

Xwiyá yayí neainariñí Jono eanjípirini.

Ríwamijí ripi “Xwiyá yayí neainipaxí Jono eanjípiyi” riniñípirini. O Jisaso wiepisagowa worini. Xewanijo nání niriri nearíná yumíí “Wiepisariñí Jisaso diñj sixí uyiñoyi” niriri eajorini. O Jisaso rixa nipémáná niwiápínameámi ajinami nání niþeyimáná ejáná ámi xwiogwí aga obaxí nipwémáná ejáná ríwamijí ripi eanjíri. Ámá “Gorixo aríre imónijoríani?” yaiwiaríná Jisaso ríri eri ejípimi dání nijá imónífrixiniri niriri eanjíri. “Óí Gorixo tñámintníñí iniñíyí Jisasoríani?” niyaiwiro diñj niwikwírorijípimi dání diñj niyimiñí imónijípi tigíayí eni imónífrixiniri niriri eanjíri.

Xwiyáoyi riniño ámá imónijípi nánirini.

1 ¹Iwamíó xwíá ríri sini menjáná Xwiyáoyi riniño íná ñweañírini. O Gorixo tñí nawíni niñweari o tñí xixeni imónijírini. ²Aga iwamíó dání Gorixo tñí ñweagíorini. ³O Gorixo nerijípimi dání amípí imónijí nipini imónijírini. Pí pí imónijípi wí xegípi mimóní xío nerijípimi dánini imónijírini. ⁴O diñj ámá amípí siñí imóninía nání tñjorini. Diñj o tñjípi, ayí ámáyo Gorixo imónijípi nání wíá wókinía nánirini. ⁵Wíá api síá yinárije wíá ónaríná síápi wí síá uylimixíjímani.

⁶Ámá wo —O wayí neameaiñí Jonoyi riniñorini. Gorixoyá xwiyá yañí wiowáriñorini. Omi Gorixo urowárénapáná ⁷o ámá níni wíá api nání aríá niyiro diñj ikwíropíri nání áwanjí uriminiri nání bijinigíni. ⁸O ámáyo wíá wókiariñomani. Sa wíá wókiariño nání áwanjí neariminiri bijorini.

⁹Aga nepa wíá wókiarijo, ayí rorini. Xwíá týo nání nibiríná Gorixo imónijípi nání diñj mopíri nání wíá wókímixiñorini. ¹⁰O xwíá týo ñweañáná xwíári tñí amípí tñí xío nerijípimi dání imónijí aiwi oxí apixí mí miwómixigíawixini. ¹¹O ámá xegí Judayí tñjí e nání úagi aiwi mumíminigíawixini. ¹²E neri aiwi ámá omi numíminiyo diñj wiwkíróíayí niaíwí Gorixoyá oimónípoyiniri siñwí wíniñírini. ¹³Ayí niaíwí ámá emeaarigíá yapi imónigíámaní. Apixí xirarigíá yapi imónigíámaní. Ámáyo diñjyo dání eni imónigíámaní. Sa Gorixoyá diñjyo dání xegí niaíwíyí imónigíáriní.

¹⁴ Xwiyáoyí riniyo aga ámá nimóniri xwíá tíyo nene tíni ɻweajáná nene seáyi e o imóniñípi aga xegí bi imóniñagi winijwanigini. O, Gorixoyá sijníni émiaojo xío tíni xixeni seáyi e imóniñagi winijwanigini. Ámaéne wá ayá wí neawianarijagi winijwanigini. Gorixo imóniñípi nepa xixeni siwá neainarijagi eni winijwanigini. ¹⁵ O náni wayí neameaijí Jono áwají niriríná wáí re riñinigini, “O nioni re riñáorini, ‘Ríwyo binío nioni sini mejáná o xámi ɻweajagi náni nioni seáyi e nimónini.’ riñáorini.” riñinigini. ¹⁶ Ayí ripi náni “Ámaéne wá ayá wí neawianarijagi winirane Gorixo imóniñípi nepa xixeni siwá neainarijagi winirane ejwanigini.” rarijini. O wá nineawianiríná bi onimiápi mineawianí xwapí ayá wí nineawianiri arirá ámi ámi neainírini. ¹⁷ Ayí ripi nánirini. Moseso Gorixoyá diñj tíni ɻwí ikaxí níriri riwamijí eají ejagi aiwi ayí Jisasi Kiraiso neaíwapiyijípimí dání Gorixo wá neawianarijípi náni nijíá imónirane nepa xío imóniñípi náni nijíá imónirane ejwárini. ¹⁸ Waíná aiwi Gorixomi ámá go sijwí winijírini? E neri aí Ijwíá sijníni émiaojo —O íníná xanoyá sáfyo ɻweajorini. Nene “Xano imóniñípi apíríaní?” yaiwiani wíá neaókímixinjírini.

Wayí neameaijí Jono xewaniyo náni riñípi nánirini.

¹⁹ Judayí wí Jerusaremí dání re niyaiwiro, “Wayí umeaiarijí Jono ámá Gorixoyá diñj tíni yeáyí neayimixemeanía náni arfowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rarijwáoríani? Woríani?” niyaiwiro apaxípániñí imónigíá wa tíni ámá Ripaiyi riniñíyí wa tíni —Ripaiowa aŋí Gorixo náni ridiyowá yarigíwámi mewegíwáwami saŋí uráparigíawariní. Awa tíni nuro Jonomi “Goxirini?” urípoyiníri urowáráná ²⁰ awa nuro omi niwímearo yariñí “Goxirini?” wíáná o yumíí bi miwí waropári niniri “Aga nepa seararijini.” nuríri “Nioní ámá yeáyí seayimixemeanía náni Gorixoyá diñj tíni arfowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rarigíonimaní. Kiraisoyi rarigíonimaní.” uríagi ²¹ awa yariñí re wigíawixini, “Joxi ayí o mejánayí, goxirini? Joxi wíá rókiamoagí Eraijaoxirani?” uríagia o “Ayí nionímaní.” uríagi awa “Joxi wíá rókiamoagí Isirerene xwayí naniri ɻweajwáoxirani?” uríagia o “Oweoi.” uríagi ²² awa “Joxi ‘Gonirini.’ simónariní? Ámá none nearowárénapíayo áwaní uraniri rarijwini. Jiwanijoxi píoi rinarijini?” uríagia ²³ o re uriñinigini, “Nioní wíá rókiamoagí Aisaiaao riñípi tíni xixeni ámá diñj meaje dání ríaiwá re rarijáoníri, ‘Ó Ámináo náni pírániñí wimoípoysi.’ rarijáonirini.” uríagi ²⁴ awa —Parisiowa urowáriawariní. ²⁵ Awa yariñí re wigíawixini, “Joxi ámá yeáyí neayimixemeanía náni arfowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rarijwáoxi mimónipa eri wíá rókiamoagí Iraijsaoxi mimónipa eri wíá rókiamoagí nene xwayí naniri ɻweajwáoxi mimónipa eri ejánayí, pí náni ámáyo wayí numeia warijini?” uríagia ²⁶ Jono re uriñinigini, “Nioní ámáyo wayí numeairíná iniigí tñiní umeaiarijáonirini. E neri

aí seyíné tíni áwinimi roñí wo soyíné siywí mí mómixforini. ²⁷ Ámá nioniyá ríwíyo binío náni rarijnini. Ámá nioni náni ‘Wé rónijorini.’ niaiwiarijagía aí o aga seáyi e nimónijagí náni oyá síkwí sú gwí wikweaipaxonimani.” urijinigini. ²⁸ Jono iniiygí Jodani rapáyo jíariwámini aijí yoí Betani tíjí e wayí umeaiaríná niwímearo yariní apí wigíawixini.

Jisaso sipisipí ridiyowá nánínjí imónijí ejagi nánirini.

²⁹ Wayí neameaijí Jono, sá wejo Jisaso xío tíjí e náni barijagi niwíniri re rijinigini, “Sipisipí miá ridiyowániójí ámá ninenení uyínií yarijwápi yokwarimí neaiinfa náni Goríxo neaiapijó iworini. ³⁰ O re rijáorini, ‘Ámá nioniyá ríwíyo binío nioni sini menjáná o ɻweaagí ejagi náni nioni seáyi e nimónijorini.’ rijáorini. ³¹ Xámí nioni eni ámá nibiri yeáyí neayimixemeaníwinigini xwayí naniri ɻweajwáomi mí miwómixipa nerí aiwí o náni gí Isireríyo wayí numeaiarijípimi dání wíá urókiamómíniri bijárini.” rijinigini. ³² Wayí neameaijí Jono Goríxomí xewaxo wímeanjípí náni míko nimóniri áwanjí re nearijinigini, “Nioni kwíyí Gorixoyápi aijnamí dání xawiówí yapi niweapíri omi xeŋweáagi winijanigini.” nineariri ³³ re nearijinigini, “Xámí nioni eni ámá nibiri yeáyí neayimixemeaníwinigini xwayí naniri ɻweajwáomi mí miwómixipa nerí aiwí iniigí tíni wayí numeaiiaouniri nirowárénapijó re niriijnigini, ‘Ámá joxi kwíyí niweapíri wímeáagi winirío náni dijí re yaiwírixini, ‘Ámáyo wayí numeairíná kwíyí tíni numeairi sixí umímonío, ayí oríani?’ yaiwírixini.’ niriijnigini. ³⁴ Goríxo niriñípi tíni xixeni niiwanijoni omi siywí niwiniri náni nímeanjípí náni míkoní ‘O niaíwí Gorixoyáorini.’ seararijini.” nearijinigini.

Wiepisarijí waú waú awamí niwirimeáa ují nánirini.

³⁵ Wayí neameaijí Jono, sá wejo wíápi tíni xegí wiepisarijí waú tíni nawíní éí niroríná ³⁶ weniójí éiyí winiñinigini. Jisaso aijí warinagí niwíniri re rijinigini, “Sipisipí miá ridiyowá náni Goríxo neaiapijó iworini.” ríagi ³⁷ wiepisarijowaú Jono e ríagi aríá niwiri Jisasomí númi waríná ³⁸ o nikinimóniri winiñinigini. Awaú númi barijagíi niwíniri re uriñinigini, “Pí yaniri númi nibarijii?” uríagi awaú re urigísixini, “Rabai —Negí agapíné níriríná ‘Nearéwapiyarijoxírini.’ rarijwápirini. Rabai, joxi aijí giwámi wearinjírini?” uríagíi ³⁹ o re uriñinigini, “Awagví nibiri siywí winípiyi.” uríagi awaú tíni nuro aijí xío wearinjwá siywí niwíniri rixa síapi tíni 4:00 p.m. imónijagi náni síá aiy o tíni e sá wegíawixini. ⁴⁰ Wayí neameaijí Jono Jisaso náni ríagi aríá niwiri númi úííwaú wíó Adiruorini. O Saimoni Pitaomí xexirímeáorini. ⁴¹ O xámí nuri xexirímeáo Saimono náni píá nerí re urémeanjinigini, “Yawawi ámá negí Xibiruyí píné tíni Mesaiaoyi rarijwáo —O ámá yeáyí uyimixemeañá

náni aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rarigíorini. Kiraisoyi eni rinijorini. Omí rixa sijwí winimeáwii.” nurimi⁴² niwirímeámi Jisaso tíjí e náni nuri wímeáaná Jisaso omí sijwí agwí niwiniri re urijinigini, “Joxi Jonomi xewaxoxi Saimonoxirini. Ríná dání yoí Sipasoxi —Yoí apí Gírikiyí píné niriríná Pitaoyi rarigíápirini. (Yoí míkípi síjái rinini.) Yoí Sipasoxi ríripíráoi.” urijinigini.

Piripo tíni Nataniero tíni nánirini.

43-44 Jisaso, sá wejo wíápi tíni Gariri piopenisíyo náni uminiri neríná ámá womí —O Piripoyi rinijorini. Ají yoí Betisaida dájorini. Ají apí ayí Adíruo tíni Pitao tíni eni ají apimi dájowaúrini. Jisaso Piripoyi rinijomí niwímeari “Joxi nixídei.” uríagi⁴⁵ Piripo nuri xegí ámá womí —O xegí yoí Natanieroyi rinijorini. Omí niwímeari re urijinigini, “Ámá Moseso ejná níri ríwamínjí eari wíá rókiamoagíáwa níriro ríwamínjí earo egío rixa sijwí winimeáwini. O Nasareti dání Josepomi xewaxo Jisasorini.” uríagi⁴⁶ Nataniero ámá Gorixo Isíreriyo yeáyí uyimixemeanía náni urowárénapinío náni re urijinigini, “Joxi re riyaiwarijini, ‘Nasareti dání nene ayá síwí nearopaxí imónijí bi imónipaxírini.’ riyaiwarijini?” uríagi Piripo re urijinigini, “Joxi nibiri sijwí winei.” nurimi nuri Jisaso tíjí e baríná⁴⁷ o Nataniero barijagí niwiniri o náni re riñinigini, “Isíreriyí wo ámáyo yapí bi miwíwapiyarijño iworini.” ríagi⁴⁸ Nataniero ududí niwiniri re urijinigini, “Arige nerí joxi nioni náni nijíá imónijini?” uríagi Jisaso re urijinigini, “Piripo sini ríaiwá miriripa éimi joxi íkíá pikínamí íkwapijíyo ḥweajáná sijwí raníanigini.” uríagi⁴⁹ Nataniero re urijinigini, “Nearéwapiyarijoxini, joxi niaíwí Gorixoyáoxirini. Isírerene negí mixí ináyoxirini.” uríagi⁵⁰ Jisaso re urijinigini, “Nioni ‘Joxi íkíá pikínamí íkwapijíyo ḥweajáná sijwí raníanigini.’ rírígí náni joxi ‘Gorixomi xewaxoríani?’ niniaiwiri dijí rinikwíroarijini? Nioni apimi seáyi e imónijí bi yarijagí sijwí naníríári.” nuriri⁵¹ omí re urijinigini, “Aga nepa seararijini. Ajínamí dání óf ináná Gorixoyá ajínají ámá imónijáoni tíjí e náni yiri weapíri yarijagía sijwí wiñipírári.” urijinigini.

Aga iniigí iniigí wainí oimóniri imixijí nánirini.

2 ¹Síá wiyaú pwéáná Gariri piopenisíyo ají bi xegí yoí Kenai rinijípími ámá wo apixí meaaríjagí náni aiwá apí nimixiro yariná Jisasomi xináí ají ayo ḥweajáná² omí tíni xegí wiepisarijowami tíni urepeárfí ejagí náni awa eni níbiro ḥweajáná re ejinigini.³ Ámá aiwá apí náni awí eániáyí iniigí wainí níni nowáráná Jisasomi xináí re urijinigini, “Íwe, wainí níni rixa nowáráoi. Bi siní miwenini.” uríagi⁴ Jisaso re urijinigini, “Ineyí, jíxi nioni pí oeniri nirarijini? Nioni yá ejí eániíjí sijáni imóninijí rínámaní.” uríagi⁵ xináí ámá aiwá níxero yaní

wiarigíawami re urijinigini, “O pí pí searífyí xixeni xídípoyi.” uríagi
 6 Jisaso sínjá tñi xwáriá sixí imixinijí wé wíumi dánjí wo —Api wáni
 wáni iwajíá neríná 100 ritá iwajíá epaxípirini. Judayí wigí yarigíápi
 tñi xixeni nerfná Gorixoyá sijwíyo dání amipí wé rónigíá imónaniro
 igwíá wímoarigíápa yaniri yarigíápirini. Jisaso sixí wé wíumi dánjí wo
 api wejagi niwiniri 7ámá aiwá yaní wiarigíawami re urijinigini, “Iniigí
 niwiwo iwajíá neríná magwí époyi.” uríagi awa aga iniigí iwajíá neróná
 magwí imimí yáráná 8 o awami re urijinigini, “Xwáriá sixí týo dání
 niwiwo nimeámi nuro seáyí wiarigíoyíné seáyí e seaimónijomi mini
 wípoyi.” uríagi awa nimeámi nuro mini wíáná 9 seáyí wiarigíawami
 bosí umiearijo aga iniigí rixa wainí imónijípi gígí neri —O awa iwífe
 náni majíá neri aiwi aiwá yaní wiarigíawa niijárini. O gígí neri apixí
 meaarijomi “Eini.” nuríri 10 re urijinigini, “Ámá níni iniigí wainí yaní
 niwiwo nuróná re yarigíarini. Xámi awiaxípi yaní niwiwo núsáná ámá wainí
 api rixa ninimáná ejáná naejí onimiápi imónijípi yaní niwiwo warigíarini.
 E yarigíá ejagi aiwi joxi e méini. Joxi xámi wainí naejí imónijípi yaní
 nineaiapíri aiwi wainí aga awiaxípi yómijí nímerí agwíni neaiaparinjini.”
 urijinigini. 11 Jisaso Gariri piropenisyo aejí Kenayo niwearíná emimí
 api iwamíó niywíwapiyirijípí dání ejí eániíj xio imónijípi siwá
 winaríná xegí wiepisarijowa sijwí niwiwo dijí wíkwírogíawixini.

12 E nemo aejí xegí yoí Kapaneamí riniijípí náni niweri xegí xinái tñi
 xexirímeáowa tñi xegí wiepisarijowa tñi eni nawíni niwero e síá áríní
 wí wegíawixini.

Jisaso aejí ridiyowá yarigíiwámi nipáwiri ejípi nánirini.

13 Jisaso síá Ajínajo Neamúroagoi riniijípi aejwi e imónijáná
 Jerusaremí náni niyoari 14 aejí ridiyowá yarigíiwámi ákiñáyo nipáwiri
 wenijí éfyí winijinigini. Nígwí náni wa burimákaú bí ero sipisipí
 bí ero xawiówí bí ero yarijagía niwiniri nigwí senisí wiarigíawa eni
 éí niywearo yarijagía niwiniri re ejinigini. 15 Sámí nimeari sikwíá
 niyírearíná sipisipí tñi burimákaú tñi mixí xídomáríri xiáwowami
 eni mixí xídomáríri nigwí senisí yarigíawayá nigwípi nimeari emi
 noyaximori wigí ikwiajwí eni miwiárori nemáná 16 xawiówí bí
 yarigíawami mixí re urijinigini, “Nimeámi úpoyi. Aejí gí ápoyá riwá
 makeríá ajiwániíjí pí náni imixarijoi?” uríagi 17 xegí wiepisarijowa
 Bikwíyo ríwamijí re niriñri eániíjípi náni dijí winijinigini, “Ápoxiniyá
 ajiwámi pírániíjí éríixiníri símí nixeadípénirijípí dání miyíyo
 uríkwínaríjini.” niriñri eániíjípi náni dijí winijinigini.
 18 Judayí ámináowa Jisaso éípi sijwí niwiwo mixí re urigíawixini,
 “Nene ‘E epaxoríani?’ siaiwiani náni emimí bí rixa rineaíwapiyarinjini?”
 uríagia 19 Jisaso re urijinigini, “Soyíne aejí riwá pineápoyi. E nerínayí,
 nioni ámi síá wiyaú wiylimí mirimírári.” uríagi 20 Judayí ámináowa re

urigfawixini, “None aŋí riwá miraríná xwiogwí 46 neamúroŋiwárini. Joxi anani síá wiyaú wiyimi miripaxoxirani?” uríagá aiwi²¹ o e nuriríná ewayí ikaxí xewanijo náni niriri e urinjinigini.²² Ayináni ríwéná Jisaso Gorixoyá diŋjyo dání piyí weje dání niwiápíni meámáná ejáná wiepisarijowa ewayí ikaxí xío aŋjwá náni urinijípi náni diŋjí niwiniri “Bíkwíyo xío náni niriniri eániŋjípi tíni xwiyáá xío rinijípi tíni nepariní.” niyaiwiro diŋjí wíkwírogfawixini.

**Jisaso ámá níni xwioxíyo dání yaiwiariġíápi
náni nijíá imóniŋjí nánirini.**

²³ Síá Aŋínajo Neamúroagoi rinijíyi náni aiwá imixarigííná Jisaso sini Jerusaremí niŋwearíná emímí yariŋagi ámá obaxí e ɻweagíáyí siŋwí niwiniro omi diŋjí niwikwíroro apaxí mé “Oríani?” yaiwiariŋagá aiwi²⁴ xewanijo nepaxiyo nimóniri siŋjáni “Onirini.” niriri áwanjí mirowiároŋinigini. O ámá níni yariġíápi náni nijíá imónijo ejagi náni áwanjí mirowiároŋinigini.²⁵ Ámá wigí yaiwiariġíápi xwioxíyo adadí niwiri nijíá imónijo ejagi náni wí ámá nibiro api náni áwanjí uripaxomani.

Jisaso tíni Nikodimaso tíni xwiyáá rinigíí nánirini.

3 ¹Ámá wo —O xegí yoí Nikodimasoyi rinijorini. Gwí móniŋjá yoí Parisiyi rinijíyi worini. Axo Judayí mebá worini. ²O síá wiyimi áríwiyimi nuri Jisasomi niwímearei re urinjinigini, “Rabai, ‘Joxi nearéwapiyariŋí Gorixo rírowárénapiŋoxi imóniŋjini.’ neaimónariní. Gorixo diŋjí mukikayonjáná ámá wo emímí joxi yariŋípi epaxí mimóniŋagi náni rariŋjini.” uríagi ³Jisaso re urinjinigini, “Aga nepa rirariŋjini. Ámá giyí giyí seáyimi dání meweapa nerínayí, Gorixoyá xwioxíyo wí ɻweapíříá menini.” uríagi ⁴Nikodimaso re urinjinigini, “Ámá go go rixa xwé niwiarómáná arige nerí ámi eweaniŋjoi? ‘Ámi xiňáiyá agwíyo páwíáná omi ámi siŋjí xiňáá xíripaxírini.’ niriri rinirariŋjini?” uríagi ⁵Jisaso re urinjinigini, “Aga nepa rirariŋjini. Ámá iniigíyo dání eweari Gorixoyá kwíyíyo dání eweari mepa nerínayí, wí Gorixoyá xwioxíyo nipáwiri ɻweapaxí menini. ⁶Xaniyaúmi dání xirariġíápi, ayí warápinirini. Kwíyíyo dání imónariŋjípi, ayí diŋjí siŋjí imóniŋjípirini. ⁷Nioni re rířápi náni, ‘Joxi “Gorixoyá xwioxíyo ɻweáimigini.” nisimóniríná wí seáyimi dání ewearíšípi nimúropaxímani.’ rířápi náni ududí misinipani. ⁸Imiŋjí yariŋípi náni diŋjí moi. Imiŋjí xegí wimónariŋjimaní yaríná joxi iwfí rariŋagi aríá niwiri aiwi gimi dání bíípirani, gimi náni úípirani, joxi nijíá imónariŋjímani. Nijíá mimónipa nerí aiwi ‘Imiŋjí menini.’ ripaxímani. Kwíyí ení axípi imónini. Ámá siŋjí ewearíná siŋwí winipaxí mimóniŋagi aiwi ‘Siŋjí meweáiyírini.’ ripaxí menini.” uríagi ⁹Nikodimaso re urinjinigini, “Joxi nírariŋjípi arige

neri imónipaxírini?" uríagi ¹⁰ Jisaso re uriŋinigini, "Joxi áminá negí Isirerene nearéwapiyarinjí woxí eŋagi aí nioni rirariŋápi náni majá rimónijini? ¹¹ Aga nepa rirariŋini. None niſíá imóniŋwáyí náni rirane siŋwí winiŋwáyí náni áwaŋí rirane yariŋagwi aiwi píné none rariŋwáyí soyíné aríkwíkwi yariŋoi. ¹² Amípí xwíá rirími imóniŋjyí náni áwaŋí searáná soyíné 'Neparini.' niyaiwiro diŋí mikwíropa yariŋagía náni amípí aŋínami imóniŋjí áwaŋí nisearírnáyí, arige nero 'Neparini.' niyaiwiro diŋí ikwíropíráoi? ¹³ Ámá imónijo —O aŋínami dání weapiŋorini. O ámá niyoní aiwi oni aŋínami náni yigorini. ¹⁴ Eŋíná negí aríowa ámá diŋí meaje nemeróná ámá weaxíá sidiŋí óiyí siŋí upíria náni Moseso ainixí tñi weaxíaniŋí nimixíri íkíáyo niŋwírárimáná seáyi e míeyoaŋípi siŋwí niwiniriŋjípmi dání siŋí ugíawixini. Ainixí weaxíaniŋí imixiniŋjípi niŋwíráriro míeyoagíapa ámá imóniŋjomí axípi numíeyoapírári. ¹⁵ Ámá omí diŋí wíkwírótá giyí giyí diŋí niyimiŋí tígíáyí imónipíráia náni omí numíeyoapírári. ¹⁶ Ayí ripi nánirini. Gorixo ámá niyoní diŋí sixí xwapí ayá wí nuyiri náni xegí niaíwí siŋjíniŋí émiaojø nene náni wírénapíŋjinigini. Ámá xewaxomí diŋí wíkwírótá giyí giyí manínpa nero diŋí niyimiŋí imóniŋjípi tígíáyí imónipíráia náni wírénapíŋjinigini. ¹⁷ Ayí ripi éwiniginiri Gorixo xegí xewaxomí xwíá rirími náni urowárénapiŋjinigini. O ámáyo xwiyáá umeáriwiniginiri murowárénapiŋjinigini. Yeáyí uyimixemeaníwínginiri urowárénapiŋjinigini. ¹⁸ Xewaxomí diŋí wíkwírótá giyí giyí Gorixo xwiyáá umeáripaxí mimónijo. E neri aiwi xewaxomí diŋí miwíkwírótá giyí giyí Gorixoyá siŋjíniŋí émiaojomí diŋí miwíkwíroarigíá eŋagi náni rixa xwiyáá umeáripaxí imónijo. ¹⁹ Sa míkí tíyo dání Gorixo 'Xwiyáá tíjoxini.' uriri 'Xwiyáá mayoxini.' uriri eníárini. O xwíárími ŋweagíáyí e éírixiniri wimónariŋjípi wíániŋjí wókíagi aiwi ámá wigí yarigíápi sipíni imóniŋí eŋagi náni wíá ókiŋjípi náni miwimónipa neri síá yiniŋjípi náni wimónariŋjíri. ²⁰ Ayí ripi náni ámá sipíni yarigíáyí níni wíá ókiŋjípi náni aga miwimóní síá yiniŋjípi náni wimónariŋjíri. Wigí yarigíápi wíá ókímixinaniginiri wíá ókiŋe náni barigíámani. ²¹ E neri aiwi ámá yadímiŋí yarigíá giyí giyí Gorixo wimónariŋjípi oemíñiri ariá niwiri yariŋjípi siŋjáni oimóniri wíá ókiŋe náni ananí barigíári. " uríjinigini.

Wayí umeaiŋí Jono Jisaso náni riŋjípi nánirini.

²² E nemáná Jisaso tíni wiepisariŋowa tíni Judia píopenisíyo náni nuro wí e awa tíni nawíni niŋwearóná ámáyo wayí numeaia waríná ²³ wayí neameairí Jono aŋí yoí Inoniyí ríniŋjípmi —Aŋí apí Serimi dání aŋwi erini. Jono aŋí apimi niŋwearíná e iniigí obaxí wearíje eŋagi náni o eni ámá bimiarigíáyo wayí numeaia waríná ²⁴ —Íná Jono sini gwí aŋíyo miŋwíráriŋjírnári. ²⁵ Íná Jono xío xegí wiepisariŋowa re egíawixini. Niwiápíñimearo wigí Judyayí wo tíni xwiyáá níriníróná

Gorixoyá sijwíyo dání naají imónaniro náni iniigíyo igíá eánarigíápi náni xwiyíá ximixímí niniro²⁶ e nemowa wayí neameainí Jono tíñí e náni nuro re urigáwixini, “Nearéwapiyariñoxini, ámá joxi tíni iniigí Jodani rapáyo jíariwámíni ñweagíí —O joxi áwañí neariñorini. O re yarini. Ámáyo wayí numeaia warini. E yaríná oxí apixí niaíwí níni o tíñí e náni warijoí.” urágía²⁷ wayí neameainí Jono re uriñinigini, “Ámá wigí diñíyo dání seáyi e imónarigíámani. Ajínami ñweaþo ‘Ámá o e neri seáyi e oimónini.’ miyaiwipa nerfnayí, wí e neri seáyi e imónipaxímani.²⁸ Xámi nioni áwañí re searariñagi aríá nigíárini, ‘Nioni Kiraisoní, ámá yeáyí seayímixemeañá náni aríowaya xwiá plaxíyo dání iwiaroníoyí rarigíonimaní. Omi xámi umeáwinigini nirowárénapiñonirini’ searariñagi rixa aríá nigíárini.” nuriri²⁹ ewayí xwiyíá bi ripi uriñinigini, “Apixí ñwiráríoyí ayí apixí oyáírini. Apí wáí wiijoyáímani. E neri aiwi o dami dání éí nirori apixí meáo yayí yariñagi aríá niwiríná xío eni yayí seayími dání yariñírini. Ayináni diñí niíá nininiri bi onimiápi mininarinini.³⁰ Nioni rixa yíwí nimóga waríná xewaniþo niwiarori aga nepa néra nunijoi.” nuriri³¹ ámi re uriñinigini, “Ámá erami dáþo ámá niyoní seáyi e wimónijorini. Ámá xwiá rirími dáþoni aga ámá imóniri amipí xwiá týo dáþí náni riri yariñáonirini. E nerijí aiwi ajínami dáþo aga niyoní seáyi e wimónini.³² Xewaniþo ajínami dání sijwí wíniri aríá wirí ejfyí náni ámáyo áwañí nura warijoí aiwi wí o áwañí rariñípi mumíminarijoí.³³ E searariñagi aiwi ámá áwañí o rariñípi aríá niwiri ‘Neparini.’ yaiwííá giyí giyí réniñí rarioí, ‘Neparini. Gorixo xio rariñípi tíni xixení yariñorini.’ rarioí.³⁴ Ayí ripi nánirini. Ámá Gorixo urowárénapiñomí xewaniþoyá kwíyí ayikwí miwiñí ejagi náni xíoyá xwiyíá níra warijoí.³⁵ Xano xewaxomí diñí sixí nuyiri amipí níni fániñí wiepíxíniasinjírini.³⁶ Ámá xewaxomí diñí wikkwíroarigíá giyí giyí diñí niyimijí imónijípi tígíayírini. E neri aiwi xewaxomí aríkwíkwí wiariñáyo diñí niyimijí imónijípi wímeaníá menini. Wikí Gorixo ámá ayo wónariñípi anijí wikkwímoníárini.” uriñinigini.

Jisaso tíni Samariayí apixí wí tíni xwiyíá rinigíí nánirini.

4 1-3 Parisiowa aríá re wigáwixini, “Jisaso wiepisariñíyí imixiri wayí umeairi yaríná oyáyí wayí umeaiariñí Jonoyá wiepisariñíyo rixa wiárí móroarijoí.” aríá e wíagía aiwi Jisaso xewaniþo ámáyo wayí umeaiariñagi maríá, sa xegí wiepisariñowa wayí umeaiariñagía náni Parisiowa aríá e wigáwixini. Áminá Jisaso Parisiowa aríá e wííá ejagi náni nijíá nimóniri ámi Gariri piropenisíyo náni uminiri náni Judia piropenisíyo píni niwiárimi nuri⁴ “Aga Samariayí aijí tíñimaní ouminí.” niyawimo imani nuríná⁵ Samariayí aijí bi xegí yoí Saikai riñijípi —Aijí api xwiá ejíná Jekopo xewaxo Josepomi wiñípi tíñí e aijwi erini.⁶ Mínijwí Jekopo iniigí iwinía náni ripinjwá erini. Aijí api

tíe nirémómáná sogwí áwini e ḥweajáná aŋí náni ejí samiŋí uwéagi iniigí náni míniŋwí ripiniŋwá tíŋí e sá niŋweari⁷⁻⁸ wiepisariŋowa aiwá bí yaniro náni aŋí apimi náni rixa numáná ejáná Samariayí apixí wí iniigí iwiminiri bariŋagi niwiniri re urijinigini, “Iniigí iwíípi bí onimini.” urági⁹ re urijinigini, “Arige simóniŋagi joxi ‘Iniigí bí niapei.’ nirariŋini? Joxi Judayí woxirini. Niní Samariayí apixí wíni enagí náni rirariŋini.” —Judayí Samariayí tñi wí kumixinarigí meŋagi náni í e urági¹⁰ Jisaso re urijinigini, “Jíxi Gorixo ámáyo aníá wiariŋípi náni niŋjá imóniri nioni ‘Iniigí bí niapei.’ ríriáoni náni niŋjá imóniri nerí siŋwiriyí, jíxi yariŋí níáná nioní iniligí diŋí siŋí siewapaxí imóniŋí bí siapimíniri éáriŋi.” urági¹¹ re urijinigini, “Ámináoxini, iniigí ayí ná mími riwoni. Iniigí iwiri náni eni mimaxirijagi náni iniigí iwiri mimóniŋini. Ayináni joxi iniigí diŋí siŋí eweapaxí imóniŋípi ge iwiríni? ¹² Joxi ‘Negí arío Jekopomi —O míniŋwí riwá nirípiri iniigí xewaniŋo níri xewaxowa níro xegí sipisipí burimákau amípí níro ejorini. Omi anani wiári múronjáonirini.’ riyaiwinariŋini?” urági¹³ Jisaso re urijinigini, “Ámá iniigí riwámí níá giyí giyí níni ámí iniigí náni winayiníárini. ¹⁴ E nerí aiwí ámá iniigí nioni wíápi níá giyí giyí ámí iniigí náni winayiníá menini. Ayí ripi nánirini. Iniigí nioni mìní wíápi ámá xwioxíyo iniigí simiŋí meaarije dání úrúrimí yariŋípániŋí nimóniri diŋí niyimiŋí imóniŋípi ínfná ḥweapríia náni wimixiníárini.” urági¹⁵ apixí re urijinigini, “Ámináoxini, niní ámí gwíni yeáyí minipa oeniri iniigí joxi rariŋípi niapei. Iniigí iwiminiri mibipa emía náni eni niapei.” urági¹⁶ o re urijinigini, “Jíxi nuri dixí oxomí niwirimeámi re náni bípiyi.” urági¹⁷ apixí re urijinigini, “Oxí mayínirini.” urági Jisaso re urijinigini, “Jíxi ‘Oxí mayínirini.’ nirariŋípi xixeni nirariŋini. ¹⁸ Ayí ripi nánirini. Jíxi oxí wé bi nípini rimeagíxírini. Jíxi ámá agwi meániŋo dixí oxo meŋagi náni xixeni nepa nirariŋini.” urági¹⁹ apixí re urijinigini, “Ámináoxini, ‘Joxi e nirariŋagi náni wíá rókiamoarigá woxiríani?’ nimónarini.” nuriri²⁰ re urijinigini, “Ejíná negí aríowa Gorixomi yariŋí wiro yayí wiro yaniro náni díwí ripimi náni bagírárini. E nerí aiwí Judayíne re rarigíárini, ‘Wí e mariái, sa Jerusaremi dánini yayí niwiríná ayí apáni yariŋoi.’ rarigíárini.” urági²¹ Jisaso re urijinigini, “Ineyí, pírániŋí aríá nii. Síá wiyi díwí ripimi dánirani, Jerusaremi dánirani, ápo Gorixomi yayí miwipíria náni parimoníárini. ²² Seyíné yayí wiariŋío arigéniŋí imóniŋípi náni majíá imóniŋoi. E nerí aiwí yayí wiariŋwáo arigéniŋí imóniŋípi náni Judayene níjíárini. Ayí ripi nánirini. Gorixo ámáyo yeáyí uyimixemeámíniři yariŋípi gwí Judayene imóniŋwármí dání yariŋí enagí náni o, yayí wiariŋwáo nene níjíárini. ²³ E niririri aiwí síá ámá e nero yayí nířixiníri wimónariŋípi tñi xixeni wiariŋíyí ápo Gorixomi xegí kwíyíyo dání yayí wiro xixeni xío imóniŋípi náni diŋí nimoro yayí wiro wipíryí rixa aŋwi e nerí rixa parimoŋoi. Ayí ripi nánirini.

Ámá xío náni e nero yarigíayí nioni gí yayí niarigíayí imónírixiniri wimónarijí ejagi náni rarijnini. ²⁴Gorixo kwíyíni ejorini. Ayináni omi yayí wiarigíayí xegí bi epaxímani. Sa kwíyíyo dání yayí wiro xixeni xío imónijípi náni nepa dijí nímoro yayí wiro epaxírini.” uríagi ²⁵apixí re uriijnigini, “Mesaiao —Ámá Gorixo yeáyí neayimixemeanía náni aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rarijwáorini. O ámá nimóniri binjápi náni niíni njírárini. O nibiríná amipí níni áwanjí nearinírárini.” uríagi ²⁶Jisaso re uriijnigini, “Oyi, jíxi tñi xwiyíá rinarigwíi ronirini.” uriijnigini. ²⁷E uraríná xegí wiepisarijowa, ají jíapimí náni úíawa ámí nibiro wenijí éíyí wíningawixini. Apixí wí tñi xwiyíá rinarinagíi niwiniro ududí nero aiwí wo niwiápínameari xwiyíá bi re murijnigini, “Joxi pí urápmíniri urarijnini? Pí náni í tñi xwiyíá rinarinji?” muripa éáná ²⁸apixí xwáriá sixí e nitímí ají jíapimí náni nuri ámáyo re uriijnigini, ²⁹“Ámá niíni ejíná dání néra biñápi nipini náni áwanjí nirarijomi nurane sijwí owinaneyi. O Kiraiso, ámá yeáyí neayimixemeanía náni aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rarijwáo meniraní?” urémeááná ³⁰ayí ajípimí píni niwiárími Jisasomí sijwí wíne náni ugíawixini.

³¹ Wiepisarijowa apixí ámáyo wirimeáminiri úáná “Nearéwapiyarijoxini, aiwá bi nei.” urarinagía aí ³²o re uriijnigini, “Aiwá nimi náni soyíné majjápi tíjhónirini.” uríagi ³³wiepisarijowa nepa aiwá náni nearariniri re rinigawixini, “None jíamí úáná ámá wo nibiri aiwá nini náni mini ría wihoi?” rinaríná ³⁴Jisaso re uriijnigini, “Nioní nirowárénapijo e éwinigíniri wimónarijípi erí xío ‘Joxi e éírixini.’ nirijípi xixeni yárirí nerfnayí, ayí gí aiwániijí imónini. ³⁵Seyíné ewayí xwiyíá ripí miripa yarigíarani, ‘Emá waú waú sinirini. Rixa mûróáná aiwá mianíwáriní.’ miripa yarigíarani? Seyíné e niriro aiwi nioni re seararijini, ‘Niwiápínamearo omijíyo mini mini wenijí emiamópoi. Aiwá rixa yóí nerí mipaxí imónini. ³⁶Agwí aiwá miarijí go go omijí neríná xegí éípi náni nígwí nimeari ayí dijí niyímiijí imónipíría náni rixa yarini. Aiwá iwiá urarijo tñi miarijo tñi nawíni niwaúni yayí episí náni e yarini. ³⁷Xwiyíá seyíné re rarigíápi, ‘Wo iwiá uriri wo mirí yarigíarini.’ rarigíápi, ayí nioni riríápi tñi xixeni rinini. ³⁸Nioní gí seai episarijáoyíné, aiwá soyíné iwiá murigíápi mipíri náni searowárijárini. Soyíné aiwá wa iwiá urigíápi nimiróná awa anijí miní egíápi miarijoi.” uriijnigini.

³⁹Samariayí, ají jíapimí dajíyí apixí áwanjí re uríagi “Ámáo niíni ejíná dání néra biñápi nipini náni áwanjí nirijoi.” uríí ejagi náni obaxí o náni dijí niwikwíroro náni ⁴⁰nibiro niwímeáróná nene tñi ojweaaneyiniro yarijí wíagía o síá wiyaú e wejijnigini. ⁴¹Ámá obaxí wíni wíni eni xwiyíá o rarijípi aríá niwiwo náni dijí niwikwíroro ⁴²apixími re nura ugíawixini, “Jíxi nearíípi aríá niwirane nánini omi dijí

miwikwíroarijwini. Newanijene eni o xwiyá rarijagi aríá niwirane rixa nijá nimóniri re yaiwiarijwini, ‘Ámá niyoní yeáyí uyimixemeámániri biñoríani?’ yaiwiarijwini.” urigíawixini.

Gapimaní woyá niaíwomi nají imixijí nánirini.

⁴³ Síá wiyaú wejo ají apimi píni niwiárimi Gariri piropenisíyo náni ujinigini. ⁴⁴ Jisaso xewaniijo re riijo ejagi náni, “Wíá rókiamoarijí gomi ámá xegí ají e dájíyí wé íkwiajwíyo ujwirárígíráani? Oweoi.” riijo ejagi náni ámi Gariri piropenisíyo náni ujinigini. ⁴⁵ Ayináni Gariri piropenisíyo rémóáná Gariri teweáyí eni aiwá síá Ajínajo Múroagíyi náni Jerusaremiyo náni niyiro niwearóná amipí xio yarijípi wíningíá ejagi náni wigí ajíyo rémóáná umíminigíawixini.

⁴⁶ Jisaso Gariri piropenisíyo ají Kenai riniye —E xámí aga iniiygíái wainí imixijí erini. E nirémori teweajáná gapimaní wo xegí íwo simixí nerí ají yoí Kapaneamiyo teweajáná ⁴⁷ xano aríá re wiñinigini, “Jisaso Judia piropenisíyo píni niwiárimi nibiri Gariri piropenisí tiyómini rémónapíjoi.” rarijagía aríá e niwiri Jisaso tíjí e náni niyapíri xegí niaíwo rixa nipéminiri ajwi ayo ejagi náni o niweapíri gí íwomi nají oimixiniri yarijí wíagi ⁴⁸ Jisaso re urijinigini, “Seyíné nioní emímí mepa erí amipí ayá riwamónipaxí mepa erí yarijagí ninanírnáyí, wí dijí nikwíropírméoi.” uríagi ⁴⁹ gapimano re urijinigini, “Ámináoxini, gí íwo peniginiri joxi ajíni weapei.” uríagi ⁵⁰ Jisaso re urijinigini, “Dixí ají ui. Dixí íwo sijí unijoi.” uríagi o xwiyá Jisaso uríipi “Neparini.” niyaiwiri dijí nikwírorí xegí ají e náni nuri nuri ⁵¹ óí e sá wejo wíápi tíni sini óíyo waríná xegí xináiwáni nimóniro omijí wíiarígíawa óí e óróri niníro re urigíawixini, “Dixí íwo rixa sijí úinigini.” uríagía ⁵² o yarijí re wiñinigini, “Gíná nají imónfinigini?” uríagi awa re urigíawixini, “Agíná 1:00 p.m. imónáná wará ríá pirí píni wiárfinigini.” uríagía ⁵³ xano re yaiwiñinigini, “Agíná Jisaso ‘Dixí íwo sijí unijoi.’ níriíná simixí píni wiáriárfáni?” niyaiwiri xíomí dijí niwikwírorí xegí íwiaxé eni dijí wikwírogíawixini. ⁵⁴ Jisaso Judia piropenisíyo píni niwiárimi ámi Gariri piropenisíyo nemeríná emímí ámi bí apí ejinigini.

Sikwí ikí ejí womí nají imixijí nánirini.

5 ¹Jisaso e nemo niwearjisáná Judayí wigí yarigíápa Goríxo náni dijí moaniro aiwá Jerusaremiyo imixaríná o e náni niyoari nirémómáná ²—Jerusaremiyo ákjíjá íwí wiýí Sipisipíyí rinijíyí tíjí e ipí wá Xibiruyí píne tíni xegí yoí Betesaidai rinijíwá e riwojíwárini. Midimidáni ríwiyí náni ají wiámíó wé wú mirinijerini. ³ Ají wiámíó wé bí apí miriniye ámá simixí yarigíáyí tíni sijwí supárigíáyí tíni sikwí ikí egíáyí tíni sikwí wé kirinjí egíáyí tíni ayí obaxí e niwearo [iniiygí yaromí éípi sijwí owinaneyiniri] niwearigíerini. ⁴ Waíná waíná ajínají Goríxoyá

wo niweri ipíwámi yaromí méáná ámá simixí tígíayí go go xámi páwíáná xegí wará nañí imónariñí ejagi náni ñweaarigíerini.] ⁵ Jisaso e níremori ámá e ñweaarigíayí wo —O xegí simixípi yaríná xwiogwí 38 múronorini. ⁶ O e wejagi siñwí niwiniri “Simixí ejíná dání néra biñoríani?” niywíwiri nijíá e nimóniri náni re urijinigini, “Joxi ‘Nañí oimónimini.’ risimónarini?” uríagi ⁷ simixo re urijinigini, “Ámá roxini, ipíwá yaromí éáná ámá ipíyo ninimeari niwáripíri náni mayonirini. Niwaniñoni niwiápñimeámi nurí páwiminiri yaríná ámá wa xámi páwiarigíarini.” uríagi ⁸ Jisaso re urijinigini, “Niwiápñimeari dixí ikwiajwí níxoperi nimeámi ui.” uráná re ejinigini. ⁹ Nañí nimóniri xegí ikwiajwí nimeámi anjí ujínigini.

Síá ayi Sabaríá ayimírini. ¹⁰ Ayináni Judayí ámináowa nañí imóniomí re urigawixini, “Sabaríáyimi ejagi náni dixí ikwiajwí xe nimeámi ouniri siñwí ranipaxí mimónijwíni. Ñwfíarini.” uríagía aí ¹¹ o re urijinigini, “Ámá nioni nañí nimixío, o ‘Dixí ikwiajwí nimeámi ui.’ nírifagi nimeámi wariñini.” uríagi ¹² awa yariñí re wigawixini, “‘Dixí ikwiajwí nimeámi ui.’ go ririñoi?” yariñí e wíagía aí ¹³ ámá o xíomi nañí wimixío náni nijíá mimónipa nerí náni áwañí uripaxí mimónijinigini. Ayí ripi nánirini. Jisaso ámá e epíroyí egíáyo áwinimi dakwíagi nánirini.

¹⁴ E nemáná ejáná Jisaso ámá o anjí ridiyowá yarigíwámi rojagi niwiniri re urijinigini, “Aríá nii. Simixí joxi yariñípi rixa nañí imóniñigini. Xámi síipimi ámi bi wiári mûróniñípi siniginiri náni íwí ámi mepa éirixini.” rirariñini.” uráná ¹⁵ o nurí Judayí ámináowamí Jisaso náni re urijinigini, “Nañí nimixío, ayí orini.” uríagi náni ¹⁶ Jisaso Sabaríáyo omí nañí wimixíi ejagi náni awa “Ririxinií wikáríwanigini.” niywíwiro iwamíó e wianiro egíawixini. ¹⁷ E wianiro éagía aiwi Jisaso re urijinigini, “Amípí gí ápo bi píni miwiári anijí miní néra biñípi nioni eni axípi e nerí ámáyo arírá wiariñini.” uríagi náni ¹⁸ Judayí ámináowa rixa mekaxí nímero “Omi pikíwanigini.” rinigíawixini. O “Sabaríáyo ñwfíarini.” riniñípi niwiaíkiri éiyí nánini maríái, xewaniño Gorixo náni “Gí áporini.” nirirfná ayí réniñí rífyí, “Nioni Gorixo tíni xixeni imónijini.” éniñí rífyí náni eni e rinigíawixini.

“Ápo amipí fániñí niepíxíniasinjírini.” urijí nánirini.

¹⁹ Ayináni Jisaso niwiápñimeari “Xamiñoni bi osearimini.” nuriri xewaniño náni re urijinigini, “Aga nepa searariñini. Xewaxo xegí diñýo dání amipí wí epaxí menini. Xano yariñípimi siñwí niwiniri apini yariñírini. Pí pí xano yariñípi xewaxo eni axípi e yariñírini. ²⁰ Ayí ripi náni searariñini. Xano xewaxomi diñí sixí nuyiri amipí xío yariñípi siwá wiariñírini. Soyíné ududí epíria náni emimí xewaxo agwi yariñípimi seáyi e imónijí bi éwiniginiñírie wiewpisináarini. ²¹ Xano ámá piyíyo ámi siñí nimixíri diñí sixí umímoariñípa xewaxo eni xío xegí diñýo dání

ámá xío wimónarijíyo anani dijí sítí umímoarinjírini. ²²Ripi eni xano ámá womi xwiyíá umeararijímani. Xewaxo ámá niyoní xwiyíá mearíwinigíniri wiójí ejagi nání oni xwiyíá meararijírini. ²³Ámá níni xanomi wé íkwiajwíyo ujwirárarigíápa xewaxomí eni axípi e éríxiniri ámá niyoní xwiyíá mearíwinigíniri míni wiójírini. Ámá xewaxomí wé íkwiajwíyo mujwirárripa yarigíáyí xano, urowárénapijomi eni wé íkwiajwíyo mujwirárarigíárini.” nuriri ²⁴re urijinigini, “Aga nepa seararijini. Ámá xwiyíá nioní rarijápi aríá niro nioni nirowárénapijomi dijí wíkwíroro éíá guyí guyí rixa dijí niyimiñí imóniñípi tígíáyírini. Wí xwiyíá meárinipíría nání mimóniñoi. Síá óí pearigíáyíminí miwarijoi. Dijí niyimiñí imóniñí iníná njweapíráyíminí waríjoi.” nuriri ²⁵re urijinigini, “Aga nepa seararijini. Síá ámá piyiniñí imónigíáyí maójí Gorixomi xewaxoyá aríá niwiro xídipíryí rixa aŋwi e nerí rixa parimojoi. Ámá aríá niwiro xixeni éfáyí dijí niyimiñí imóniñípi iníná njweapíría nání meapíráoi. ²⁶Ayí ripi nánirini. Xano dijí niyimiñí imóniñípi míkí tíjo nimóniri ámá xío wimónarijíyo wiarijípa xewaxo eni dijí niyimiñí imóniñípi míkí tíjo oimóniri wiójírini. ²⁷Ripi eni xewaxo ámá imónijo ejagi nání anani ámá niyoní mí ómómixímí winíá nání eni imóniñinigíniri fániñí wiepíxíniasijírini. ²⁸Nioni searíápi nání dijí ududí miseainipani. Ayí ripi nání seararijini. Síá ámá xwáripáyo wegiá níniyí xewaxoyá maójí ráná aríá niwiro wiápñimeapíráyí aŋwi e nimóga barijagi nání seararijini. ²⁹Aríá niwiro xwáripáyo dání niwiápñimearóná naójí yarigíáyí dijí niyimiñí imóniñípi iníná pírániñí njweapíría nání mearo sípí yarigíáyí xwiyíá meáriniro epírárini. ³⁰Niiwaniñoni gí dijíyo dání amípí wí epaxí mimóniñini. Ápomi aríá wiarijápi tíni xixeni ámáyo xwiyíá umeararijárini. Nioni gí nimónarijípi mixídipa nerí nirowárénapijо wimónarijípi nixídipi nání ámáyo xwiyíá numeariríná xixeni ayo umeararijárini.” urijinigini.

Jisaso nání áwaní rigíá nánirini.

³¹Ámi re urijinigini, “Soyíné dijí re naiawiarijagía aiwi, ‘Xewaniño nání áwaní nearáná “Neparini.” wiaiwipaxí menini.’ naiawiarijagía aiwi ³²ámi wo nioní nání áwaní seararijírini. Nioni nání niseariríná ‘Ayí neparini.’ yaiwipaxírini.” nuriri ³³re urijinigini, “Xámi segí wami wayí neameainí Jono tíñímini urowáráná o nioni nání áwaní niseariríná nepaxijí imóniñípi tíni xixeni searijínigini. ³⁴Soyíné re riseaimónarini, ‘Xewaniño nání áwaní rinarijípi aga ámá wí rarigíápími dání sopijí ononiri rarini.’ riseaimónarini? Oweoi, seyíné Gorixo yeáyí seayimixemeaní nání wayí neameainí Jono nioni nání searijípi miójí nirori seararijini. ³⁵O uyíwí ápiawí wearijípánijí nerí ámáyo wíá ókímixaríná soyíné xegí xwiyíá uyíwí wíánijí imóniñáná yayí axínáni egíawixini. ³⁶O nioni nání áwaní nisearítagi aiwi nioni nání áwaníñiní

searipaxí imónijípí bi omi seáyi e wimónini. Emimí amipí gí ápo e epaxí imóníwinigíniri niapijípí nání rarijnini. Nioni emimí niseairíná api nioní nání áwanjí réninjí seararijírini, ‘Xegí xano urowárénapijorini.’ éninjí seararijírini. ³⁷Gí ápo, nioni nirowárénapijo eni nioni nání rixa áwanjí searijírini. Omi soyíné aríá bi wiyo xio imónijípí sijwí bi winiro megíáriini. ³⁸Xwiyáá xio searijíyí segí xwioxíyo miwenini. Ayináni ámá o nirowárénapijoni dijí minikwírojoi. ³⁹Soyíné dijí niyimijí imónijípí meáwanigíniro Gorixoyá Bikwíyo fá roro pariro yarigíáriini. Ríwamijí ayo níriniri eáninjípí nioni nání áwanjí rininjagi aí ⁴⁰soyíné dijí niyimijí imónijípí tígíáyí imónipírúa nání nioni tíamini mibipaxí seaimónariní.” nuriri ⁴¹re urijinigini, “Nioni ámá weyí nimérixiniri biñáoni menjagi aiwi ⁴²nioni soyíné nání nijíáriini. Soyíné Gorixomi dijí sixí uyarijíoyínémani. ⁴³Nioni gí dijíyo dání biñáonimaní. Gí ápo ninirípearí nirowárénapijoni aiwi soyíné minimíminarijoi. Ámá wo xio xegí dijíyo dání bánayí, anani numímínipaxoyínérini. ⁴⁴Soyíné ámá weyí oneamépoyiniri ero Gorixo —Oni ḥwíá imónijorini. O weyí oneameniri xio wimónarijípí mixídipa ero yarigíoyíné, soyíné sini e neróná arige nero dijí nikwíropíráoi? Oweoi!” nuriri ⁴⁵re urijinigini, “Nioni nání re miniaiwipa époyi, ‘Xanoyá sijwíyo dání nene xwiyáá neaxeckwímoníráriini.’ miniaiwipa époyi. Ámá seyíné seaxeckwímoní, ayí Mosesorini. Soyíné omi dijí niwikkwímóa nuro re yaiwiarigíáriini, ‘O arírá neainíáriini.’ yaiwiarigíáriini. ⁴⁶Amipí Moseso niriri eajípi dijí nikwíroro sijwiriyí, nioni nání niriri eají enjagi nání nioni eni dijí nikwíroaniro egíáriini. ⁴⁷E nerí aí xio niriri eajípi nání dijí mikwíropa yarigíoyíné, soyíné arige nero xwiyáá nioniyápi eni dijí ikwíropíráoi? Oweoi wí e epaxí menini.” urijinigini.

Jisaso oxí 5,000 awí eánigíáyo aiwá mini wiñjí nánirini.

6 ¹Jisaso e nurárimo neméísáná ipí Gariri riniñíwámi —Ipí awá xegí yoí ámí bi Taibiriasiyí riniñíwárini. Awámi jíariwámi dání nání nuri ḥweanjáná ²ámá obaxí emimí xio simixí yarigíáyo wiarijípí sijwí niwiga nuro nání epíroyí nero omi númi uxídaríná ³⁻⁴síá Judayí aiwá Añínajo Neamúroagoi riniñíyi nání imixipíri rixa aŋwí e imónijáná Jisaso díwíyo nání niyiri xegí wiepisarijowa tíni e éí niñwearo ⁵⁻⁶ Jisaso sijwí aníiyí winiñinigini. Ámá aga ayá wí epíroyí nero xio tíamini bimarijagía niwiniri xio enípi nání nijíá nimóniri aiwi re yaiwijinigini, “Gí wiepisarijá Piripo nepa ejí neániri dijí ría nikwíroni? Iwamíó owíwapiyimini.” niyaiwiri re urijinigini, “Ámá tiyí aiwá nipíri nání ge bí nerí wianíwini?” uríagi ⁷Piripo re urijinigini, “None aiwá óí iniñí 200 tíni bí nerane yaŋí niwiranénayí, ámá re epíroyí egíáyí aga obaxí imónijagía nání woni woni bi onimiápi aí meapaxí imóninimeníjoi.” uríagi ⁸wiepisarijýí wo —O Saimoni Pitaomí xogwáo Adíruoyi

riniñorini. O re urinjinigini, ⁹“Íwí woyá bisíkeríá pírawá barí tíni imixiniñí wé wú tíni peyí orá biaú tíni nejagi aiwí ámá obaxí epíroyí egíá tíyo yaní wipaxí rimónini? Oweoi!” uríagi ¹⁰Jisaso ará xwapí ejé náni wiepisariñowami re urinjinigini, “Ámá níni éí ojweápoiniri urípoyi.” uríagi wiepisariñowa Jisaso uríipa eáná oxí níni éí lweañaná fá rófáyí 5,000 imóniñigini. ¹¹Jisaso ámá níni éí lweáagía niwiniri bisíkeríá pírawá barí tíni imixiniñípi nimeari Gorixomi yayí niwimáná ámá e éí lweagíáyo yaní nimeri niwia ujinigini. Peyí orápiaú eni nimeari axípi neríná wigí onaneyiniro wimónariñípi tíni xixení niwia ujinigini. ¹²Rixa apáni níniro agwí ími uyágí niwiniri wiepisariñowami re urinjinigini, “Wí xwiríá mikixepa oépoyiniri niníro tíapia awí eaamépoyi.” uríagi ¹³awa bisíkeríá pírawá barí tíni imixiniñí wé wú api ámáyí niníro tíapia awí neaemero soxí fá xwé wé wúkaú sikwí waúmi aumaúmí nero magwí miárigíawixini. ¹⁴Ámáyí emímí Jisaso wíwapiyípi siywí niwiníro náni re rinigíawixini, “Neparini. Wíá rókiamoariñí xwíá tíyo binío orini.” rinariñagía ¹⁵Jisaso xíomí mixí ináyí imixipíri náni miwimónariñagi aí ayí “fá nuxerane mixí ináyó oimixaneyí.” yaiwiariñagía dijí adadí niwiri nijá nimóniri náni ayo e niwárimí xegípi díwí miñyó náni yijinigini.

Jisaso ipí Gaririyo xwiriñwí nosaxa uñí nánirini.

¹⁶Síápi tíni xegí wiepisariñowa ipí imaní e náni niwero ¹⁷ewéyo nipixemoániro Kapaneamí náni oriwámí dání xemoaniro náni nimeámi nuro rixa síá yiniñáná Jisaso awami sini miwímeáími ejáná re ejinigini. ¹⁸Ríwipí xwé eri ipí imeamíkwí eri yaríná ¹⁹wiepisariñowa ewéyo nireaxa nuro sini ipíyo áwini e kiromita wé wúrani, wé wiúmi dáñí worani, núíasáná wenijí ézáyí winigíawixini. Jisaso ewé tíamini ipíyo xwiriñwí nosaxa bariñagi winigíawixini. Siywí e niwiníro éí yariñagía aí ²⁰o re urinjinigini, “Ananire. Nionirini. Wáyí mepani.” uríagi ²¹awa omi rixa “Re xemónapei.” uraniro yaríná re ejinigini. Rixa ipíyo jíariwámíni aní wigí dijí niyaiwiro warigé iwiékínameagíawixini.

Ámáyí Jisaso náni píá egíá nánirini.

²²Ámá oriwámí dání bisíkeríá níe sá wegíayí wíápi tíni niwiápínamearo re yaiwigíawixini, “Agíná ewé ámi wí re miwé ná báni wejagi winíwanigini. Nene siywí winiñáná Jisaso xegí wiepisariñowa tíni ewépámi nipixemoánariñagía niwinirane wiepisariñowaní nipixemoániro warijagía winowáriwanigini.” yaiwiáríná ²³ewé wí aní yoí Taibiriasi dání bisíkeríá Ámináo xegí xanomí yayí niwiri wíagi níe náni bána ²⁴ámá e epíroyí egíayí Jisaso sini wigí tié miñweanagi winiro wiepisariñowa eni miñweanagía winiro nerí náni ewé bíayo nipixemoániro Jisaso náni Kapaneamíyo píá yaniro ugíawixini.

“Nioni aiwá ajínami dánijinjí imónijáonirini.” urijí nánirini.

25 Ayí ipíyo jíariwáminí Jisaso Kapaneamijo ḥweajáná niwímearo re urigíawixini, “Nearéwapiyarijoxini, joxi re náni gíná bífóxini?” urágia
 26 Jisaso re urijinigini, “Aga nepa seararijini. Seyíné emimí nioni seaíwapiyápi sijwí niwiniróná siwáni jí niseairi seaíwapiyiminiri éapi náni níjíá nimóniro náni nioni náni píá riyarijoi? Oweoi, seyíné bisíkeriá niniróná agwí ími seayí ejagi náni nioni náni píá yarijoi.” nuríri
 27 ewayí xwiyá re urijinigini, “Aiwá piyí pénarijípi meaaniro náni mepa nero aiwá ninirijípmi dání dijí niyimijí imónipaxípi meaaniro náni éríxini. Aiwá api ámá imónijáoni anani seaiapipaxírini. Ápo Gorixo ‘Mímíwiároarijoríani?’ niniaiwíri xío e éwiniginiri nirípeaŋoni aiwá api ananí seaiapipaxírini.” urágia 28 ayí re urigíawixini, “Nene pí neríná Gorixo ámá e oépoinirí wimónarijípi yaníwini?” urágia 29 Jisaso re urijinigini, “Seyíné ripi neróná Gorixo wimónarijípi yarijoi. Ámá xío nirowárénapijoni dijí ninikwírorónayí, xío wimónarijípi yarijoi.” urágiai 30 ayí re urigíawixini, “Nene sijwí niwinirane dijí ríkwíroani náni pí emimí neaíwapiyirfini? Joxi aga píyí eríi? 31 Bikwíyo xwiyá re niriniri eánijípa, ‘O aiwá nipíri náni ajínami dání wiñinigini.’ niriniri eánijípa negí aríowa ámá dijí meanje nemeróná aiwá manái ríniŋípi —Aiwá api Gorixoyá dijíyo dání xegípi weagípirini. Aríowa ámá dijí meanje nemeróná aiwá api nagíárini.” urágia 32 Jisaso re urijinigini, “Nioni aga nepa seararijini. Aiwá ejíná ajínami dání seaapijо, ayí Mosesomani. Agwí ení aga aiwá nepaxijípi ajínami dání seaaparijо, ayí gí áporini. 33 Aiwá nepaxijí ápo Gorixo seaiparijípi, ayí aiwá ajínami dání niweapiri ámá xwíá týo ḥweagíá dijí niyimijí tígíáyí imónipíría náni sixí umímoarijoríani.” urágia 34 ayí re urigíawixini, “Ámináoxini, aiwá joxi neararijípi íníná neaiapíříxini.” urágia
 35 Jisaso re urijinigini, “Aiwá nepaxijí dijí niyimijí imónipíríaapi, ayí nionirini. Ámá nioni tíámini bíá giyí giyí ámí agwí wipaxí menini. Nioni dijí nikwíróiá giyí giyí ámí iniígi náni bí gwíni yeáyí wipaxí mimónini. 36 E niseairiri aiwi nioni re searíanigini, ‘Seyíné emimí nioni ejápi sijwí ninaniro aiwi “Oríani?” niniaiwiro dijí minikwíroarijoi.’ searíanigini. 37 E nerí aí ámá ápo ‘Dixírini.’ niniriri niapijíyí níni xixeni dijí ninikwíroro nioni tíámini bipíříárini. Nioni tíámini bíáyí mixí wí umáinimámani. 38 Nioni ajínami dání niweapirína nioni gí nimónarinjípi emíániri weapijáonimaní. Nioni nirowárénapijо wimónarinjípi emíániri niweapiri náni ámá xíoyá dijí tñi nioni tíámini bíáyí mixí wí umáinimámani. 39 Nioni nirowárénapijо e éwiniginiri wimónarinjípi, ayí ripirini. Nioni ámá xío niapijíyí wíyo miyoríripa eri síá yoparíyi imónáná ámí wiápíni meapíría náni dijí sixí umímorí emíá náni wimónarinjíri. 40 ‘Gí ápo e éwiniginiri wimónarinjípi, ayí ripirini.’ seararijini. O ámá

xewaxoni sijwí ninaniro dijí nikwírófá giyí giyí dijí niyimiñípi tígíáyí imónipírúa náni wimónirí nioní síá yoparíyimi ayí ámi wiápínameapírúa náni dijí sixí umímómíá náni wimónirí yariñírini.” urijinigini.

⁴¹ Judayí xewanijo re riníipi náni, “Aiwá ajínami dání weapiñípi, ayí nionirini.” riníipi náni anijúmí niriniro o náni ⁴² re rinigíawixini, “Jisaso ro Josepomi xewaxo menírani? Xaniyaú náni nene majíárani? O arige neri ‘Ajínami dání wepíniñáonirini.’ ría rarini?” rinariñagía ⁴³ Jisaso re urijinigini, “Pí náni anijúmí niriniro rinariñoi? ⁴⁴ Ámá wo aí xewaníjoyá dijíyo dání nioní tíamíni bipaxí menini. Ápo, nirowárénapiño xe o tíamíni ouníri dijí ukikayoñánáni nioní tíamíni bipaxírini. Ayí síá yoparíyimi wiápínameapírúa náni nioní dijí sixí umímómíárini. ⁴⁵ Ríwaminjí wíá rókiamoagíawa eagiáyo re rinini, ‘Gorixo ámá niyoní wíwapiyinírárini.’ rinini. Ayináni ámá ápo wíwapiyaríná ariá wigíá giyí giyí níni nioní tíamíni barigíárini. ⁴⁶ Gorixo wíwapiyinjí aiwi ayí wí Gorixomi sijwí winigíá náni mirariñini. Ná woni Gorixo tíjí e dání biñáoni ápomi sijwí winiñárárini. ⁴⁷ Aga nepa searariñini. Nioní dijí nikwírófá giyí giyí dijí niyimiñí íníná ñweapírúa náni tígíáyírini. ⁴⁸ Aiwá niniriñípími dání dijí niyimiñí imónipaxípi, ayí nionirini. ⁴⁹ Ejíná segí seáríawéyí ámá dijí meanje nemeróná aiwá manái riniñípi niniro aiwi niñweagíasáná pegíawixini. ⁵⁰ Aiwá ajínami dání weapiñí ripi xegí bixini. Ámá niniñínayí, nipecíriámaní. ⁵¹ Aiwá dijí niyimiñí imónipírúa náni anínamí dání weapiñípi, ayí nionirini. Ámá giyí giyí aiwá ripi niniñínayí, anijí íníná ñweapírúa náni. Aiwá ámá xwíá rirími ñweagíá níni dijí niyimiñí tígíáyí nimóniro íníná ñweapírúa náni miñi wimíápi, ayí gí warápirini.” urijinigini.

⁵² Judayí wigípi xwíyá ximiximí niniro re rinariñagía, “Ámá ro arige neri xíoyá wará naníwá náni neaiapinírárani?” rinariñagía ⁵³ Jisaso re urijinigini, “Aga nepa searariñini. Seyíné ámá imóniñáoniyá warápi minipa ero ragípi minipa ero nerónayí, dijí niyimiñí imóniñípi tígíáyíne menini. ⁵⁴ Gí wará níro gí ragí níro éíá giyí giyí dijí niyimiñí imóniñípi tígíáyí enagíá náni síá yoparíyimi owiápínameápoyiníri dijí sixí umímómíárini. ⁵⁵ Gí wará ripi aiwá nepaxiñí imónirí gí ragípi iniigí nepaxiñí imónirí enagí náni searariñini. ⁵⁶ Ámá gí wará níri ragí níri éí go go nioní tíni nikumixinírai nawíni imóniñwii. Nioní eni xío tíni nikumixinírai nawíni imóniñwii. ⁵⁷ Ápo, dijí niyimiñípi míkí tíjo nirowárénapiñírini. Ápo e ejí enagí náni nioní eni dijí niyimiñípi míkí tíjáoni imóniñini. Ayináni go go nibíri nioní nininirínayí, nioní eni dijí míkí tíjáoni enagí náni xío eni dijí niyimiñí íníná ñweanía náni tíjí wo imóniñírárini. ⁵⁸ Aiwá ajínami dání weapiñí ripi náni searariñini. Ripi aiwá ejíná negí aríowa niniro niñweagíasáná pegíápi yapí mimónini. Go go aiwá ripi niniñínayí, dijí íníná ñweanía náni tíjí wo imóniñírárini.” urijinigini. ⁵⁹ Jisaso rotú aní Kapaneamíyo miriniñiwámí dání nuréwapiyiríná e nura uñinigini.

Xwiyáa dijí ikwíróáná dijí niyimijí imónipaxípi urijí nánirini.

⁶⁰Ayináni xegí wiepisarijíyí obaxí amipí o nuréwapiyiríná nura úipi aríá niwiróná re rigáfawixini, “Xwiyáa o rarijípi ududí iniñípi rarini. Ámá go xixeni aríá winiríenijoí?” rarijagía aiwi ⁶¹Jisaso xegí wiepisarijíyí obaxí o ríipi náni aniñúmí irinarijagía nijíá nimóniri re urijinigini, “Xwiyáa ududí seainipaxí searíapími dání róreámioarijoí? Nioni píni niniwiárimi upíri riseaimónarini? ⁶²Seyíné ámá imónijáoni xewaniñoni weapinaé náni ámi peyarijagi ninanirínayí, pí wipíri seaimóniníráriani? Sini píni niniwiárimi upíri náni seaimóniníráriani?” nuriri ⁶³re urijinigini, “Dijí niyimijí ínína ñweapírúa náni wiarijípi, ayí kwíyí Gorixoyápirini. Ámáyí wigí ejí eánigíá tíni wí e imónipaxí menini. Xwiyáa nioni searíapi ámá dijí nikwírorijípími dijí ínína ñweapírúa náni kwíyí ewearínjípirini. ⁶⁴E neri aí wiýné xwiyáa nioniyá sini dijí minikwíroarijoí.” urijinigini. Jisaso iwamíó dání ámá xíomí dijí miwikwíróíyáí náni nijíá imóniri xío náni miyí urinío náni eni nijíá imóniri ejó ejagí náni e nuriri ⁶⁵re urijinigini, “Wiýné dijí minikwíroarijagía náni re searfanigini, ‘Ápo ámá go go nioni tíjí e xeouniri sijwí miwinipa nerínayí, o nioni tíáminí wí bipaxí menini.’ searfanigini.” urijinigini.

⁶⁶Xwiyáa api nura úí ejagí náni xegí wiepisarijíyí obaxí omi píni niwiárimi nuro ámi o tíni nawíni bi ají memegíawixini. ⁶⁷Ayináni Jisaso xegí wiepisarijí wé wúkaú síkwí waú awami re urijinigini, “Soyíné eni ‘Rixa píni niwiárimi owaneyí.’ riseaimónarini?” uríagí ⁶⁸Saimoni Pitao re urijinigini, “Ámináoxini, none go tíáminí waníwini? Xwiyáa dijí niyimijí tíjwáone imónaní náni imónijípi joxini tíjoxirini. ⁶⁹None rixa dijí nírikwírorane nijíá re imónijwini, ‘Joxi siyikwí míniñí Goríxo rírípeajoxíráni? Yeáyí neayimixemeaña náni aríowayá xwíá piaxfyo dání iwiaroníoyí rarijwáo, ayí joxirini.’ niyaiwirane nijíá imónijwini.” uríagí ⁷⁰Jisaso re urijinigini, “Nioni ámá wé wúkaú síkwí waú soyíné misearípeapa rejanigini? E neri aí woxi oboxíñijí imónijini.” urijinigini. ⁷¹Isikarioti dání Saimonomi xewaxo Judaso —O wiepisarijí wé wúkaú síkwí waú awa worini. O xío náni miyí urinío ejagí náni e urijinigini.

Jisasomí xogwáowa xíomí dijí miwikwírogíá nánirini.

7 ¹Jisaso e niyárimo néisáná Judayí ámináowa xíomí pikianiro náni mekaxí mearijagía nijíá nimóniri náni “Judia piropenisíyo oememini.” miwimóní Gariri piropenisíyo ají emearíná ²aiwá Judayí ají pákí pákí iniñíyo niñwearíná imixayarigíápi —Aiwá api, ayí ejíná íwiárawé Moseso tíni nemeróná seníá ajíyo niñweaxa wagíápi náni dijí winini náni xwiogwí ayí ayo Judayí wigí ajíyí píni niwiárimi

nuro síá wé wíúmi dájí waú wo ají pákí pákí iniñíyo niñwearo aiwá imixarigíápírini. Aiwá api rixa ajwi e imóniñáná³ xogwáowa re urigíawixini, “Díxí wiepisariñí wíniyí ení emímí amípí joxí yariñípi siñwí winipírí náni ají re píni niwiárimi Judia piropenisíyo náni ui.⁴ Ayí ripí náni rirariñwini. Ámá wo ámá níni xío náni nijíá oimónípoyiniri niwimónirínayí, xegí yariñípi íními yariñímani. Emímí joxí yariñípi nepa nerínayí, jiwaníjoxí nuri ámá niyiyá siñwíyo dání siwá winiríni.” urigíawixini.⁵ Awa xegí xogwáowa aí diñí miwíkwíropa nero náni e urigíawixini.⁶ Jisaso re uriñinigini, “Soyíné upírííná anani gíni gíná upíría náni imóniñagi aiwí nioní umíáiná síní mimónini.⁷ Ayí ripí náni seararijini. Ámá xwíá tfyo dájí níniyí soyíné tíni símí tíni inipaxí mimóniñoi. E nerí aiwí nioní wigí yarigíápi náni ‘Sipírini.’ nuriri waropári wiarariñagi náni símí tíni niariñoi.⁸ Segípi aiwá nene xwiogwí o omí imixayariñwápi náni yoápoyi. Nioní gí umíáiná síní mimóniñagi náni wí umíméini.”⁹ nurárimi Gariri piropenisíyo ñweañinigini.

**Jisaso aiwá ají pákí pákí iniñíyo niñwearóná
imixarigíápi náni yoají nánirini.**

¹⁰ Jisaso, xexirímeáowa rixa aiwá api náni yoáíámi ejáná xío ení ámáyá siñwíyo dání miyoá yumíí íními niyiri Jerusaremí nirémori ñweañáná¹¹ Judayí aiwá imixarigíe xío náni píá néra nuro “O gerini?” niriga nuro¹² ámá e epíroyí egíáyí ikeagigwí ayá wí niriga nuro wí “Ámá nañorini.” riro wí “Oweoi, nañomani. Ámá niyoní diñí nukinimixiri xeñwími nipemeámi warijorini.” riro nero aiwí¹³ Judayí ámináowa náni wáyí nero náni ámá wí o náni ámá símimají e dání mirinigíawixini.

¹⁴ Jisaso síá aiwá imixarigíáyí rixa áwini e imóniñáná ají ridiyowá yarigíwámí náni nuri nípáwiri ámáyó uréwapiyaríná¹⁵ Judayí ámináowa diñí ududí niwiniro re rigíawixini, “Aríre nerí nijíá o rariñípi nimóniri ría rarini? Sikurá meñyoyoi.” rariñagía¹⁶ Jisaso re uriñinigini, “Xwíyíá nioní searéwapiyaríñápi nioní gípimaní. Nioní nirowárénapiñoyápirini.¹⁷ O wimónariñípi oemini.’ wimónariñí giyí giyí nioní searéwapiyaríñápi náni nijíá nimóniri re yaiwipaxírini, ‘Gorixoyá diñíyo dání ría nearéwapiyarini? Xío xegí diñíyo dání ría nearéwapiyarini?’ niyaiwiri nijíá imónipaxírini.¹⁸ Ámá go go xío xegí diñíyo dání nirirínayí, ámá weyí onimépoyiniri yariñírini. E nerí aí ámá níni ámá xíomi urowárénapiñomi weyí oumépoyiniri yarijo, o aga nepaxijorini. Yadimiñí yariñorini.¹⁹ Ejíná Moseso ñwí ikaxí níriniri eániñípi mísaeiapipa reñinigini? E nerí aí soyínéyá wo aí ñwí ikaxí eániñípi pírániñí xídarinímani. Pí náni soyíné nioní nípikaniro yariñoi?” uríagi²⁰ ámá e epíroyí egíáyí re urigíawixini, “Imíó xixéroariñí roxini, ámá giyí ripikianiro yariñagía rariñini?” uríagía²¹ Jisaso re uriñinigini, “Nioní emímí ná bini éagi seyíné síní ududí ikárinariñoi.²² Moseso ñwí

ikaxí ‘Segí niaiwíyo nixirimáná síá wé wíumi dájí waú wo müróáná síá ayimi iyí símí síó wákwiírixini.’ riijírini. E niseariri aiwi ayí Moseso maríái, negí aríowa siwí apí érowiápínígírári. Ayínáni seyíné segí niaiwíyí iwjí ikaxí riniñípi nixídirlínpími dání naají oimónípoyiniri Sabaríáyo aiwi iyí símí síó wákwiariigírári. ²³ Seyíné ‘Naají nerane iwjí ikaxí Moseso niriri eaqípi píri miwiaíkipa oyaneyi,’ niyaiwiro Sabaríáyo eni iyí símí síó wákwiariigírári. Seyíné e yarigíá ejagi náni pí náni nioni ámá womi Sabaríáyo naají wimixíápi náni wikí nónarijo? ²⁴ Siywí tímíni niwinaxídiro miripa époyi. Xío yariñagípi eni mí nómixiríná ríírixini.” urijinigini.

Jisaso náni “Kiraisoríani? Woríani?” rinigíá nánirini.

²⁵ Ámá Jerusaremí iweagíáyí wí re nira ugíawixini, “Ámá ro ámá nipikaniro egíó menirani? ²⁶ Siywí winípoyi. Ámá níni arfá egé sijáni nirori rariñagi aí mebá neameñweagíáwa omí xwiyíá bi murarijo. Awa ‘Ámá ro Kiraiso, ámá yeáyí neayimixemeanía náni aríowayá xwíá piáxíyo dání iwiaroníoyi rariñwáo, ayí oríani?’ miyaiwipa riýarijo? ²⁷ E neri aí ‘Ámá o Kiraiso, ámá aríowayá xwíá piáxíyo dání iwiaroníoyi rariñwáoríani?’ wiaiwipaxí menini. Ayí ripi nánirini. Nene xináí xíomí xírije náni nijíá imóniñwíni. E neri aiwi Kiraiso, ámá Gorixo yeáyí neayimixemeanía náni urowárénapiñío imóniníániyí ámá wo ‘E dájorini.’ ripaxí menini. Ayínáni ‘O Kiraisoríani?’ wiaiwipaxí mimóniñwíni.” rariñagía ²⁸ Jisaso aji rádiyowá yarigíwámi dání nuréwapiyiríná ejí tímí níriri re urijinigini, “Seyíné nepa nioni náni nijíá ero ‘O e dájorini.’ ripaxí imóniro yarigíáyínérani? Nioni gí dijí tímí biñámani. Nepaxiñí imónijo —O soyíné majíorini. O nioni nirowárénapijírini. ²⁹ O tímí e dání biñáoni ejagi náni o nioni nijíári. O nioni nirowárénapijírini.” uríagi náni ³⁰ omí fá xiraniro nero aiwi fá xiripaxíná sini mimóniñagi náni fá bi mixirigíawixini. ³¹ E neri aí ámá e epíroyí egíáyí obaxí wí dijí niwikwíroro re nira ugíawixini, “Kiraiso, ámá yeáyí neayimixemeanía náni aríowayá xwíá piáxíyo dání iwiaroníoyi rariñwáo nimóniríná emímí ámá ro yariñípimi nimúrori eníáraní? Oweoi.” rigíawixini.

Jisasomi fá oxirípoyiniri urowárigíá nánirini.

³² Parisiowa ámá e epíroyí egíáyí Jisaso náni ikeagigwí e rariñagía arfá niwiro náni awa tímí apaxípániyí imónigíá xwéowa tímí dijí axípi nixiriyo Jisasomi fá oxirípoyiniri rádiyowá yarigíwámi awí mearoarigíá wamí urowáríágíá awa nuro o uréwapiyarije rémóagía ³³ Jisaso re urijinigini, “Seyíné tímí re bi onimiápi niñweámoni gí nirowárénapiño té náni umíári. ³⁴ Rixa úáná seyíné nioni náni píá niniro aiwi wí siywí nanipíríámani. Seyíné nioni iweámíáé upaxí wí mimóniyo.”

uríagi³⁵ Judayí ámináowa re rinigíawixini, “O gimi náni uminiri rarini? Aga gimi náni úáná nene o náni píá meginaníwárini? Negí ámáyí Girikiyí anjyo ḥweagíámi náni nuri émáyo uréwapiyimánirí ría neararini? ³⁶ Xwiyáa o re ríipi, ‘Seyíné nioni náni píá níniro aiwí wí siŋwí nanipírámani. Seyíné nioni ḥweámíáé upaxí wí mimóninjoi.’ ríipi pí niyaiwirí ría rijoi?” rinigíawixini.

Iniigí oyá tíŋí náni uriŋí nánirini.

³⁷ Síá aiwá api imixarigíáyí yoparíyi —Ayi seáyi e imóninjíyirini. Síá ayi imóninjáná Jisaso éí nirori ejí tñi re riŋníngini, “Ámá iniigí náni gwíní yeáyí wí giyí giyí nioni tíamini nibiro iniigí onípoyi. ³⁸ Nioni diŋí nikwíróíá giyí giyí Bikwíyo níriníri eániŋí ripí tñi xixeni imónipíráoi, ‘Wigí xwioxíyo ná ínimi dání iniigí diŋí niyimíŋí imixariŋípi oyá tíŋí pwenírini.’ níriníri eániŋípi tñi xixeni imónipíráoi.” uriŋinigini.
³⁹ Jisaso e níriríná kwíyí Gorixoyá xíomi diŋí wikwíróíáyí meapírápi náni e uriŋinigini. Íná Jisaso sini aŋínami niþeyiri mikníipa éíná enagi náni Gorixo sini xegí kwíyípi ámáyo sixí mumímopa yaqínarini.

Jisaso náni diŋí xixegíni tñi nepayoro rigíá nánirini.

⁴⁰ Ámá e epíroyí egíáyí o e rariŋagi aríá niwiro wí re nira ugíawixini, “Aga neparini. Ámá ro wíá rókiamoagí nene xwayí naniri ḥweajwáorini.” nira waríná ⁴¹ wí re nira ugíawixini, “‘Ámá ro Gorixo yeáyí neayimixemeañá náni aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariŋwáo, Kiraisorini.’ neaimónarini.” nira waríná wí re nira ugíawixini, “Gariri piropenisíyo dáŋí wo Kiraiso, ámá aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariŋwáo imónipaxírani? Oweoi, e dáŋí wo ámá aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariŋwáo imónipaxí menini. ⁴² Bikwíyo re mirinípa reni, ‘Kiraiso, aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariŋwáo negí aríó Depitoyá iwiáriawé wo imóninírini. Aŋí Betirexemi —Enjíná Depito xegí ḥweaagerini. Omi e dání xirinírini.’ mirinípa reni?” nira nuro náni ⁴³ ámá e epíroyí egíáyí o náni diŋí xixegíni tñi nepayoro níriróná ⁴⁴ wí “Rixa íá oxiraneyi.” niwimóniri aiwí omi íá bi mixirigíawixini.

Judayí mebáowa Jisasomi diŋí miwikwírogíá nánirini.

⁴⁵ Rídiywá yarigíiwámi awí mearoarigíáwa ámi nuro apaxípániŋí imónigíá xwéowami tñi Parisiowami tñi wímeááná awa re urigíawixini, “Pí náni omi íá mixíri anipáoyíné barijoi?” uríagiá ⁴⁶ awí mearoarigíáwa re urigíawixini, “Enjíná aiwi ámá o nearéwapiyariŋípa wo minearéwapiyagírini.” uríagiá ⁴⁷ Parisiowa ikayíwí nuriro re urigíawixini, “Soyíné eni rixa diŋí niseakinimixíri xeŋwími niseaipemeámi mupa renoi?” nuriro ⁴⁸ re urigíawixini, “Seamejweajwáone worani, Parisione

worani, omi dijí bi wíkwíróírani? Oweoi! ⁴⁹E nerí aí ámá epíroyí egíá jíayí jwí ikaxí níriniri eániñípi nání pírániñí njíá mimónipa nero nání Gorixoyá sijwíyo dání anínpíría nání ramixáriniñíyírini.” uríagá ⁵⁰Nikodimaso —O eni Parisi worini. Xámi árfwiyimi nuri Jisasomi niwímeari yariñí wijorini. O niwiápínameari re uríjinigini, ⁵¹“Negí jwí ikaxí níriniri eániñíyo bí ripi ririnini, ‘Ámá womi xío rinariñípi aríá miwipa eri o yariñípi pírániñí njíá mimónipa eri nemáná ananí xwiyáá umeáripaxírini.’ ririnini?” uríagi ⁵²awa ikayíwí re urigáawixini, “Joxi eni Gariri dágí iwoxírfani? Bikwíyo pírániñí fá rori píá merí nerínayí, joxi re niyaiwiri njíá imónirífini, ‘Wíá rókiamoariñí wo Gaririyo dání imónariñímani.’ niyaiwiri njíá imónirífini.” urigáawixini.

Apixí íwí inijí wími xwírixí umeagíá nánirini.

⁵³ Ámá níni wigí anjí xixegíniyo umíagía aiwi

8 ¹Jisaso díwí xegí yoí Oripioyo nání nuri ²sá wejo wíá móniñími ámi niwiápínameámi nibiri anjí ridiyowá yarigíwámí nipáwiri ámá níni xío tímáminí baríngája nání o éí niywéamáná uréwapiyarína re ejinigini. ³Jwí ikaxí eániñípi mewegíawa tíni Parisiowa tíni awa apixí ámá wí íwí inariñagi winimeáíá wími niméra nibiro áwiní e éí nurarárimáná ⁴omi re urigáawixini, “Nearéwapiyarínoxini, apixí rí íwí inariñagi wíniameáírini. ⁵Apixí ríniñí imóniñíyí nání jwí ikaxí Moseso níri eanjípími dání re rinini, ‘Síjá tíni iwanjí nearo pikíírixini.’ ríniñagi aí joxi píoi ríriñíni?” urigáawixini. ⁶Ríwéná o Moseso rijípi niwiaíkiri xegí bí ríipími dání xwiyáá uxekwímoaneyiniro iwamíó niwíwapíyo e uríagá aiwi o ípípá éí niywéamáná xwíáyo webíá tíni ríwamiñí neari ⁷awa aríkí ámí ámi yariñí wiayariñagá o ámi éí nírori re uríjinigini, “Soyéne woxí goxí íwí bi miyariñoxí xámi ímí síjá eai.” nuriñí ⁸ámí ípípá éí niywéari xwíáyo ríwamiñí eaaríná re ejinigini. ⁹Awa Jisaso e uríagi aríá niwiro woni woni Jisaso tínjí e píni niwiárimi nuróná ámináowa xámi numearo níni rixa núáná apixíni xegí xewini Jisasoyá símí e éí rojagi niwiniri ¹⁰ámi éí nírori ímí re uríjinigini, “Ineyí, ámáyí gíminirini? Ayí wo xwiyáá mímearíírani?” uríagi ¹¹í re uríjinigini, “Ámináoxini, wo xwiyáá minimearíírini.” uríagi Jisaso re uríjinigini, “Nioni eni xwiyáá wí rimeariméini. Dixí anjí ui. Re dání ámí íwí bi minipa éírixini.” uríjinigini.

“Nioni ámá nání uyíwíniñí imóniñáonirini.” uríjiní nánirini.

¹²Jisaso ámi re uríjinigini, “Nioni ámá xwíá tíyo jweagíá niyoní uyíwí wiánijí wókímixariñáonirini. Ámá nioni nixídíáyí síá yiniñímíni anjí emepíriá menini. Wíá dijí niyimíñí tígíáyí imixipaxí imóniñípi wókímixinírani.” uríagi nání ¹³Parisiowa re urigáawixini, “Joxi e ríipi jiwaníñoxí símeanjí míkoxíñíjí nimóniri áwanjí rinariñagi nání

‘Neparini.’ niyaiwirane aríá seaaníméwini.” urágia 14 Jisaso re urijinigini, “Nioni aí niiwanijoní náni áwaní rinarijápi, ayí neparini. Ayí ripí náni seararijini. Ge dání ría bijaniginiri gimi náni umíárfániri imónijípi náni nijíá nimóniri náni seararijini. E neri aí soyíné nioní biijaé nániraní, nioní umíáe nániraní, majíá nimóniro náni nirarijoi. 15 Soyíné ámá xwíá tíyo dájíyí yarigíápa siywí tímíni niwinaxídiro rarijagía aí nioní ámá womí aí siywí tímíni niwinaxídiro xwiyáá mumeararijini. 16 Nioni xwiyáá numeariri siywíriyí, nioní gí dijí tímí mepa neri ápo, nirowárénapijóyá dijíyo dání neri náni nepa xixeni imónijípi tímí umearípaxírini. 17 Segí ɻwí ikaxí eánijíyo aí re níriniri eánini, ‘Ámá waú xwiyáá áwaní níriríná axípíni nírirínayí, xwiyáá apí nepa imónini.’ níriniri eánini. 18 ‘Nioni niiwanijoní náni áwaní seariniri ápo, nirowárénapijó eni nioní náni áwaní seariri yarijagi náni soyíné nioní seararijápi náni “Neparini.” yaiwipaxírini.” urágia 19 awa re urigíawixini, “Dixí ápo ge ɻweani?” urágia o re urijinigini, “Soyíné nioní náni nijíá mimónipa ero gí ápo náni nijíá mimónipa ero yarijoi. Soyíné nioní náni nijíá nimóniro siywíriyí, gí ápo náni eni nijíá imónaniro éfári.” urijinigini. 20 Añí ridíyowá yarigíiwámi Gorixo náni nigwí tarigíá tímí e dání nuréwapiyiríná xwiyáá apí urarijagi aiwi omí fá xíripírííná sini mimónihagi náni fá bi mixirigíawixini.

“Nioni umíáe náni soyíné wí upaxí meníni.” urijí nánirini.

21 O ámi re urijinigini, “Nioni píni niseawiárimí úáná soyíné nioní náni píá niniro aí segí ɻwí yarigíápi sini yokwarimí minijáná pepíríárini. Nioni umíáe soyíné bipaxí wí mimónijo.” urágia 22 Judayí ámináowa re nira ugíawixini, “O ‘Nioni umíáe soyíné bipaxí mimónijo.’ ríagi náni xewanijo pikníminiri náni minearipa riayarini?” nira waríná 23 o re urijinigini, “Nioni erami dájonirini. Soyíné birami dájoyínérini. Soyíné xwíá tíyo dájoyínérini. Nioni xwíá tíyo dájoni mani. 24 Ayináni re searíini, ‘Segí ɻwí yarigíápi sini yokwarimí minijáná pepíríárini.’ searíini. Ayí ripí seararijini. Soyíné dijí ninikwíroro ‘Ayí orini.’ miniaiwipa nerónayí, segí ɻwí yarigíápi sini yokwarimí minijáná pepíríárini.” urarijagi 25 awa re urigíawixini, “Goxirini?” urágia Jisaso re urijinigini, “Nioni iwamíó dání searagáoni onirini. 26 Soyíné yarigíápi náni xwiyáá searimearimi náni xwiyáá xwapí xíriyáonirini. Soyíné aríá miniarijagía aiwi nioní nirowárénapijó nepaxijorini. Amípí omí aríá wiijápi ámá níni aríá egíe dání rarijárini.” urágia aiwi 27 ayí majíá nimóniro “Ápo Gorixo náni ría nearariní?” miyaiwarijagía náni 28 Jisaso re urijinigini, “Soyíné ámá imónijáoni íkíáyo niyekwiroáripíri seáyi e ninimíeyoaríná nijíá ‘Ayí orini.’ imónipíríárini. Nioni gí dijí tímí amípí bi yarijámani. Ápo níréwapiyijípíni rarijárini. 29 Íníná nioní nirowárénapijó yayí winipaxípíni yarijagi náni nioní píni niníwiárimí

minú sini dijí nikikayoni.” urijinigini. ³⁰Xwiyáa apí urarfná ámá obaxí dijí wíkwírogíawixini.

Ámá áxejwarí inigíáyí náni urijí nánirini.

³¹Jisaso Judayí omi dijí wíkwíróíayo re urijinigini, “Seyíné gí xwiyáa rarijnápi dijí fá nixirirónayí, nioniyá gí seaciepisarijá nepaxijíyín imónijoí. ³²Xwiyáa nepaxijí imónijoípi náni nijíá nimóniro e nemáná xwiyáa apí dijí fá nixiririjípimi dání áxejwarí minigíáyín imónipíráriini.” uríagi ³³wa re urigíawixini, “Negí arío Ebiríamoyá íwiáriawenerini. Ejníá dání ámá wayá xináíwanéníjí nimónirane omijí miwiiagwáéne, joxí arige neri ‘Áxejwarí minigíáyín imónipíráriini.’ neararijní?” uríagía ³⁴Jisaso re urijinigini, “Aga nepa seararijní. Ámá íwí yarinjí go go íwí xio yarinjípiyá xináíniyí nimóniri áxejwarí wini. ³⁵Ámá xináíwániyí nimóniro omijí wíiarigíáyí anijí anjwámi xiáwo tíni ñweaarigíámani. E nerí aí xewaxo íníná anijí e ñweaarijníri.” nuríri ámá e rówapigíáyí re oyaiwípoyiniri, “Seyíné xináíwayínéníjí nimóniro omijí wíiarigíáyíné yapi imónijoí.” ría nearariní? oyaiwípoyiniri ewayí xwiyáa apí nuríri ³⁶re urijinigini, “Ayináni xewaxoni xináíwayínéníjí nimóniro omijí wíiarigíáyíné áxejwarí seainijípi anipá seaimixiyáná aga áxejwarí minigíáyín imónipíráriini.” nuríri ³⁷re urijinigini, “Nioni nijíáriini. Seyíné arío Ebiríamoyá íwiáriawéyínérini. E nimóniro aí seyíné gí xwiyáapi segí xwioxíyo aumaúmí miníi ejagi náni nioni nípíkianiro náni yarijoi. ³⁸Nioni ápo tíni niywearná siywí winijápi náni rarijnáriini. Seyíné eni amipí segí ápo rarijagi aríá wigíápi yarigíáriini.” urijinigini.

“Segí ápo oborini.” urijí nánirini.

³⁹Awa re urigíawixini, “Negí arío Ebiríamorini.” uríagía Jisaso re urijinigini, “Nepa Ebiríamoyá íwiáriawéyíné ejánayí, xio yagípa epaxíriini. ⁴⁰E nerí aí nioni xwiyáa nepáni Gorixomí aríá wijápi seararijáoni ninípíkianiro yarijoi. Soyíné nianiro yarigíápa arío Ebiríamo wí e mejinigini. ⁴¹Ayináni re searíini, ‘Segí ápo yarinjípi yarinjoi.’ searíini.” uríagía ayí re urigíawixini, “Negí inókíwa íwí niniro neaxirigíámani. Negí ápo imónijo ná woni Gorixorini.” uríagía ⁴²Jisaso re urijinigini, “Nioni gí dijí tíni biójámani. Gorixo nírowárénapíagi o tíñí e píni niwiárimi biójá ejagi náni Gorixo nepa segí ápo ejánayí, soyíné nioni dijí sixí niyipaxíriini. ⁴³Soyíné nioni xwiyáa raríná aríá nero aí pí náni nijíá mimónipa yarijoi? Ayí rípi nánirini. ‘Xwiyáa aríá owianeyi.’ miseaimónarijagi náni nijíá mimónipa yarijoi. ⁴⁴Soyíné niaíwí segí ápo oboyáoyíné ejagía náni xio wimónarijípa niaíwiyíné eni ‘Axípi oyaneyi.’ seaimónarijíriini. O ejíná dání ámáyo pikíxwirí yagorini. Nepa bi miripaxí imónijo ejagi náni pí xwiyáa niriríná yapíni rarijorini. O

yapí rarijo imóniri ámá yapí rarigíá niyfyá xanónijí imóniri ejagi náni gíni gíná yapí níriríná sa mfkí xío imónijípi tíni xixeni rarijírini. ⁴⁵E nerí aí nioní nepaxijí imónijípíni seararijagi náni ‘Neparini.’ niyaiwiro dijí minikwíroarijoi. ⁴⁶Soyíné goxi fwí náni xwiyfá nimeáripaxírini? Oweoi, wí xwiyfá nimeáripaxímani. E nerí aí nioní nepání seararíná pí náni ‘Neparini.’ niyaiwiro dijí minikwíroarijoi? ⁴⁷Ámá Gorixoyáyí xwiyfá xíoyápi aríá wiarijírini. Soyíné Gorixoyáoyíné mimónijagía náni xwiyfá oyápi aríá miniaríjoi.” urinjinigini.

“Arío Ebiríamo sini menjáná nioní ɻweagárini.” urinjí nánirini.

⁴⁸Judayí ámináowa omi ikayfwí re urigíawixini, “None joxí re níririranéná, ‘Ámá sipí roxiyí Samariayí woxirini. Imíó xixéroarijí roxini.’ níririranéná xixeni mirirípa réwini?” urágia ⁴⁹Jisaso re urinjinigini, “Nioni imíó dijí minixixéroarinini. Gí ápomi wé íkwiajwíyo uŋwírárarijagi aí soyíné wé íkwiajwíyo miníjwírárarijoi. ⁵⁰Nioni gí dijí tíni seáyi e imónimániri miyarijagi aiwi wo nioní náni ‘Seáyi e oimónini.’ naiwíoyí soyíné tíni nioní tíni neaepayoní ɻweani. ⁵¹Aga nepa seararijini. Ámá giyí giyí xwiyfá nioniyápi nixídirínayí, wí nipecírámani.” uríagi ⁵²Judayí ámináowa re urigíawixini, “Joxí e rarijagi náni rixa nijíá re imónijwini, ‘Joxí imíó xixéroarijí woxini.’ nijíá e imónijwini. Arío Ebiríamo tíni wíá rókiamoagíawa tíni pegírárini. E éagia aí joxí re rarijini, ‘Ámá giyí giyí xwiyfá nioniyápi nixídirínayí, wí nipecírámani.’ rarijini. ⁵³‘Joxí negí arío Ebiríamo pejomí seáyi e miwimónijoxírini.’ neaimónarini. Wíá rókiamoagíawa eni pegírárini. Joxí gonirini yaiwinarinjini?” urágia ⁵⁴Jisaso re urinjinigini, “Niiwanijoni seáyi e nimíyeoánirínayí, surímá imónáripaxírini. Seáyi e nimíyeoarijo, ayí gí áporini. O náni soyíné ‘Negí ɻwíáorini.’ rarigírárini. ⁵⁵E níriro aí xío náni nepa nijíá mimónijoí. E nerijí aiwi nioní nijíárárini. ‘O nioní majíárárini.’ nírirfnayí, nioní soyínéniyí yapí rarijáoni imónipaxírini. E nerí aí o nioní nepa nijíá nimóniri náni xwiyfá oyápi xídaríjárini. ⁵⁶Segí arío Ebiríamo síá nioniyáyi náni ‘Síjwí winimíáráni?’ niyaiwíri náni yayí winijinigini. Oyi, o síjwí ninaníri yayí seáyimi dání winijinigini.” uríagi ⁵⁷Judayí ámináowa re urigíawixini, “Joxí sini xweyanjoxí menjýí ‘Arío Ebiríamomí síjwí winagáonirini.’ ríraríjini?” urágia ⁵⁸Jisaso re urinjinigini, “Aga nepa seararijini. Arío Ebiríamo sini menjáná nioní xámi ɻweagárini.” uríagi ⁵⁹awa “‘Gorixo tíni xixeni imónijoríani?’ oniaiwípoyiníri ría nearariní?” niyaiwiro omi síjá eaniro náni síjá meáagía aiwi xewanijo re ejinigini. Yumíí nimóniri aŋjí ridiyowá yarigíwámi dání peyeanjinigini.

Síjwí supárijí womí naŋjí imixijí nánirini.

9 ¹E nemo nípuríná wenijí éiyí wiñinjinigini. Ámá wo xináí xírije dání síjwí supárijí néra uŋo ɻweanjagi wiñaná ²xegí wiepisarinjowa

eni siŋwí niwiniro yariŋí re wigfawixini, “Nearéwapiyariŋoxini, íwí go ejípmi dání xináí siŋwí supáriŋí ro xiriŋírini? Xío éagi nánirani, xaniyaú éagíi nánirani?” yariŋí e wíagáia ³Jisaso re uriŋinigini, “Ámá ro íwí éagi marſái, xaniyaú eni íwí éagíi marſái, sa omi dání emimí Gorixoyá siwániŋí ininía náni e ejo xiriŋírini. ⁴Agwi sini ikwáwiyíná imóniŋjáná emimí nirowárénapijo ‘E éwinigini.’ yaiwiarijípi éwanigini. Árìwiyíná ámá wo emimí mepaxí imóniŋjáná rixa aŋwí e enagí náni rariŋini.” uriŋinigini. Díŋí re oyaiwípoiniri, “Xíomi pikíáná árìwiyíníŋí imóniŋjánáriñi.” oyaiwípoiniri e nuriri ⁵ámí re uriŋinigini, “Nioni xwíá tíyo niŋwearíná ámá níniyí náni wíá wókímixiŋjíni.” nurárimí ⁶xwíáyo reajwí núrimáná xwíá tíni reajwí tíni yiŋí nídirí ámáoyá siŋwíyo xópé niwimáná ⁷re uriŋinigini, “Joxí nuri ipí Siroamiyí riniŋjwámi náni —Yoí míki ayí mewárininjí nánirini. E riniŋjwámi náni nuri símimaŋjyo wayí rónei.” urowáríagi o nuri símimaŋjyo wayí nirónimáná re ejinigini. Rixa siŋwí anijo biŋjinigini. ⁸Rixa siŋwí anijo bariŋagi ámá aŋí xío tíŋí e ɻweagíayí siŋwí e niwiniro siŋwí supáriŋo enagí náni éí niŋweámáná aiwá náni rixiŋí urago bariŋagi siŋwí niwiniro re nira ugíawixini, “Ámá royí e niŋweámáná aiwá náni rixiŋí neararijo menirani?” nira waríná ⁹wí re nira ugíawixini, “Ayí orini.” nira waríná wí “Oweoi, ayí o yapi imóniŋjyí worini.” nira waríná xewanijo aríkí re uriŋinigini, “Nioni onírini.” urariŋagi ¹⁰ayí re urigíawixini, “Joxí arige nerí díxí siŋwí oxoáini?” uríagáia ¹¹o re uriŋinigini, “Ámá Jisasoyí rarigío xwíá bimí reajwí núriri yiŋí nídirí gí siŋwíyo xópé ninimáná re nírinoi, ‘Joxí ipí Siroamiwámí náni nuri wayí rónei.’ nírágí nioní nuri wayí niróniríná re éini. Siŋwí noxoari aníni.” uríagí ¹²ayí re urigíawixini, “Ámá o ge ɻweani?” uríagáia o “Nioni majíáriñi.” uríagí ¹³⁻¹⁴ámá ayí síá Jisaso xwíápími reajwí núriri yiŋí nídirí omi siŋwí naŋí wimixiŋjíyi Sabaríayí enagí náni ámá xámi siŋwí supáragomi Parisiowa tíŋí e náni nímera nuro wáráná ¹⁵Parisiowa eni omi yariŋí re wigfawixini, “Joxí arige nerí siŋwí oxoáírini?” uríagáia o re uriŋinigini, “O xwiriŋwí bi tíni gí siŋwíyo xópé níáná nioní nuri wayí niróniríná siŋwí oxoáini.” uríagí ¹⁶Parisiyí wíá re nira ugíawixini, “Ámá o Sabaríá náni ɻwí ikaxí riniŋjípmi xopírári niyayiri náni Gorixo tíŋí e dání biŋomaní.” nira waríná wíá re nira ugíawixini, “Ámá íwí yariŋjyí wo ejánayí, arige nerí emimí o yariŋjípmi imóniŋjípi epaxírini?” nira nuróná díŋí xixegíni tíni nepayoro náni ¹⁷ámí siŋwí supáragomi re urigíawixini, “O díxí siŋwí roxaóí enagí náni pí ámáoxini rariŋini?” uríagáia o re uriŋinigini, “O Gorixoyá wíá rókiamoariŋí wo menirani?” urínginigini.

¹⁸O xegí siŋwí oxoáyí náni pírániŋí áwanjí urariŋagi aiwí xámi siŋwí supáragomi aiwí Judayí ámináowa aríá miwipa nero re yaiwigíawixini, “Nepa siŋwí supárago ámi siŋwí maníorini.” niyaiwiro “Ámá siŋwí oxoáoyá xaniyaú obípiyi.” níriro ayaú rixa bána ¹⁹yariŋí níwiróná

re urigíawixini, “Niaíwí ayagwíyáorani? Ayagwí re rirarijii, ‘Xinái nixiriríná sijwí supárijo xiriñírini.’ rirarijii? E xiriñí ejánayí, arige nerí agwí sijwí noxoari anarini?” uríagía²⁰ xaniyaú re urigisixini, “Ayí jegí íwo ejagi náni yayawi nijíárini. Xinái nixiriríná sijwí supáriñí ejyí náni eni yayawi nijíárini.²¹ E nerí aí agwi o sijwí oxoáiyí náni yayawi majíárini. Siywí supáriñiyí woxoáo náni eni yayawi majíárini. Xewanijomí yarijí wípoyi. Sini onomani. Xewanijo náni áwañí osearini.” urigisixini.²² Xaniyaú Judayí ámináowa náni wáyí winíagi náni e urigisixini. Ayí ripí nánirini. Judayí ámináowa re rinárigíá ejagi náni, “Ámá giyí giyí Jisaso náni waropári nero ‘O Kiraiso, ámá yeáyí neayimixemeanía náni aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rarijwáorini.’ neaimónarini.’ ránayí, rotú anjíyo dání yoí emi kwírimoaníwárti.”²³ rinárigíá ejagi náni xaniyaú re urigisixini, “Onomani. Xewanijomí yarijí wípoyi.” uríagía²⁴ Parisiowa ámi “Siywí supárago obini.” niriro o rixa báná re urigíawixini, “Joxi Gorixomí seáyi e numíeyoari waropári inei. Ámá ‘Naíjí nimixíjoi.’ rarijo íwí yarijíyí wo ejagi náni none nijíárini. Ayináni waropári inei.” uríagía²⁵ o re uriñinigini, “O fwí yarijorani? Naíjorani? Nioni majíárini. E nerí aí ripí náni nioni nijíárini. Xámi siywí supáragáoni aiwi agwi o niípimi dání siywí noxoari anijini.” uríagí²⁶ awa re urigíawixini, “O pí síríni? Arige nerí dixí siywí roxoáírini?” uríagía²⁷ o re uriñinigini, “Nioni rixa áwañí searíagi aí aríá miniaríjoi. Arige niyaiwiro ‘Ámí aríá osianeyi.’ nirarijoi? Soyíné eni rixa xegí wiepisarijíyíniyí imónaniro miripa riyarijoi?” uríagí²⁸ awa ikayíwí numeariro re urigíawixini, “Xewanijomí xegí wiepisarijíyí woxirini. None neaepisagí Mosesoyáonerini.²⁹ None Mosesomí xwyíá Gorixo urijípi náni nijíá imóniñwini. E nerí aí ámá oyí e dáñorániri none majíárini.” uríagía³⁰ ámá o re uriñinigini, “Soyíné rarigíápi ududí ninipaxí rarijoi. Soyíné o biye dání majíá ejagía aiwi o gí siywí noxaóírini.³¹ Ámá fwí yarigíáyí Gorixomí rixiñí uráná aríá miwipa yarijí ejagi náni nene nijíárini. E nerí aí ámá go go Gorixomí wéyo numeri xío wimónarijípi nixidirínayí, Gorixo ámáomi aríá niwiri xío rixiñí urarijípi náni arírá wipaxírini.³² Aga ejiná dání aí nene aríá wí re miwíjwárti, ‘Ámá wo niwíápíñimearei xinái xiriñe dání siywí supáriñí womi siywí oxoáinigini.’ rarijagía aríá miwíjwárti.” nuriri³³ re uriñinigini, “Ámá o Gorixo tífí e dání mibipa nerí sijwiriyí, xío yarijípi bi epaxí imóniminiri éímaní.” uríagí³⁴ awa mixí re urigíawixini, “Fwí ninirijípimi dání rixiriñoxini, joxi none rinearéwapiyarijini?” nurimáná xegí yoí emi kwírimogíawixini.

Siywí supáriñíniyí imónigíáyí nánirini.

³⁵ Jisaso “Ámá siywí supáragoyá yoí kwírimooí.” rarijagía aríá e niwiri o náni píá nemeri niwímeámáná re uriñinigini, “Joxi ámá imónijomi

dijí riwikwírojini?" uríagi ³⁶ o re uriñinigini, "Ámináoxini, ámá imóniño gorini. Nioni dijí wíkwírómi náni áwaŋí nírei." uríagi ³⁷ Jisaso re uriñinigini, "Omí joxi rixa siŋwí wiñiŋírini." nuríri siŋáni re uriñinigini, "Joxi tíni rinariḡwí roni, ayí onirini." uríagi ³⁸ o re uriñinigini, "Ámináoxini, nioni rixa dijí ríkwírojini." nurími xio tíŋi e xómiŋí niykwiri yayí wiñinigini.

³⁹ Jisaso re riŋinigini, "Ámá niyoní epayómía náni xwíá tíyo náni biŋárini. Ámá siŋwí supárigíáyíniŋí imóniŋíyí siŋwí aniprí imóniro siŋwí anigíáyíniŋí imóniŋíyí siŋwí supáripíri imóniro epířia náni biŋáonirini." ríagi ⁴⁰ Parisi xio tíni aŋwi e rówapigíawa re urigíawixini, "None náni eni 'Siŋwí supárigíoyínérini.' rinearariŋini?" uríagia ⁴¹ Jisaso re uriñinigini, "Soyíne siŋwí supárigíoyíné siŋwiriyí, ríwí nimoarigíápi náni xwiyíá meárinipaxímani. E neri aí soyíne 'Siŋwí anijwáonerini.' níriro náni ríwí nimoarigíápi náni xwiyíá meárinipíříarini.

Ewayí ikaxí sipisipí awí mearoarijo nánirini.

10 ¹"Aga nepa searariŋini. Go go sipisipí xwíná íwíyo mipáwipa nerí wí e dáni ogámí nerí nípixemoánirínayí, íwí meariŋí wo imónini. íwí xaurápariŋí wo eni imónini. ²E nerí aí xwíná íwíyo páwiarijo, ayí sipisipí xiáworini. Awí mearoarijořini. ³O xwíná róniňe náni báná íwí e íníná awí rojo ówaŋí wíkwííáná xiáwo xegí sipisipí náni yoſ ráná xiáwoyá maŋí aríá níwiri uxídáná níméra nípeyearí ⁴rixá xíoyá níni bíariwámini ejáná o xámí umearíná sipisipíyí xiáwoyá maŋí umiŋínariŋí ejagi náni númi warigíáriňi. ⁵Xejwí womí wí númi uxídipířiméo. Maŋí ámá xejwí woyá umiŋínariŋagi níwiňiro náni númi muxídipa nero éí upíráoi." uriñinigini. ⁶Jisaso ewayí xwiyíá api uríagi aiwi xio api náni níjíá oimónipoyiniri uréwapiyiminiri yariŋípi náni níjíá mimónigíawixini.

"Sipisipí pírániŋí awí mearoariŋáoni nionirini." uriŋí nánirini.

⁷O ayí níjíá mimónipa yariŋagía náni ámi ewayí xwiyíá re uriñinigini, "Aga nepa searariŋini. Nioni sipisipí xwíná íwíniŋí imóniŋáonirini. ⁸Nioni sini mibipa ejáná bigíá giyí giyí íwí meaarigíáyíniŋí imóniŋoi. íwí xauráparigíáyíniŋí eni imóniŋoi. E neri aí sipisipíyí wigí maŋí aríá miwigíáriňi. ⁹Nioni níiwaníŋoni íwíniŋí imóniŋáonirini. Giyí giyí nioniyáyomíni íwiapáná yeáyí uyimixemeámíáriňi. Ará wiwákwíní epířia náni íwiapiro peyaro nero epíříáriňi. ¹⁰íwí meaarijo sipisipíyo pípi wiminiri bariŋímani. íwí xaurápiri pipikímí eri xwíříá ikixeri wiminiri bariŋagí aiwi xewaniŋoni ripí wiminiri biŋárini. Ewárániŋí éírixiniri dijí niyimíŋí imóniŋípi sixí umímóminiri biŋáonirini. ¹¹Sipisipí náni pírániŋí awí mearoariŋáoni, ayí nionirini. Sipisipí náni awí pírániŋí mearoariŋáoni sipisipí arírá wiminiri neríná 'Nioni nípikíáná ayí

ananirini.' yaiwiarijárini. ¹² Nigwí meáminiri awí mearoariní wo —O sipisipí xiáwo nimóniri pírániŋí awí mearoarijo maríái, o síwí sayí sipisipí roaniminiri bariŋagi niwiniríná sipisipí píni niwiárimí éí úáná síwí sayí rírómí eri xídfxídowárí eri yariŋírini. ¹³ O sa nigwí náni meáminiri yarijo ejagi náni sipisipí náni nepa diŋí moariŋímani." nuríri ¹⁴⁻¹⁵ re urijinigini, "Sipisipí pírániŋí awí mearoarijáoni, ayí nionirini. Ápo tñi nioni tñi xixe mí ómixinarigwíipa nioni tñi sipisipí nioniyáyí tñi eni xixe mí ómixinarigwárini. 'Nioni gí sipisipí imóniŋíyo arírá wiminiri náni nupeiríná ayí ananirini.' yaiwiarijáonirini." nuríri ¹⁶ re urijinigini, "Nioni sipisipí ámi wí —Sipisipí xwíná týo dáiŋí imóniŋíyí maríái, ámi wí eni týjáonirini. Ayí wí aníŋí e xe ḥweářixiniri siŋwí winipaxí mimóniŋini. Ayo eni wíniyí týjí e awí neaářimigini. Ayí gí mají ariá niniro xwíná týo dáiŋíyí tñi nawíni imóniro awí mearoariní ná woní axoni týjí imóniro epírárini. ¹⁷ Ámi siŋí nimóniri wiápñimeámía náni sipisipíyo arírá wiminiri neríná 'Nioni niperíná ayí ananirini.' yaiwiarijagi náni ápo diŋí sixí niyini. ¹⁸ Nioni ámá xe onipikípoyiniri siŋwí miwínipa nerínayí, wí ninipíkipaxímani. Xe onipikípoyiniri siŋwí winariŋayí giyí maríái, niiwanijonirini. Perí ámi wiápñimeeari emía náni ejí sixí eániŋípi týjáonirini. Gí ápo o e éwinigíniri sekaxí niriŋí eágí náni apí e epaxonirini." urijinigini.

¹⁹ Judayí ámináowa Jisaso e rariŋagi ariá niwiro náni diŋí xixegíni tñi nepayoro bi bi niriñiróná ²⁰ wía obaxowa re nira ugíawixini "Imíó diŋí uxixéroariŋagi náni xóxwí nerí rarini. Pí náni ariá wiariŋoi?" nira waríná ²¹ wía re nira ugíawixini, "Xwiyáá o rariŋípi imíó xixéroariŋí wo yapi mirinarinini. 'Ámá imíó diŋí xixéroariŋíyí ámá siŋwí supárigíayo siŋwí woxoapaxí imóniŋoi.' riseaimónarini? Oweoi." nira ugíawixini.

Jisasomí ríwí umogíá nánirini.

²² Síá Judayí ejíná émáyí wa aŋí ridiyowá yarigíiwámi xórórí nero xwiríá ikixegíá ejagi náni ámi pírániŋí imixáragíápi síá apí náni diŋí winini náni awí neániro yayí yayarigíápi imóniŋáná ²³ —Ayí iniá eari imiŋí ríri yariŋínárini. Íná Jisaso aŋí ridiyowá yarigíiwámi nipáwiri aŋí wiámíó wigí ejínaŋí mixí ináyí Soromonó náni rinijípimi emearíná ²⁴ Judayí ámináowa niwímearo mini mini xapixapí numero re urigíawixini, "Gíná jiwanijoxi náni xe nijáá oimónípoyiniri nearírárini? Aníŋí yumíí neairíárani? Joxí Kiraisoxi, ámá yeáyí neayimixemearía náni aríowayá xwíá piraxíyo dání iwiaroníoyi rariŋwáoxi ejánayí, siŋjáni áwaŋí nearinei." uríagía ²⁵ Jisaso awami re urijinigini, "Nioni rixa áwaŋí searíagi aiwi soyíné 'Nepa neararini.' niyaiwiro diŋí minikwíroariŋoi. Emímí gí ápo e éwinigíniri niriŋí nioni yariŋápi siŋjáni áwaŋí ayí oriníniŋí searíagi aí ²⁶ soyíné gí sipisipíyíneŋí mimónipa nerí náni nioni diŋí minikwíroariŋoi. ²⁷ Sipisipí nioniyáyí gí mají ariá niniro

nixídarigíárini. Nioni ayo mí niwómixiri²⁸ diñj anijí íníná ñweapírá
náni mini wiariñagi náni wí anínipírá menini. Sipisipí nioniyáyí
niniwéú tíni íá xiriñagi náni ámá giyí nirápipírárini? ²⁹Gí ápo sipisipíyí
niapiñírini. O ámá niyoní seáyi e wimóniñagi náni nioniyá gí imóniñyí
ápo niniwéí tíni eni íá xiriñagi náni ámá giyí urápipírárini? ³⁰Nioni tíni
ápo tíni axowawirini.” uríagi ³¹Judayí ámináowa xámí yaniro egíápa
sínjá tíni Jisasomí opikianeyiniro meaarinagía ³²Jisaso re uriñinigini,
“Nioni emímí ápo e éwiniginiri niriñípi obaxí seaíwapiyíárini. Gímini
gípi seaíwapiyíápi náni sínjá tíni nipikianiro yariñoi?” uríagi ³³Judayí
ámináowa re urigíawixini, “Amípí nañj joxí yariñípi wí náni sínjá tíni
ripikianiri miyariñwíni. Joxí aga ámáoxi ejagi aiwí Ñwfáonirinínjí
nirinirijípmí dání Gorixomi riperirí umearariñagi náni ripikianiri
yariñwini.” uríagía ³⁴Jisaso xíomi wikí wónarigíápi piyá owépoyiniri
re uriñinigini, “Segí ñwí ikaxí eániñípmí Gorixo re riñípi niriñiri
meánipa reni, ‘Ñwfáoni re riñanigini, “Seyíné eni ñwfáéyíné imóniñoi.”’
riñanigini.’ niriñiri meánipa reni? ³⁵Soyíné nijíárini. Xwiyáá Bikwíyo
eániñípi wí surímá rínipaxí mímónini. Ayináni Gorixo segí aríowamí
‘Seyíné eni ñwfáéyíné imóniñoi.’ uríñi ejagi náni ³⁶soyíné pí náni ápo
niniñípearí xwiá tíyo nirowárenapijoni re searáná, ‘Nioni Gorixomi
xewaxonirini.’ searáná pí náni mixí niniñiro ‘Joxí Gorixomi riperirí
umeariñini.’ niriñoi? ³⁷Nioni emímí gí ápo e éwiniginiri niriñípi mepa
nerínayí, diñj ninikwíroro ‘Nepa orini.’ miniaiwipa eírixini. ³⁸E niseariri
aiwí nioni emímí ápo e éwiniginiri niriñípi nepa nerínayí, soyíné xwiyáá
nioni searariñápi aríá niniro diñj minikwíropa nero aí emímí nioni
yariñagi sijwí ninaniro náni diñj ninikwíroro ‘Ayí orini.’ naiwíírixini.
‘Ápo tíni nawíni imónigíwaúrini. Axowaúrini.’ niniaiwiro nijíá imónipíri
náni emímí nioni yariñápi diñj ikwíropoyí.” uríagi ³⁹xámí yaniro egíápa
omí íá oxiraneyiniro yaríná anani éí müroñinigini.

⁴⁰Jisaso ámi nuri iniigí Jodani rapáyo nixerí Jono xámí ámáyo wayí
umeaiñe náni nuri e ñweajáná ⁴¹ámá obaxí xío tíñj e náni nibiro re
riñayigíawixini, “Wayí neameaiñí Jono emímí wí mepa nerí aiwí amípí
ámá ro náni riñíyí rixa xixeni imónini.” niriñayiróná ⁴²ámi obaxí wí diñj
wikwírogíawixini.

Rasaraso pení nánirini.

11 1-2 Ámá wo, Betani dáñj Rasarasoyi riniño simixí yaríná —
Ají ayí xío xegí xexírimeáípaú Mariaí tíni xinapí Mataí tíni
ípaúyá ají eni erini. Mariaí ayí apixí rífwíyo Ámináoyá sikwíyo werixí
niwiwayimómáná díá tíni kwíriñírini. Ími xexírimeáo Rasaraso
simixí wiariñagi náni ³xinapixaniñípaú Jisaso tíñj e náni xwiyáá re
urowárigíisixini, “Ámináoxini, aríá ei. Ámá joxí diñj sixí uyariñoyí simixí
yarini.” urowáriágíi aí ⁴Jisaso aríá e niwiríná re riñinigini, “Simixí o

yariñípi nípeni nánimani. Ámáyí ejí sixí eániñí Gorixoyá siñwí winaniri ero Gorixomi xewaxoni yayí seayí e dání nímeaniri ero epíria náni simixí apí wímeajírini.” uríjinigini.⁵ Jisaso Mataími tíni xinanijími tíni ípaúmi xexirímeáo Rasarasomi tíni ayo diñjí sixí nuyiri aiwi⁶ “Rasaraso simixí yarini.” uríagía aríá niwiriná ámi síá wiyaú xío ḥweanje ḥweajinigini.⁷ E niywéanisáná xegí wiepisarijowami re uríjinigini, “Ámi Judia piropenisíyo náni owaneyi.” uríagi⁸ wiepisarijowa re urigáwixini, “Nearéwapiyariñoxini, ayí xámí siñjá tíni ripikianiri egé náni ámi numiniri rineararijini?” uríagía xío ikwáwyíniñí imóninagi náni⁹ ewayí xwiyá re uríjinigini, “Sogwí iwlápíe dání wée náni awá wé wúkaú síkwí waú tífírini. Ámá ikwáwyíná ají neriná ná eánarigíamani. Xwíá tíyo wíá ókiñagi náni siñwí pírániñí niwinaxída nuro náni ná eánarigíamani.¹⁰ E nerí aí ámá árwíyimi ají neriná ná eánarigíarini. Siñwí niwigá upíri wíá mókiñagi náni ná eánarigíarini.” nuríri ayí re oyaiwípoiniri “Gorixo wimónariñípi nixídiriná ayí ikwáwyíná ají nemerínániñí ríá imónini?” oyaiwípoiniri¹¹ e nurimáná awami re uríjinigini, “Negí nikumixiniri emeariñwáo Rasaraso simixí nerí sá weni. E nerí aí nioni saiwiári wiminiri warinjini.” uríagi¹² wiepisarijowa re urigáwixini, “Ámináoxini, sa sáni niweriná anani nají imóninijoí.” nuríro¹³ awa “Rasaraso sa sá weñagí náni ríá neararini?” niyaiwiro e uríagía aí Rasaraso rixa péi náni íními nuríri náni¹⁴ ámi nipikwini siñjáni áwanjí re uríjinigini, “Rasaraso rixa piyírini.¹⁵ E nerí aí soyíné siñwí winipírípi náni yayí ninarini. O simixí yaríná nioni xío tíni mijweáá ejagí náni soyíné nioni emíápi siñwí ninaniróná diñjí nikwíropíri náni yayí ninarini. O tíjí e náni owaneyi.” uríagi¹⁶ Tomaso —O xegí yoí ámi bi Didimasoyi rarigíorini. O xío tíni wiepisarijí wíami re uríjinigini, “O tíni nawíni peaníwá náni none ení owaneyi.” uríjinigini.

¹⁷ Jisaso Rasarasoyá ají tífí e náni ajwi e nibirfná aríá re wiñinigini, “O rixa níperi xwáripáyo tigíámi ejáná síá wiyaú wiyaú pwéírini.” aríá e wiñinigini.¹⁸ Ají Rasarasoyá Betaniyi riniye Jerusaremi dání áfwímimani. Sa kiromita waú wo imóninjerini.¹⁹ Ayínáni Judia piropenisíyo dánjí obaxí wí xexirímeáo Rasaraso péi náni Mataími tíni Mariaími tíni ípaúmi ogají wianiro náni nibiro ípaú tíni ḥweajáná²⁰ Mataí “Jisaso barini.” rinariñagía aríá niwiri óí e wirímiaumíniri nuri xinanijí Mariaí sini ajíyo ḥweajáná²¹ Jisasoni re urémeajinigini, “Ámináoxini, joxi re niȝweari siñwíriyí, gí nírixímeáo nípémíniri ejímani.²² E nerí aí niñi re nípmónarini, ‘Gorixomi pí pí náni yariñí wífyí agwi aí anani xixeni siñjáñoi.’ nípmónarini.” uríagi²³ Jisaso re uríjinigini, “Dixí rírixímeáo ámi niwiápñimeaniñoi.” uríagi²⁴ Mataí re uríjinigini, “O síá yoparíyi ámá níni niwiápñimearóná o ení wiápñimeaniñápi náni níni niñjáriní.” uríagi²⁵ Jisaso re uríjinigini, “Ámá piyí egíayí ámá niwiápñimearo siñjí epíri náni diñjí sixí umímoariñayí,

ayí nionirini. Nioni dijí nikwírófá guyí guyí nípero aí ámi siñí upíríárini. ²⁶ Ámá siñí nero dijí nikwírófá guyí guyí wí anínpírá menini. Jíxi dijí ninikwírori ‘O nepa ría nírarini?’ riniaiwiariñini?’ uríagi ²⁷í re uríjinigini, “Oyí, Ámináoxini, niñí joxí dijí nikwírori re sáiwiariñini, ‘Kiraisoxi, niaíwí Gorixoyáoxiríani? Ejná dání re rigíoxiríani, ‘Aríowayá xwíá piaxíyo dání ámá wo yeáyí neayimíxemeánía náni iwiaroníáriini.’ rigíoxiríani?’ sáiwiariñini.” uríjinigini.

²⁸ E nurimí nuri xinanijí Mariaími “Eini.” nuríri yumíí re uríjinigini, “Nearéwapiyarijo nirémónapíri jíxi náni ‘Obini.’ rarini.” uríagi ²⁹í aríá e niwiríná ajní níwiápíñimeámí Jisaso tíjí e náni ujinigini. ³⁰ Jisaso síní ají e mirémónapí sini Mataí tñí órórí inífe lweajáná ³¹ Judayí ajýo Mariaí tñí nawíni níjweámáná oganjí wiariñgíayí í ajní níwiápíñimeámí peyeáagi niwiniro xexirímeáoyá xwáripáyo ámixíá eminiri náni wariniri númi úagfá ³² Mariaí Jisaso roje nirémori níwiniríná xíoyá sikkí tíjí e nípkíñimeari re uríjinigini, “Ámináoxini, joxí re níjweari sijwiriyí, gí nírixímeáo péminiri ejímani.” uríagi ³³ Jisaso í ámixíá yariñagí niwiniří Judayí tñí barigíayí ení ámixíá yariñagía niwiniří wá niwuniri xwioxíyo dání dijí ríá uxeariñagi ³⁴ re uríjinigini, “Seyíné omi ge tigíawixini?” uríagi re urigíawixini, “Ámináoxini, nibiri sijwí winei.” uríagía ³⁵ Jisaso ení lhwí eañinigini. ³⁶ Lhwí eáagi Judayí sijwí e niwiniro re rigíawixini, “Omi aga dijí sixí uyijo ejagi náni ría eaarini?” raríná ³⁷wí re rigíawixini, “Ámá royí sijwí supáriñomi sijwí miwoxoapa ejírani? Rasaraso sini siñí ejími nibiri sijwiriyí, piyí mepa oeniri siñí imiximiniri mepa epaxírani?” rigíawixini.

Jisaso Rasaraso piyomi siñí imixiní nánirini.

³⁸ Jisaso ámi wá bí niwuniríná oyá xwáripá —Awá síná óíyi ejagi náni síná wo píroáriñíwárini. Awá tíjí e nirémori ³⁹ re riñinigini, “Síná ro riwómópoyi.” uráná pejomi xexirímeáí Mataí re uríjinigini, “Ámináoxini, nene omi tiñwaé dání síá wiyaú wiyaú rixa óriñí ejagi náni rixa piyaní neaeaniñoi.” uríagi ⁴⁰ Jisaso re uríjinigini, “Nioni re miriripa réanigini, ‘Jíxi dijí ninikwíroríñayí, ejí eániñí Gorixoyápi sijwí winiríñi.’ miriripa réanigini?” uríagi ⁴¹ wa síná emí riwómóáná Jisaso ajínamí sijwí nanániri re riñinigini, “Ápoxini, Rasaraso náni rixijí wuriyápi aríá níagi náni yayí siariñini. ⁴² Nioni rixijí ríráñayí, joxí íníná aríá niariñagi náni nioní nijíá aiwi oxí apíxí re rogíá tí dijí ninikwíroro ‘Gorixo urowárénapiñoríani?’ oniaiwípoyiniri rírariñini.” nirimáná re ejinigini. ⁴³ Ejí tñí niríri ríaiwá re riñinigini, “Rasarase, fwiapei.” ráná ⁴⁴ re ejinigini. Pejo fwiapiñinigini. Pejo fwiapáná írikwí wí wéyo tñí sikkíyo tñí xopixopí róniri rapírapí wú tñí miñíyo xopixopí róniri ejagi náni Jisaso re uríjinigini, “Xopixopí róniñyí íkwíkweámí niwiro wárípoyi.” uríjinigini.

Judayí ámináowa “Jisasomi opikianeyi.” rinárigiá nánirini.

45 Judayí obaxí wí Mariaí tíjí e náni báfayí Jisaso e éagi niwiniro omi dijí wíkwíráagía aiwí 46 wí Parisiowa tíjí e náni nuro Jisaso éipi náni áwaŋí uríagía náni 47 Apaxípániŋí imónigíá xwéowa tíni Parisiowa tíni Jisaso náni xwiyíá imixaniro náni Judayí mebáowami awí neaáríro re niriga ugíawixini, “Ámá oyí emím ayá wí yariŋagi náni arire yaníwárini?” nira nuríná 48 re rinígíawixini, “None o xegí yariŋípi xe aníŋí néra ouniri siŋwí niwinárirínayí, ámá níni omi dijí niwikwíroro neróná Romi dánjíyo — Ámá Romiyí rinígíáyí Judayí simajwíyóníŋí íními wuríngíáyírini. ‘Ámá ayo mixí oxídowáraneyi.’ raríná ayí nibiro negí aní rídiyowá yariŋwáiwá pipinamí ero negí ámáyo eni xwiríá ikixero epírixiníri náni ari yaníwáríani?” rinaríná 49 wigíyí wo, Kaiapasoyi riniŋo — O xwiogwí omi dání apaxípániŋí imónigíawami seáyi e wimóniŋorini. O niwiápínameari mixí nuriri re uriŋinigini, “Soyíné aga níjá bi mimónigíoyínérini. 50 Rípi náni eni dijí nejwipero mimoariŋoi, ‘Negí ámá níni pepírixiníri ayí ríniŋí meaaníri éíápi náni ámá ná woní ríniŋí api nimeari niperínyayí, negí dijíyo dání naŋírini.’ mimoariŋoi.” uriŋinigini. 51 O riŋípi xegí dijíyo dání miriŋinigini. O xwiogwí omi dání apaxípániŋí imónigíawami seáyi e wimóniŋo ejagí náni wíá nirókiamori réniŋí riŋinigini, “Jisaso negí Judayo arírá niwiríná upeiniŋoi. 52 Negí Judayí nánini maríái, Gorixoyá niaíwí imónigíá ami gimi ḥweagíáyí eni ámá axíyíniŋí imónipíría náni upeiniŋoi.” éniŋí ríagí náni 53 síá ayimi dání xíomi pikianiro náni mekaxí níra ugíawixini.

54 Jisaso xíomi pikianiro mekaxí níra waríŋagía náni Judayí tíjí e ámi siŋjániŋe memepa nerí ámá dijí meaqí tíjíminí omijí tíjí e náni nuri aní onimiá bi Ipiremiyí riŋiŋípími xegí wiepisariŋowa tíni nawíni ḥweanjáná 55 síá Aŋínajo Neamúroagoi riŋiŋíyi aŋwi e imóniŋagi náni ámá obaxí síá ayi sini mimónipa ejáná Judayí wigí yarigíápa Gorixo oneamíminiri igíá eánaniro náni wigí omijí tíjíminí píni niwiárimi Jerusaremiyo náni nuro 56 e dání Jisaso náni píá nemero aní rídiyowá yarigíwáyá ákiŋjáyo íniríwáminí éí niromeróná re niriga ugíawixini, “O aiwá rípi náni wí mibipa epaxírini.” riseaimónarini?” niriga ugíawixini. 57 Apaxípániŋí imónigíá xwéowa tíni Parisiowa tíni Jisasomi fá oxiraneyiniróná re rinárigiá ejagí náni “Jisaso ge ge ḥweanjagi ámá go go niwiniríná nibiro áwaŋí nearífrixiní.” rinárigiá ejagí náni e niriga ugíawixini.

Mariaí werixí naŋí bi Jisasomi sikwíyo iwayimoŋí nánirini.

12 ¹ Jisaso síá Aŋínajo Neamúroagoi riŋiŋíyi imóninía náni síá wé wíúmi dánjí wo sini ejáná o aní Betaniyí riŋiŋe Rasaraso, ámi siŋí imixijo ḥweanjípmi náni nuri ḥweanjáná ² ámá aní apimi dánjí wí aiwá Jisaso náni ríá niyearo Mataí aiwá nixerí yaŋí niwia waríná

Rasaraso ámá Jisaso tíni aiwá narigfáyí tíni nawíní niijweámáná aiwá naríná re ejinigini.³ Mariaí werixí awiaxí nigwí xwé roñí wá —Sixí wíxaú ejáná xegí sají kiro wo imónipaxíwárini. Awá nimeari Jisasomí sikwí sosíayo niwayimómáná xegí díá tíni kwíkwírimí yaríná xegí sinadijí ámá anjiwámí ɻweagíáyo niyoní weaáríagi aí⁴ Isikarioti dánjí Judaso —O wiepisarijowa ení worini. Jisaso nání miyí wurimíániri imónijo, ayí orini. O niwiápínameari re rijinigini,⁵ “Pí nání werixí dijí nañí eaariní awá ámáyo K300.00 nání bí nerane nigwí meawápi ámá uyípeayíyo arirá wiani nání mini miwipa réwini?” rijinigini.⁶ O uyípeayíyo dijí sipí niwiri nání e murí íwí meaarijorini. Ayinání nigwí wowiyí o fá nixiríri nání nigwí wa tñápi bí fwí meaarijo enjagi nání e ríagi⁷ Jisaso re rijinigini, “Í niarijípi xe owiniri sijwí winípoyi. Síá nioni nitípíráyimi e nání xe oxirini.⁸ Ámá uyípeayí sini seyíné tíni anijí ɻweapíráyí enjagi nání ayo gíni gíná ‘Arirá owianeyí.’ niseaimónirínayí, anani arirá wipaxírini. E neri aiwí nioni seyíné tíni nawíní anijí re ɻweámía menjagi nání seararijini.” urijinigini.

Apaxípániyí imónigíá xwéowa “Rasarasomi ení pikíwanigini.” rinigíá nánirini.

⁹Judayí obaxí “Jisaso aní apimi ɻweani.” rinarijagía aríá niwiro Jisasomini sijwí winaniro maríái, Rasaraso, siñí imixijomí ení winaniro bíagía aiwi¹⁰ Apaxípániyí imónigíá xwéowa xwiyíá nimixiro “Rasarasomi ení pikíwanigini.” rinigíawixini.¹¹ Jisaso Rasaraso piyomi siñí imixijí enjagi nání Judayí obaxí wigí ámináowa tñáminí píni niwiárimí nuro Jisasomí dijí wíkwíroarijagía sijwí niwiniro nání e níriníro mekaxí megíawixini.

Jisaso Jerusaremiyo nirémoríná mixí ináyí rémoarigíápa rémojí nánirini.

¹² Ámá obaxí aiwá síá Añínajo Neamúroagoi rinijíyi nání imixarigíápi nání Jerusaremiyo epíroyí egíáyí sá wegíá wíápi tíni aríá re wigíawixini, “Jisaso Jerusaremiyo re nání barini.” aríá e niwiro¹³ írimijí eaarigíáyí wínidoro o tíni óí e óróri inaniro nání nimeámi nuróná apí re nira ugíawixini, “Gorixomi seáyi e oumeaneyí. Ámá Gorixo urowárénapijí royí oyá dijí tíni seáyi e oimónini. O mixí ináyí Isirerene negorini.” O tíni óí e óróri inaniro apí e nira waríná¹⁴⁻¹⁵ Jisaso Bikwíyo re níriníri eániyípi tíni xixeni ejinigini, “Saioni —Jerusaremi nání díwí yoí bí Saionirini. Apimi ɻweáyíné sijwí winípoyi. Segí mixí ináyo dogí sipikfyo niijweámáná iwo barijagi nání amipí wí nání wáyí mepani.” níriníri eániyípi tíni xixeni o dogí sipikí wo nimeari seáyi e nixeñweari nimeámi biñinigini. E éagi aiwi¹⁶ axínayí wiepisarijowa xío yarijípi nání “Ayí nání ríá yarini?” miyaiwí majíá néra núíasáná Jisaso rixa nikíniri

niwiápínameámi aŋínami náni nipeyimáná ejáná xío náni e niriniri eániŋípi náni diŋí winiri ámá ayí xíomi seáyi e numero wigíápi náni eni diŋí winiri egíawixini.

¹⁷Ámá Jisaso Rasaraso xwáripáyo weŋáná “fwiapei.” nuriri siŋí imixaríná xío tíni e niŋwearo siŋwí winarogíáyí o éípi náni repiyí niwiéra emeariŋagía náni ¹⁸ámá epíroyí egíáyí emimí xío ejí api náni repiyí néra waríŋagía aríá wííá eŋagi náni o tíni óí e órórí inaniro náni ugíawixini.

¹⁹Ayináni Parisiowa re rinigíawixini, “Siŋwí winípoysi. Ámá obaxí tíni bariŋagía náni none o náni rináríwápi arige yaníwíni? Siŋwí winípoysi. Oxí apixí sfwí niaíwí níni omi rixa númi bariŋoi.” rinigíawixini.

Émáyí wí Jisasomí siŋwí winaniro egíá nánirini.

²⁰Ámá síá aiwá api imixarigíapí Gorixomi seáyi e umeaniro náni úíáyí wí ámá Gírikíyi riniŋíyírini. ²¹Ayí Piripomi —O wiepisariŋowa wo aŋí Betisaida riniŋí Gariri piropenisýo ikwíroníŋípími dájorini. Ayí omi niwímearo rixiŋí re urigíawixini, “Rároxini, ‘Jisasomí siŋwí owinaneyí.’ neaimónariní.” uríagía ²²Piripo nuri xexírífmeáo Adiruomi áwaŋí nurimi awauú nuri Jisasomí áwaŋí uríagía ²³Jisaso ámá ayo re uriníŋinigini, “Ámá imóniŋáoni seáyi e nimóniri iknímíma náni rixa aŋwi ayorini.” nuriniri ²⁴ewayí xwíyíá bi xío peníápi náni re uriníŋinigini, “Aga nepa searariŋini. Wití siyí wo urí nerí xwíáyo mipiéropa nerínayí, xegípi ropaxírini. Urí nerí xwíáyo nipiérórínayí, ná obaxí wepaxírini. ²⁵Amá xewaniŋo nánini ayá rimixiníí go go anímimixiníñírini. Ámá xewaniŋo nánini ayá mirimixiní ámá wíyo náni eni ayá urimixiníí go go manímimixiní diŋí niyimíŋí imóniŋípi tíŋo imóniníñírini. ²⁶Ámá ‘Jisaso wimónariŋípi éimigini.’ yaiwiariŋí go go nioní nixídíwinigini. Nioní ami gími ŋweáámi ‘Jisaso wimónariŋípi éimigini.’ yaiwíí go go xío eni e ŋweaníñírini. Ámá nioni e éirixiníri nimónariŋípi yariŋí gomi gomi ápo wé íkwiajwíyo uŋwíraráñíñírini.

Jisaso xíomi píkipíříápi náni uriní nánirini.

²⁷“Agwi ríná rixa diŋí ríá nixeariŋagi ápomi píoi urimíini? ‘Ápoxini, xeaniŋí nioni nímeanípi “Miwímeapa oeni.” osimónini.’ urimíñíréini? Oweoi, ríná api onímeaniri náni biŋá eŋagi náni wí e urimiméini.

²⁸‘Ápoxini, díxí yoí seáyi e imixiri ejí sítí eániŋí joxiyápi ámáyo siwá wíri éirixini.’ rirariŋini.” ráná re ejinigini. Aŋínami dáni xwíyíá bi re rinénapíŋinigini, “Nioni emimí joxi niwíwapiyiríŋípími dáni gí yoí rixa seáyi e nimixiri gí ejí sítí eániŋípi siwá niwiri aiwi ámi bi tíni siwá wimíini.” rinénapíŋinigini. ²⁹Xwíyíá e rinénapíagí ámá e epíroyí nero rówapigíáyí aríá e niwiro náni wí “Sa akíriwí rarini.” raríná wí “Aŋínají wo xíomi uríjoi.” raríná ³⁰Jisaso ayí e rinariŋagía aríá niwiri re

uriñinigini, “Mají apá nioni náni mirinénapijoi. Seyíné dijí mopíri náni rinénapijoi. ³¹ Gorixo ámá xwiá tíyo dánjyo xwiyíá umeárini rixa aŋwi ayorini. Xwiá rirími meŋweajo —O oborini. Omi xopirári wini eni aŋwi ayorini. ³² Niiwaniŋoni xwíamí dáni seáyi e nimíeyoááná nioniyá dijíyo dáni ámá níni nioni tíámíni bipíríarini.” nuriri ³³ xewaniŋomi íkíáyo niyekwiroárírná peníápi náni dijí omópojiniri e uríagi ³⁴ ámá e epíroyí egíayí re urigíawixini, “Negí ŋywí ikaxí eániŋyo dáni ‘Kirauso, ámá yeáyi neayimixemeanía náni arfowayá xwiá piaxfyo dáni iwiaroníoyi rariŋwáo, aniŋj íníná ŋweanírárini.’ riniŋagi ariá wiŋwá ejagi náni joxi arige neri ‘Ámá imóniŋomi nípikiro íkíáyo niŋwíráriro seáyi e umíeyoapírárini.’ nearariŋini? Ámá imóniŋoyí gorini?” uríagá ³⁵ Jisaso xewaniŋo wíániŋ ejagi náni ewayí xwiyíá bí nuriri re uriñinigini, “Wíápi síá áríní wíyo seyíné tíŋí e óníniŋo. Síá seaóriniginiři sini wiá óníŋjáná aŋí époyi. Ámá síá yiniŋími yarigíayí ‘Ami iyí riwariŋini?’ miyaiwiarigíá ejagi náni searariŋini. ³⁶ Wíápi sini seyíné tíni niŋweari seaóniŋjáná wíápiyá niaíwíyínénijí wimónipíría náni wíápimi dijí wiŋwíropoyi.” uriñinigini. O xwiyíá api nurárimi píni niwiárimi nuri píni ŋweaníŋinigi.

Judayí obaxí Jisasomi dijí miwíkwírogíá nánirini.

³⁷ Judayí Jisaso wigí siŋwí tíŋí e dáni emimí ayá wí wíwapiyágí aí sini dijí miwíkwírō nero “Ayí orfani?” miyaiwigíawixini. ³⁸ Ayí ripi náni e egíawixini. Xwiyíá wíá rókiamoagí Aisaiaoyí riniŋo xegí Judayí náni niriri eají ripi, “Ámináoxini, negí repiyí wiariŋwápi giyí ‘Neparini.’ niyaiwiro dijí neaikwírogíárárini? Oweoi. Ámináoxiniyá ejí sítí eániŋípi giyo siwá wíáná mí nómixiro niŋjá imónigíárárini? Oweoi.” niriri eajípi xixeni imóninía náni Judayí Jisasomi dijí miwíkwírogíawixini.
³⁹⁻⁴⁰ Xwiyíá ámí bí Aisaiaao niriri eají ripi, “Ámá ayí pírániŋjí siŋwí wíniro dijí pírániŋjí moro neróná saníŋi nimóniro wigí íwí yarigíápi emi nimamoro ámí Gorixo tíámíni upírixiniri siŋwí upírori dijí siŋjánijí wimixiri ejíriní.” Aisaiaao e niriri eajípi xixeni imóninía náni Judayí Jisasomi dijí miwíkwíropaxí imónigíárárini. ⁴¹ Aisaiaao oriŋá niwíniriná Gorixo urowárénapinío nikíniři ŋweaníři niwínirí náni o náni e rijíriní.
⁴² Judayí níni Jisasomi dijí miwíkwíroarinagía aiwi Judayí áminá obaxí wí aí omi dijí niwíkwíroro aiwi Parisiowa negí rotú aŋjyo dáni yoí emi neakwírimopírixiniri wáyí nero náni waropáři niniro “Jisasomi xídariŋjáoníři.” mirinigíawixini. ⁴³ Weyí Gorixo umeariŋípi náni miwimónipa neri weyí ámá umearigíápi náni niwimóniri náni waropáři niniro “Jisasomi xídariŋjáoníři.” mirinigíawixini.

“Nioni rariŋápimi dáni ámá níni epayónipírárini.” uriŋj nánirini.

⁴⁴ Jisaso ejí tíni ríaiwá niriri re rijinigini, “Nioni dijí nikwíroarinagía giyí giyí nioniní dijí miníkwíroarinjoi. Nirowárénapinjomí eni dijí

wikwíroariŋoi. ⁴⁵ Nioni siŋwí nanarigíá giyí giyí nirowárénapiŋomi ení siŋwí wiŋariŋoi. ⁴⁶ Ámá nioni diŋí nikwíróíayí aniŋí siá yiniŋe miŋweapa éírixiniri xwíá tíyo wíániŋí wókímiximíniři biŋárini. ⁴⁷ Nioni ámá xwíá tíyo ḥweagíáyo xwiyíá umeáriminiri mibí ámá niyoní yeáyí uyimixemeámíániri biŋárini. Ayináni ámá xwiyíá nioni rariŋápi aríá niniro aí minixídíá giyí giyo nioni wí xwiyíá umeárariŋámani. ⁴⁸ Ámá nioni ríwí ninimoro xwiyíá nioni rariŋápi peayí niwianiro éíayí woni woni xwiyíá meárinipaxípi rixa weni. Xwiyíá nioni uráná aríá minigíáyo dání siá yoparíyimi xwiyíá meárinipaxí enagi náni rariŋíni. ⁴⁹ Nioni gí diŋíyo dání wí mírí ápo, xewaniŋo nirowárénapiŋo amípi nioni urimíápi náni sekaxí niriŋí enagi náni gí diŋíyo dání rariŋámani. ⁵⁰ Ápo sekaxí riŋípimi ámá diŋí nikwíroriŋípimi dání diŋí niyimíŋí tígíá aniŋí íníná ḥweapířia náni imónipaxí enagi náni nioni nijíárini. Ayináni amípi nioni searariŋápi, ápo niriŋípini searariŋárini.” uriŋinigini.

Jisaso wiepisariŋowami sikkí sosíáyo igíá weaní nánirini.

13 ¹ Aiwá siá Ajínajo Neamúroagoi riŋíjíyi náni sini mimixipa ejáná Jisaso xwíá tíyo píni niwiárimi xano tíe náni yini aŋwi ayo enagi náni o nijíárini. Ámá xío xegí imónigíáyo diŋí siŋx nuya nibzísáná xío pene náni aí nuya uŋinigini. ² Síápi tñi xío tñi wiepisariŋowa tñi aiwá apí naniro náni awí neánimáná Obo re enjinigini. Saimonomi xewaxo Isikariotí dánjí Judaso nuri Jisaso náni miyí ouriniri diŋí niwikwírománá ejáná ³ Jisaso xegí xano amípi níni fániŋí wiepíxníriasíŋí enagi náni nijíá imóniri Goríxo tñamini biŋípi náni nijíá imóniri ámi xío tñamini uníápi náni eni nijíá imóniri nerí náni ⁴ aiwá narigíe dání niwiápínameari xegí rapirapí e pániŋíyí nipírárimáná roarixí wú nimeari íriŋíyo nikíkiyinimáná ⁵ inígiří pírerixí wiŋamí niwayimori wiepisariŋowami sikkí sosíáyo igíá niweáa nuri roarixí kíkiyiníŋú tñi niŋkwíra nuri ⁶ rixa Saimoni Pitaomí wiminiri yaríná re uriŋinigini, “Ámináoxini, joxí gí sikkíyo igíá neáminiri riŋíjíni?” uríagi ⁷ Jisaso re uriŋinigini, “Nioni simípi náni agwí joxí majíá nimóniri aiwí ríwéná ‘E níwapiyimíniři ríá enjinigini?’ niyaiwíri nijíá imóniríárini.” uríagi ⁸ Pítao re uriŋinigini, “Ná ríwíyo aiwi joxí gí sikkíyo wí igíá nearíá menini.” uríagi Jisaso re uriŋinigini, “Nioni dixí sikkíyo igíá mireapa nerínáyí, joxí nioni tñi nawíni kumixinipaxí mimóniní.” uríagi ⁹ Saimoni Pítao re uriŋinigini, “Ámináoxini, sikkíyoní igíá mineapani. Gí wéyo tñi miŋíyo tñi aí igíá neai.” uríagi ¹⁰ Jisaso re uriŋinigini, “Igíá eániŋí go go kíyí bi meŋagi náni sa sikkíyoní igíá eánipaxí imónini. Soyíne kíyí bi meŋagi aiwi noyínéni mariá.” uriŋinigini. ¹¹ Xío náni miyí wurino náni nijíá nimóniri náni “Noyínéni kíyí mayoyínémani.” uriŋinigini.

¹² Rixa sikkíyo igíá niweáa núsáná xegí rapirapí nimeari niyíniri aiwá narigíe ámi éí niŋwearí re uriŋinigini, “Nioni seaíápi náni diŋí

‘Ayí náni ría neaiariní?’ rimojoi? ¹³ Soyíné ‘Nearéwapiyariñoxiní niriro Ámináoxiní niriro yarigíárini. E imónijáoni ejagi náni e niniriróná xixeni nirarigíárini. ¹⁴ Nioní Ámináoni imóniri searéwapiyariñáoni imóniri ejagi aiwi segí sikkí sosíayo igíá seaeáini. Ayináni soyíné eni segí sikkíyo xixe igíá eánífrixini. ¹⁵ Nioní rixa sijwepigí seaíwapiyágí náni nioní seaíapa soyíné eni axípi e niga úríxini. ¹⁶ Aga nepa searariñini. Ámá xinániñí nimóniri omijí wiiariñýí go xegí bosomí seáyi e wimónariñírini? Xwiyá yañí wiowárijo eni urowáriñomi seáyi e wimónariñírani?’ nuriri ¹⁷re urijinigini, “Soyíné nioní sijwepigí seaíwapiyágí apí náni nijíá nimóniro xixeni nerínayí, yayí seainípaxí seaímeaníráini. ¹⁸ Nioní noyínéni náni misearariñini. Searípeáriñáoyíné imónigíápi náni nioní nijíá aiwi Bikwíyo re níriníri eáníñí ripí, ‘Ámá nioní tñí aiwá nawíni narigvíó nioní xopírári nimiríri sikkí nimíyeoari sosíá neaníráini.’ níriníri eáníñíri xixeni imóníwinigini noyínéni searípearjári. ¹⁹ Soyíné amípi ríwíyo imóninípi imónariñagí niwíniróná ‘Ayí oríani?’ niaiwipíri náni agwi re dání amípi sini mimónipa éími áwaní searariñini. ²⁰ Aga nepa searariñini. Ámá nioní urowárariñáyo umíminipírági giyí giyí nioní eni nimíminarijoi. Nioní nimíminipírágyí nirowárénapiñomi eni umíminarijoi.” urijinigini.

“Miyí nurino Judasorini.” ínimi urijí nánirini.

²¹ Jisaso e nuríisáná dijí ríá uxéagi sijáni áwaní nuriri re urijinigini, “Aga nepa searariñini. Soyíné woxí miyí nurinijoi.” uríagi ²² xegí wiepisariñowa o río náni majíá ejagía náni kíkímí nimóniro sijwí nainega nuróná ²³ wiepisariñowa wo —O Jisaso xio dijí sixí uyinorini. O xio tñí e aŋwi e éí ɻweaŋagí náni ²⁴ Saimoni Pitao omi símimajíó niwíríná réniñí urijinigini, “Joxí yariñí niwiri ámá xio río náni áwaní rei.” Éniñí uríagi ²⁵ wiepisarijo xio tíamini nikinimónaumáná yariñí re wiŋinigini ‘Ámináoxini, joxí río, ayí gorini?’ uríagi ²⁶ Jisaso re urijinigini, “Aiwapími mýo neagwiri wimo, ayí orini.” nurimáná aiwápi mýo neagwiri Isikarioti dáñí Saimonomi xewaxo Judasomi miní wiŋinigini. ²⁷ Miní wíáná Seteno Judasomi dijí xixéróagi Jisaso re urijinigini, “Joxí erípi aŋní ei.” uríagi aí ²⁸ xio tñí aiwá narigíáwa o Judaso e oeniri uríipi náni majíá nero ²⁹ wí dijí re yaiwigíawixini, “Judaso nigwí wowí xiriño ejagi náni re ría urijoí, ‘Aiwa Aŋínají Neamúroagí ripí náni nanípi joxí bí neaií.’ ría urijoí? ‘Uyípeayíyo arírá wiminíri náni amípi bí miní wii.’ ría urijoí?” yaiwiaríná ³⁰ Judaso, mýo neagwiri wíípi nurápanimo árfwiyimi peyeañinigini.

Jisaso ɻwí ikaxí siŋípi urijí nánirini.

³¹ O rixa peyeááná Jisaso re ripinigini, “Ámá imónijáoni rixa seáyi e imónigí ámáyí sijwí nanípi rixa rínárini. Nioní e éagi ninaniríná

Gorixoyá ejí sixí eániñípi náni eni nijíá imónipíráoi. ³²Nioni e nimónirijípimi dání Gorixoyá ejí eániñí sijáni nimónirínayí, nioni eni seáyi e ninimixiri niniiniñoi. ³³Gí niaíwoyíné, sini soyíné tíni bi onimiápi ñweámfini. Soyíné nioni náni píá nipírfá ejagí aiwi negí Judayo re urijápa, ‘Nioni umíaé soyíné eni wí upaxí menini.’ urijápa agwi soyíné eni axípi searariñini.” nuriri ³⁴re urijinigini, “Nioni ñwí ikaxí sijí bi osearimini. Nioni dijí sixí seayaríjápa soyíné eni axípi xixe dijí sixí yinífríxini. ³⁵Sewanijoyíné dijí sixí xixe niyinirínayí, ámá sijwí niseaniro re seaiaiwipírárini, ‘Oyá wiepisijowaríani?’ seaiaiwipírárini.” urijinigini.

“Pitaoxini, joxi ríwí nimoríini.” urijí nánirini.

³⁶Saimoni Pitao re urijinigini, “Ámináoxini, joxi gími uminiri náni nearariñini?” uríagi Jisaso re urijinigini, “Agwi nioni ume agwi joxi wí minixídipaxí ejagí aí ríwéná joxi ananí nixídírárini.” uríagi ³⁷Pitao re urijinigini, “Ámináoxini, pí náni ‘Agwi joxi minixídipaxírini.’ nirariñini? Joxi éí rimínimíñiri náni yaríná nioni nípikirínayí, ananirini.” uríagi ³⁸Jisaso re urijinigini, “Joxi nepa nioni éí nimíniri náni ripíkipaxoxirani? Aga nepa rirariñini, ‘Karíkarí sini ríaiwá miripa ejáná joxi biaú bi nioni náni ‘O náni nioni majírini.’ rífini.’ rirariñini.” urijinigini.

“Gorixo tíjí e náni óiyíniñí imóniñáonirini.” urijí nánirini.

14 ¹Wiepisariñíyo “Soyíné dijí ríá miseaxepani.” nuriri re urijinigini, “Gorixomí dijí wikíroro nioni eni dijí nikwíroro éírixini. ²Ají gí ápoyáyo awawá obaxí ikwírónini. Nioni soyíné náni ají wé searoárimíá ejagí náni ají awawá ayí mikwírónipa nerí sijwiriyí, ananí áwañí seariminiri ejárini. ³Nioni nuri ají wé nisearoárimí ámi nibiri soyíné eni nioni ñweámíáe nioni tíni nawíni ñweapíría náni niseairiménapimi umírári. ⁴Óí nioni ají apimi náni umíáyi náni soyíné nijíári. ⁵Tomaso re urijinigini, “Ámináoxini, joxi urfe náni none majíá nerane náni arige óí uríáyi náni nijíá imóniñwini?” uríagi ⁶Jisaso re urijinigini, “Ámá ‘Gorixo tíjí e náni úimigini.’ wimónariñíyo náni niiwaniñoni óiyíniñí imóniñáonirini. Amípí Gorixo náni nepa imóniñípi ámá ayo siwá wíri dijí niyimiñí imóniñípi sixí umímorí yariñáonirini. Ámá wo óí wiyimi dání ápo tíjí e náni wímeapaxímani. Nionini óí ápo té nániyíniñí imóniñáonirini. ⁷Soyíné nioni náni ‘Oríani?’ niniaiwiro pírániñí nijíá nimóniro sijwiriyí, gí ápo náni eni pírániñí nijíá imónaniro egíárini. E niseariri aiwi agwi rína dání soyíné o náni nijíá nimóniro sijwí winigírári. ⁸Piripo re urijinigini, “Ámináoxini, joxi ápo siwá neaíáná ‘Ayí apánirini.’ neaimónarini.” uríagi ⁹Jisaso re urijinigini, “Piripe, nioni soyíné tíni ejíná dání emejá aiwi

joxi nioni náni sini pírániŋí nijíá mimónipa rejini? Ámá nioni siŋwí naníá giyí giyí ápomi eni winíayí ejagi náni joxi pí náni ‘Ápo eni siwá neai.’ nirarijini? ¹⁰ Ápo xewaxoni tíni nawíni imónirai xewaxoni ápo tíni nawíni imónirai ejagwíi náni joxi sini ‘O xano tíni axowaúrfani?’ niniaiwiri diŋjí minikwíroarijí rejini? Xwiyíá nioni seararijápi gí diŋjyo dání seararijámani. Amipí nioni yarijápi eni ápo, nioni tíni nawíni imónigwíoyá diŋjyo dání yarijárini. ¹¹ Xwiyíá nioni re searíápi, ‘Ápo nioni tíni nawíni imónirai nioni ápo tíni nawíni imónirai ejwii.’ searíápi náni ‘Neparini.’ niyaiwiro diŋjí nikwírópoyi. ‘E oyaneyi.’ miseaimónipa nerínayí, emímí amipí nioni niseaíwapiya baríná soyíné siŋwí winigíápi nánini ‘Neparini.’ niyaiwiro diŋjí nikwírópoyi. ¹² Aga nepa seararijini. Nioni diŋjí nikwíroarigá giyí giyí amipí nioni seaíwapiyarijápi eni epíríárini. Oyi, nioni ápo tíe umiá ejagi náni amipí nioni seaíwapiyarijápmi wiárí seáyi e imóniŋípi aí epíríárini. ¹³ Xewaxoni ejí eániŋí ápoyá ámáyo siwá niwiríjípmi dání ‘Ápo seáyi e imóniŋoríani?’ wiawíírixiniri soyíné pí pí náni ápomi rixiŋí nuriríná xegí xewaxonimi dání nuriri rixiŋí uránayí, nioni ananí xixení niseaiimíárini. ¹⁴ Amipí ápomi rixiŋí nuriríná nioními dání nuriri rixiŋí uríápi nioni ananí niseaiimíárini.

“Nioni Kwíyí Gorixoyápi urowárimíárini.” urinjí nánirini.

¹⁵ “Soyíné nioni diŋjí sixí niniyirínayí, nioni sekaxí searijápi xixení xídiŋírári. ¹⁶ Nioni ápomi rixiŋí uráná arirá seaipaxí imóniŋí ámi wo soyíné tíni nawíni anijí íníná ḥweawíniginiri segí tíamini urowárénapinírári. ¹⁷ Kwíyí xío náni nepa imóniŋípmi seaíwapiyarijípi náni rarijini. Ámá xíomí diŋjí miwikwíroarigáyí kwíyí xíoyápimi mí niwómixiro nijíá mimónipaxí ejagi náni arirá wiminiri eníápi umíminipaxí menini. E nerí aí kwíyípi rixa soyíné tíni nawíni imóniŋagi náni apí náni nijíá imóniŋoi. Idáná soyíné eni niseaímeari xwioxíyo seaŋweanírári. ¹⁸ Nioni wimiáoyínénijí segípi niseawárimi umíámani. Ámi soyíné tínjí e náni bimíári. ¹⁹ Ámá nioni diŋjí minikwíroarigáyí siŋwí minanipa epíri náni aŋwí ayorini. E nerí aí soyíné ámi siŋwí nanipírári. Nioni ámi siŋjí emía ejagi náni soyíné eni siŋjí epíríárini. ²⁰ Síá soyíné nioni ámi siŋjí eána nanipíráyimi re niyaiwiro nijíá imónipírári, ‘O xano tíni imóniri ejáná none xío tíni imónirane xío none tíni imóniri ejagwi náni xío tíni axonerini.’ niyaiwiro nijíá imónipírári. ²¹ Ámá go go gí sekaxí rarijápi fá nixiriri nixídírínayí, nioni diŋjí sixí niyaríjí gomi gomi gí ápo diŋjí sixí uyiri nioni uyiri nerí niiwaniŋoni náni yumíí bi miwí xixení siwá winimíárini.” uríagi ²² Judaso —Isikariotí dánjí Judaso mariái, wiepisarijowa Judasoyi riniŋí worini. O re urinjinigi, “Ámináoxini, pí éagi náni ámá níni xwíá týo ḥweagíáyo siwá miwinipa nerí

newaniñoneni siwá neainiríárini?" uríagi ²³ Jisaso re uriñinigini, "Ámá go go nioni dijí sícxi niniyirínayí, xwiýá nioni rariñápi xidiníárini. Omi gí ápo dijí sícxi nuyiri yawawi o tímáni nibírai o tíni nawíni aniñé ñweaníwáriñi. ²⁴ Ámá nioni dijí sícxi miniyarigíayí nioni rariñápi xidarıgíámaní. Xwiýá nioni seararíná soyíné aríá niarigíápi, ayí nioni gí dijí tíni rariñápimaní. Ápo nirowárénapijoyá dijí tíni rariñápirini." nuriri ²⁵ re uriñinigini, "Nioni siní soyíné tíni niñwearíná amípi api náni searíni. ²⁶ E nerí aí ríwéná arírá seainíó —O kwíyí Gorixoyápirini. Xio ámá nioni nixídariñáyo náni urowárénapiníápirini. Api amípi níni náni seaíwapiyíáná nioni niseara warijá nípíni náni dijí seaininíárini. ²⁷ Nioni soyíné píni niseawiárimi nuri aiwi soyíné nioniyá dijí tíni niwayiróniro ñweapíráriñi. Nioniyá dijí tíni niwayiróniro ñweapírápi náni níriríná ámá xwiá tíyo dánjí wigí dijí tíni yarigíápi náni mirariñini. Nioniyá dijí tíni aga niwayiróniro ñweapíría náni imónipíráriñi. Ayináni dijí ríá niseaxeri wáyí bi minipa éríxini. ²⁸ Xwiýá nioni searíá ripi, 'Nioni píni niseawiárimi nuri ámi seyíné tíjí e náni bimíárini.' searíápi soyíné rixa aríá níoi. Nioni ápo tíjí e náni umi enagí náni soyíné nepa dijí sícxi niniyirínayí, yayí seáyími dáni seainiminíri éríni. Ápo seáyí e nímúrojo enagí náni rariñini. ²⁹ Soyíné nioni searíápi xixení imóníagi niwiniríná dijí nikwíroro 'Ayí o neariñípiríani?' yaiwiro oépoyiníri siní mimónipa éimi searariñini." nuriri ³⁰ re uriñinigini, "Xwiá tíyo meñweajo —O oboríni. O rixa baríngi náni nioni soyíné tíni niñwearí ámi ayá wí searimíméini. O nioni ejí mineániño enagí aiwi ³¹ ámá xwiá tíyo dánjíyí níni re niaiwíríxiníri, 'O xanomi dijí sícxi uyijoríani?' niaiwíríxiníri ápo sekaxí niriñípi tíni xixení oemini." nuriri re uriñinigini, "Re dáni niwiápínameámi rixa owaneyí." uriñinigini.

"Wainí uraxí nepaxiñí imóniñípíniñí imóniñáonirini." uriñí nánirini.

15 ¹ Jisaso ewayí xwiýá nuriri re uriñinigini, "Wainí uraxí nepaxiñí imóniñípi, ayí nionirini. Wainí omiñí xiáwo gí áporini. ² Wireñí nionimí dáni neánirí ná miwéyí níni ápo emi wiximoariñíri. Wireñí ná wearijíyí níni xwiogwí wíomí ná xwé wéwinigíniri o emi wiwákwímí niyárimáná míá imixárariñíri. ³ Xwiýá nioni searariñápimi dáni soyíné rixa míániñí iniñoi. ⁴ Soyíné uraxí wireñí eániñípa axípi nioni neáníñírixini. E nerínayí, nioni wireñíniñí axípi soyíné seaeánimíárini. Wainí míkomi wireñí meánipa nerínayí, ná miwepaxí imóniñípa soyíné ení nioni wireñíniñí mineánipa nerínayí, ná wepaxí menini. ⁵ Nioni uraxí wainí míkiniñí imóniñáonirini. Soyíné uraxí wainí wireñíniñí imóniñíoyínérini. Ámá nioni wireñíniñí neánijí go go nioni xíoyá míkí imóniñáoni enagí náni ná xwéniñí wearijíriní. Ayí ripi nánirini. Soyíné nioni píni niniwiárimi nurínayí, amípi wí epaxí menini. ⁶ Wireñí emi móiyí yeáyí yárañíjípa ámá nioni wireñíniñí mineánipa éí gomi gomi

emi móáná yeáyí yárarijírini. Wirenjí axípini e ejfyí awí neaáriri ríá ikeárárná ríá nowárarijírini.” nuriri 7 re uriñinigini, “Soyíné nioni wirenjíni neániri xwiyáá nioniyápi xídiri nerínáyí, soyíné pí pí seaimónarijíyí náni ápomi rixijí uráná anani seaínírini. 8 Soyíné e nero ná xwénijí nerijípimi dání ejí sixí eániñí gí ápoyápi ámáyo siwá wiáná ‘O seáyi e imónijoríani?’ wiaiwipírífírini. Soyíné e nerijípimi dání eni ‘Xegí wiepisinjíyí wíríani?’ wipimóninírífírini. 9 Ápo diñjí sixí niyijípa nioni eni diñjí sixí seayinjini. Ayináni nioni diñjí sixí seayinjápi anijí neayíwiniginiri éfríxini. 10 Soyíné nioni sekaxí searíayo xixeni niwidirónayí, nioni gí ápo sekaxí níriñípí pírániñí xídirihagí náni diñjí sixí niyarijípa nioni eni axípí anijí soyíné diñjí sixí seayimírífírini. 11 Diñjí niíá bi onimiápi seairi yayí bi onimiápi seainiri oeniri náni miseararijini. Diñjí niíá niniri yayí ninarijípa soyíné eni diñjí niíá ayá wí seairi yayí seainiri oeniri seararijini. 12 Sekaxí nioni rarijápi ripirini. Nioni diñjí sixí seayaríjápa soyíné eni axípí xixe diñjí sixí yinífríxini. 13 Ámá wo xegí ámáyo diñjí sixí nuyiríná arírá wimíniri náni upeípí diñjí sixí uyarigíápi bi tíni xixeni mimónini. Aga seáyi e mürónini. 14 Soyíné nioni sekaxí seararijápi xixeni axípí nerónayí, gí ámáyíné imónijoi. 15 Xináíwániñí nimóniro omijí wiiarigíáyí wigí boso ‘E emiániri náni ría nearariní?’ miyaiwí majíá imónarigíá ejagí náni sini ‘Inókiwayínéníñí imónigíoyínéyí searimiméini. Amipí ápo niraríná aríá wiñá nipini áwanjí niseairi náni ‘Gí ámáoyínéyí seararijini. 16 Soyíné nioni fá niyamixigíámani. Ayí nioni soyíné nuro ámáyo nuréwapiyirijípimi dání aiwá niyimíniñí wéírixiníri fá yiyamiximí niseairi searípeajárini. Ayináni pí pí náni ápomi rixijí nuriríná nioními dání nuriri uránayí, anani xixeni seaínírini. 17 Sekaxí nioni rarijápi ripirini. Aga xixe diñjí sixí yinífríxini.

**“Gí seaepisarijáoyíné ejagí náni ámá símí
tíni seaipírífírini.” uriñí nánirini.**

18 “Ámá xwíá tíyo ejípí nánini moarigíáyí soyíné símí tíni seaiarijagía niwíniríná diñjí re móírixini, ‘None sini símí tíni mineaipa neríná xámi Jisasomi wigíráani?’ móírixini. 19 Soyíné ámá xwíá tíyo weñípí nánini moarigíáyí tíni nawíni nimóniri siñwiriyí, soyíné wigíyí imónaniri éíá ejagí náni diñjí sixí seayipaxírini. E nerí aí soyíné ámá xwíá tíyo weñípí nánini moarigíáyí tíni nawíni mimónipa ero ayí tíni axípí mimónipa éírixiníri fá yiyamiximí seairi ejá ejagí náni ayí símí tíni seaiarijoi. 20 Ewayí xwiyáá nioni seairá ripí, ‘Ámá xináíniñí nimóniri omijí wiiaríjí go go xegí bosomi seáyi e wimónarijímaní.’ searíápi náni diñjí móírixini. Nioni xeaníñí nínikárirónayí, soyíné eni xeaníñí seaikáripírífírini. Xwiyáá nioniyápi aríá niniro ninixidirónayí, soyínéyápi eni aríá niseairo sexádipírífírini. 21 E nerí aí nioni nirowárénapijo náni níjíá pírániñí

mimónipa nero náni soyíné nioni ninixdíro ‘Jisasoyáonerini.’ rarinagfá náni xeanijí ripi nípini seaikáripíráriñi.” nuriri²² re urinjinigini, “Nioni nibiri xwiyíá muripa neri sijwiriyí, wigí fwí nero nioni ríwí nímófíápi náni xwiyíá meárinipaxí imónaniri éíámani. Nioni rixa bihá ejagi náni ayí re wí ripaxí menini, ‘Negí ejwápi neríná fwí miyarijwiniri ejwárini.’ ripaxí menini.²³ Ámá nioni símí tíni niarigíayí gí ápomi eni símí tíni wiarijoi.²⁴ Nioni emimí amipí ámá ejíná dání aiwi miwíwapiyigíá bi miwíwapiyipa neri sijwiriyí, wigí fwí nero nioni ríwí nímófíápi náni xwiyíá meárinipaxí menini. E neri aiwi nioni emimí wíwapiyijápi sijwí ninaniro aí nioni tíni gí ápo tíni eni niwawini símí tíni yeawaijoi.²⁵ Rfwamiyí nioni náni wigí fwí ikaxí eániyíyo dání eániyí ripi, ‘Mfkí menjagi aiwi símí tíni nigíárini.’ niriniri eániyípi xixeni imónini náni niarijoí.” urinjinigini.

²⁶ Ámi re urinjinigini, “Arirá seainío —O Gorixoyá kwíyípirini. Api nioni ápo tínjí e dání soyíné tínjí e náni urowárénapimíápirini. Api kwíyí Gorixoyápi xio tínjí e dání nibiri xio náni nepa imónijípini seaíwapiyarijípí náni rarinjini. Api nibiríná nioni náni áwañj seariníráriñi. ²⁷Soyíné nioni ámáyo iwamíó nuréwapiya uñaé dání nioni tíni emeagíoyíné ejagi náni seaímeaní míkoyíné eni ámáyo nioni náni áwañj uripíráriñi.

16 ¹Soyíné axínáni dijí ninikwíroro nemáná óreámioapírixiniri apí nípini seararijini. ²Ayí re seaipíráriñi. Rotú anjíyo dání segí yoí emi niseakwírimoro aiwi ríwéná xe nimóniríná ámá seapíkííayí Gorixo wimónarijípini yarijwíniri seapíkipíráriñi. ³Ápo náni nijíá pírániyí mimónipa ero nioni náni eni axípi e mimónipa ero nero náni apí seaipíráriñi. ⁴Xwiyíá nioni searíapi, ayí ripi náni searíini. Xeanijí apí rixa nimónaríná nioni niseara úápi náni dijí mopíría náni searíini. Api náni iwamíó soyíné tíni emeajwaé dání áwañj misearijjanigini. Sini soyíné tíni nemerí náni áwañj misearijjanigini.

Kwíyípi eníápi náni urinjí nánirini.

⁵“Rixa nirowárénapijo tínjí e náni warijagi aí soyíné woxi ‘Joxi gimi náni uríñi?’ minirarioí. ⁶Nioni ‘Rixa numíñi.’ searíagi náni soyíné íkíniyí sipí seaiarini. ⁷E neri aí aga nepa seararijini, ‘Nioni soyíné tíni anijí re nijwearíná arírá niseaipaxí aiwi píni niseawiárimi nuríná arírá aga seáyi e imónijípí seaipaxírini.’ seararijini. Ayí ripi nánirini. Nioni píni niseawiárimi mupa nerínayí, arírá seainíomi —Kwíyípi náni rarinjini. Omi murowárénapipa epaxírini. Nioni nurínayí, omi soyíné tíámíni urowárénapimíá ejagi náni rarinjini. ⁸Kwíyípi nibiríná ámá xwiá tíyo dájíyí re yaiwíríixiniri, ‘Nene “Íwípi, ayí apíráni?” moarijwápi tíni “Wé róníyípi, ayí apíráni?” moarijwápi tíni “Gorixo ámáyo xwiyíá numeáríriná e winíáriani?” moarijwápi tíni apiaú apí

xejwíni moarijwárfani?’ yaiwírixiniri wíwapiyiníárini. ⁹Ayí nioní dijí miníkwíropa yarijagía náni kwíyípi ‘Íwípi, ayí apíráni?’ oyaiwípoyiniri wíwapiyiri ¹⁰nioní ápo tíjí e náni yíáná o ninimímiminimáná soyíné siní sijwí ámi wí minaníá ejagi náni kwíyípi ‘Wé rónijípi, ayí apíráni?’ eni oyaiwípoyiniri wíwapiyiri ¹¹Gorixo obo, ámá xwíá tíyo mejweanomi rixa xwiyáá umeáriji ejagi náni kwíyípi ‘Gorixo xwiyáá numeáriríná e winíárini.’ eni oyaiwípoyiniri wíwapiyiri eníárini.” urijnigini.

¹² Ámi re urijnigini, “Nioni xwiyáá xwapí ámi bi tíni ‘Osearimini.’ nimónarijagi aiwi agwi soyíné aríá nipaxí mimóniøjoi. ¹³E nerí aiwi kwíyí amípi nepaxíjí imónijípi náni rarijípi nibírná Gorixo náni nepáni imónijípi níni seaíwapiyiníárini. Apí xegí dijí tíni wí misearipa nerí ápomini aríá wiarijípińi ríná ejagi náni amípi Gorixo náni imónijípi xixeni searéwapiyiníárini. Amípi ríwíyo imóniníápi náni eni wíá searókiamoníárini. ¹⁴Kwíyípi xwiyáá nioni rarijápi wíá nisearókiamori nioni náni nisearíri náni nioni seáyi e nimixiníárini. ¹⁵Ápo nioni fániójí niepíxníasijí ejagi náni amípi níni oyá imónijípi nioniyárini. Ayináni nioni re searíini, ‘Kwíyípi nioni rarijápi aríá níniri wíá searókiamoníárini.’ searíini.” urijnigini.

“Íkniójí sipí niseaíisáná yayí seaininíárini.” urijí nánirini.

¹⁶Jisaso ámi re urijnigini, “Nioni bi onimiápi soyíné tíni nijweámáná ejáná sijwí nanipíriméoi. Soyíné segípi ámi bi onimiápi nijweámáná sijwí nanipírárińi.” urági ¹⁷wiepisarijíyí wa re rinigíawixini, “O pí enípi náni ría re áwanjí neararíni, ‘Nioni bi onimiápi nijweámáná ejáná sijwí nanipíriméoi. Soyíné segípi ámi bi onimiápi nijweámáná sijwí nanipírárińi.’ Ripí eni ‘Ápo tíjí e uminiri rarijíni.’ neararijípi pí enípi náni ría neararíni?” níriniro ¹⁸re rinigíawixini, “‘Bi onimiápiyí rarijíyí pí náni ría neararíni? None xío rarijípi náni nijíá mimóniøjini.’ rinarijagía ¹⁹Jisaso awa yarijí owianeyiniro wimónarijagi náni nijíá nimóniri náni re urijnigini, “Nioni ‘Bi onimiápi nijweámáná ejáná sijwí nanipíriméoi. Segípi ámi bi onimiápi nijweámáná sijwí nanipírárińi.’ seariápi náni yarijí níniro ririnarijoi? ²⁰Aga nepa seararijini. Soyíné ámixiá nero lqwí piyí wírinipíri aiwi ámá xwíá tíyo dáñjíyí —Ayí Gorixo tíni xepixepá rónigíáyíri. Ayí yayí seáyimi dáni wininijoi. Ríná soyíné íkniójí sipí niseairi aiwi ríwéná dijí niíá seaininíárini.” nuríri ²¹ewayí xwiyáá bi ripí urijnigini, “Apixíwa niaíwí nixiriríná yarigíápi náni dijí mópoysi. Apixí niaíwí sijwí wanaríná ‘Riniójí níniniri niaíwí xírimi náni rixa rínárfani?’ niyaiwiri náni íkniójí sipí wiarijírini. E nerí aí ríwéná niaíwí rixa nixirimáná niaíwí xirío náni dijí niíá winarijagi náni ríniójí winíspí náni aríá ikeamoarijírini. ²²Soyíné eni axípíniójí seaimónini. Agwi soyíné íkniójí sipí niseairi aiwi nioni ámi sijwí seanáná xwioxíyo dijí niíá seaininíárini. Yayí apí ámá

wí amipí wí niseaikáriro aí pírí searakipaxí mimónijípi nání rarijnini.

²³Dijí yayí seainié dání nioní ámi amipí bi nání yarijí nipírámani. Aga nepa searaijnini. Ápomi amipí bi nání rixijí nuriríná nioními dání uránayí, anani niseaiapinírári. ²⁴Íná dání ápomi nioními dání rixijí muripa néra nibásáná aí dijí niáf seaininíápi bi onímápi misesainipa éwiniginiri omi anani rixijí urírixini. Rixijí uráná seaiapinírári. ”urijnigini.

**“Nioni ámá Gorixo tíni xepixepá rónigíáyo rixa
xopirári wiñári.” urijí nánirini.**

²⁵Ámi re uriijnigini, “Xwiyáá nioni niseara úápi ewayí xwiyáá tíni niseariri aiwi ríwéná ewayí xwiyáá tíni ámi bi misearí ápo nání sijnáni áwaní searimíáiná nimóniníári. ²⁶Íná Gorixomí rixijí nuriríná nioními dání urípírári. Sewanijoyíné rixijí uráná anani aríá seainíá enagi nání ‘Íná nioni soyíné nání ápomi rixijí seauriyimíári.’ misearaijnini.

²⁷Xewanijo dijí sixí niseayiri nání aríá seainíári. Soyíné nioni dijí sixí niyiro ‘Ápo tíjí e dání biñoríani?’ niaiwiro yarijagía nání xewanijo dijí sixí niseayiri nání aríá seainíári. ”nuríri ²⁸re uriijnigini, “Ejíná nioni ápo tíni ḥweagáoni aí o tíjí e dání píni niwiárimi xwíá týo nání biñárini. Re niyweajisáná xwíá týo píni niwiárimi ámi o tíjí e nání umíni.” uríagi ²⁹xegí wiepisarijowa re urígíawixini, “Ayí apíri. Agwi joxi ewayí xwiyáá tíni mineararijnini. Rixa sijnáni áwaní neararijnini.

³⁰Agwi none dijí re nisiaiwirane niójá imónijwini, ‘Amipí níni nání niyíoríani? Ámá yarijí miwipa éími aiwi wigí xwioxíyo “Yarijí api owimini.” yaiwiariigíápi nání niójá imónijoríani?’ nisiaiwirane niójá imónijwini. Ayináni dijí re nisiaiwirane dijí rikwíroarijnini, ‘Joxi Gorixo tíjí e dání biñoxirini.’ rikwíroarijnini.” uríagía ³¹Jisaso re uriijnigini, “Agwi soyíné dijí rinikwíroarijoi? ³²Soyíné xídíxfidowári seaíáná nioni niqípi píni niníwiárimi segí aijími nání xixegíni umipíriná rixa aijwi e nerí rixa imónini. Soyíné nioni píni niníwiárimi núagía aí ápo dijí nikikayonagi nání nioni niqípi ḥweapaxímani. ³³Soyíné ayá síwí misearó ‘O tíni ikáriniñwáoneríani?’ niyaiwiniro kikiíá éírixiniri xwiyá nioni niseara bíápi searíári. Soyíné xwíá týo ḥweajáná ámá Gorixo tíni xepixepá rónigíáyí xeanijí seakáripírá enagi aiwi nioni ayo rixa xopirári wíá enagi nání dijí sixí níníro ḥweárixini.” uriijnigini.

Wiepisarijyo nání rixijí wuriyijípi nánirini.

17 ¹Jisaso xwiyáá api nura núsáná aijínamí nání sijwí nanániri re riñinigini, “Ápoxini, nimónini nání rixa rínári. Díxí riwaxoni ejí sixí eániñj joxiyápi ámáyo sítá wimi nání joxi ‘O ámá niyoní seáyi e imónijoríani?’ oniaiwípoyiniri niírixini. ²Ámá joxiyá dijíyo dání nioni nixídarigíáyo dijí niyimijí imónijípi sixí umímopaxo imóníwinigini.

‘Ámá níni náni néní tíjoxi imónei.’ niriñj ejagi náni rirarijini. ³ Ámá ripini nerijípimi dání diñj niyimiñj imóninjípi tígíayí imónarigíárini. Joxi náni Tjwíá imónijo, ayí Gorixorini. Ámí wo mijweanini.’ diñj rímoró Jisasi Kiraisoní, joxi nirowárénapijoni náni ‘Nepa ayí oríni.’ diñj nimoro yarigíayí, ayí diñj niyimiñjípi imónarigíárini. ⁴ Joxi o e éwiniginiri niriñjípi xixeni nipini niyáriríná ejí sixí eániñj joxiyápi niwíwapiyirijípimi dání seáyi e joxi imóninjípi ámá xwíá tíyo dáñjyó siwániñj wíárini. ⁵ Ápoxiní nioni e éá ejagi náni xámí xwíá rirí sini mimónipa ejími joxi tíni njwearíná nikníriri ɻweagápi ‘Ámí nioni tíni njwearíná nioni tíni nawíni seáyi e nimóniri axípi olkínini.’ osimónini.” nuriri ⁶ re urijinigini, “Ámá xwíá tíyo dáñj joxiyá diñj tíni nioni nixídarijíayí joxi imóninjípi náni xixeni njíá oimónípoyiniri wíwapiyinjárini. Ayí ámá dixíyí nioni niapiñjyí náni rirarijini. Dixí xwíyíá nioni niriñjípimi pírániñj nixída nibiro ⁷ rixa njíá re imónijo, ‘Amípí joxi fániñj niepíxñiasijí nioni niriri yarijápi nipini joxi niapiñjirini.’ Njíá e imónijo. ⁸ Xwíyíá joxi niriñjípi xewanijoni rixa uríá ejagi náni njíá e imónijo. Xwíyíá nioniyápi aríá niniróná diñj ninikwíroro xixeni re nisiaiwiro njíá imónijo, ‘Gorixo táminí bijorini.’ nisiaiwiro ‘Gorixo urowárénapijoríani?’ niaawiárijoi.” nuriri ⁹ re urijinigini, “Ámá xwíá tíyo dáñj ápoxi tíni xepixepá rónigíáyo arírá owiniri yarijí misiarijini. Ámá joxiyá diñj tíni diñj níkwíroarigíayí dixí imónijagi náni yarijí siarijini. ¹⁰ Amípí ámá aí nioniyáyí ayí joxiyá imónini. Amípí ámá aí joxiyáyí eni ayí nioniyá imónini. Ayí diñj ninikwírorijípimi dání ámáyo réniñj urarijoi, ‘Seáyi e imónijo, ayí oríni.’ urarijoi. ¹¹ Nioni joxi táminí bimí ejagi náni xwíáyo re bi tíni sini ɻweámmiméini. E neri aí ámá rowa sini xwíá tíyo re ɻweapíríja ejagi náni ápoxiní, —Joxi siyikwí míniñj imónijoxirini. Joxi dixí ejí eániñjípi —Ejí eániñj joxi neámixowáriñjípi náni rarijini. Apí tíni pírániñj uméirixini. Yawawi nawíni imónigwíípa ayí eni axípi nawíni imónipíría náni pírániñj uméirixiniri rirarijini. ¹² Nioni awa tíni emearíná ejí sixí eániñj joxi neámixowáriñjípi tíni niméra nibiri awíniñj numearóa baríná awa wo miyorírinipa nemáná aiwi Bikwíyo dání ríwamijí eániñjípi xixeni imónini náni awa wonini xewanijо nerijípimi dání yoríriniminiri yarini. ¹³ Agwí nioni joxi tíñj e náni bimífini. E neri aí diñj niíá nioni ninarijípa awa eni bi onimiápi miwiní xwé wíwiniginiri sini xwíá tíyo njwearíná nioni níra warijápi rirarijini.” nuriri ¹⁴ re urijinigini, “Nioni ámá ápoxi diñj ríkwíroarijíyo xwíyíá joxiyápi urijá ejagi náni ámá xwíá tíyo dáñjyí ayo símí tíni wiarijoi. Nioni xwíá tíyo dáñjoni mimónipa ejápa awa eni xwíá tíyo dáñjíñjí mimónijagía náni símí tíni wiarijoi. ¹⁵ Awamí joxi xwíá tíyo dání owirimeaniri mìrirarijini. Sípí wikárarijо xwíríá miwikixepa enía náni joxi pírániñj méwiniginiri rirarijini. ¹⁶ Nioni xwíá tíyo dáñjoni mimónipa ejápa awa eni xwíá tíyo dáñjíñjí

mimónipa enagía náni ámá xwíá týo dájyí tíni axiyí mimónijoi.

¹⁷Xwiyá joxiyápi aga nepání imónijagi náni ámá rowa joxi simónarijípi náni xixeni kumixinipíri náni xwiyá apí nuréwapiyirijípimi dání pírániyí imixfírixini. ¹⁸Joxi xwíáyo náni úwinigíniri nirowárénapijípa xamíjoni eni awami urowárijárini. ¹⁹Joxi ámáyí náni wiíwinigíniri nirowárénapijípi tíni xixeni niiwaníjoni owiiminíri náni okumixinimíni. Ámá rowa eni joxi e éríixiníri simónarijípi náni okumixinípoyiníri náni joxi wiíwinigíniri nirowárénapijípi tíni xixeni owiiminí.” nuríri ²⁰re urijinigini, “Nioni awa nánini rixijí mirirarijini. Awa uréwapiyíána dijí nikwírófíyí náni eni ápoxiní rirarijini. ²¹Ayí níni axiyíniyí imónipírúa náni yarijí siarijini. ‘Ápoxi nioní tíni imóniri nioní joxi tíni imóniri egwiípa ayí eni yawawi tíni nawíni oimónípoyi.’ nimónarini. Ámá níni dijí ninikwíroro ‘Gorixo urowárénapijági weapinjoríani?’ niaiwírixiníri ‘Ámá tiyí axiyíniyí oimónípoyi.’ nimónarini. ²²Ejí sixí eániyí joxi neámixowárijípi awa eni yawawi axowawi imónigwíipa axowániyí oimónípoyiníri náni weámixowárijárini. ²³Awa aga xixeni axowániyí oimónípoyiníri nioní awa tíni nawíni imóniri joxi nioní tíni nawíni imóniri ejywíni. Ámá níni re niyaiwiro nijíá imónipírúa náni e imóniywini, ‘Gorixo omi urowárénapijírini. Omi dijí sixí uyijípa awami eni dijí sixí uyini.’ niyaiwiro nijíá imónipírúa náni e imóniywini.” nuríri ²⁴re urijinigini, “Ápoxini, ámá joxiyá dijí tíni nixídarigíá rowa nioní xámi joxi tíni niywearíná nikíniri ñweaagápa ámi nikíniri ñweajáná sijwí nanopírúa náni nioní ñweámíáe awa eni nioní tíni ñweárixiníri náni nimónarini. Ápoxiniyá dijí tíni nikíniri ñweaagápí náni rirarijini. Ayí ripí nánirini. Xwíá ríri sini mimónijáná dijí sixí niyijoxi enagi náni rarijini. ²⁵Ápoxini, joxi wé rónijoxirini. Joxi náni ámá xwíá týo dájyí niyíá xixeni mimónipa enagía aiwí nioní joxi náni niyíá xixeni imónijini. Rowa eni joxi náni ‘O omi urowárénapijoríani?’ nisiaiwiro nijíá imónijoi. ²⁶Joxi imónijípi náni awami rixa niwíwapiyiri wíá urókiamojárini. Dijí joxi sixí niyarijípa awa eni wíniyo axípi uyipírúa náni ámi bi tíni wíwapiyimíni. Nioní eni awa tíni nawíni imónimíá náni ámi bi tíni wíwapiyimíni.” urijinigini.

Jisasomi íá xirigíá nánirini.

18 ¹Gorixomi rixijí e nurárimo xegí wiepisarijowa tíni nuro írirejí xegí yoí Kidironiyí riniyípámí nixemoro omijí ojikwíí bi oriwámi dání inijípi té rémogíawixini. ²Judasó, Jisaso náni miyí urino eni Jisaso tíni xegí wiepisarijowa tíni íníná e awí eánayarigíá enagi náni omijí ojikwíí apí náni niyíárini. ³O émáyí porisí wami awí earí ají ridiyowá yarigíwámi awí mearoarigíawami eni Parisiowa tíni apaxípániyí imónigíá xwéowa tíjí e dání awí earí nemáná awa ramixí tíni uyfwí tíni mixínápi tíni nixirimáná ojikwíípimi náni nuro rémóáná ⁴Jisaso xíomí wilkáripírípi nipíni náni rixa

nijíá nimóniri náni anwi e nuri re urijinigini, “Soyíné go náni píá yarijoi?” uríagi ⁵ awa re urigíawixini, “Nasareti dánjí Jisaso náni píá yarijwini.” uríagía Judaso xío náni pasánijí umearijo awa tíni rojáná Jisaso “Ayí nionirini.” urijinigini. ⁶ “Ayí nionirini.” uráná awa re egíawixini. Óí nero ríwiminají úfáyí xwíáyo pikníimeagíawixini. ⁷ Xwíáyo pikníimeáagía o ámi re urijinigini, “Go náni píá yarijoi?” uríagi awa “Nasareti dánjí Jisaso náni píá yarijwini.” uríagía ⁸ Jisaso “Ayí nionirini.” rixa searíanigini. Ayináni nioni náni píá níñirínayí, ámá rowayí xe oúpoyiniri siýwí winípoyi.” urijinigini. ⁹ Xámi Gorixomi re uríipi, “Ámá joxiyá dijí tíni xídfírixiniri niapijíyí womí mìwiorírijári.” uríipi xixení imóniní náni e urijinigini. ¹⁰ E uraríná Saimoni Pitao kirá bá nímixeari re ejinigini. Mírí nuri apaxípániñí imónigíawami seáyi e wimónijoyá omínjí wiiarijomí —O xegí yoí Marikasoyí riñijorini. Omi miñjí róminiri éyí pírá noyíkiri aríá miñjí wirípieajinigini. ¹¹ Pírá noyíkiri aríá miñjí wirípieáagi Jisaso Pitaomi mixí re urijinigini, “Kirápá xegí anjyo ámi upíroi. Xeanijí kapixnínjí ápo o oniniri niaparijípi ‘Minipa oeni.’ risimónarini?” urijinigini.

Jisasomí Anaso tíñí e náni níméra nuro wárigiá nánirini.

¹² Émáyí porisowa tíni wigí seáyi e wimónijo tíni Judayí anjí ridiyowá yarigíiwámi awí mearoarigíawa tíni Jisasomí íá níxero gwí níjiro ¹³ xámi Anaso tíñí e náni níméra ugíawixini. Anasomí xineagwo Kaiapesorini. Xwiogwí omi o apaxípániñí imónigíáwa seáyi e wimónijorini. ¹⁴ Xámi xegí Judayo re uriyo, ayí orini, “Negí ámá níni pepírixiniri ayí ríniñí meaaniri éíápi náni ámá ná woní ríniñí api nímeari níperínayí, ananirini.” nimónarini.” urijorini.

Pitao “Oyá niepisarijí wonimani.” riñí nánirini.

¹⁵ Omi xineagwo, Anasoyí riñijo tíñí e náni Jisasomí níméra waríná Saimoni Pitao tíni wiepisarijíyí ámi wo tíni awau Jisasomí ríwíyo níxída nuri apaxípániñí imónigíawami seáyi e wimónijoyá anjí tíñí e níremómáná wiepisarijí wíomi apaxípániñí imónigíawami seáyi e wimónijo símimañí oyá nijíá ejagi náni o Jisaso tíni anjí ákiñjáyo ínimi nípáwiri ¹⁶ Pitao sini bíariwámíni íwí e rojagi náni nuri apíxí ákiñjá íwíyimi awí roarijími Pitao náni nurimo nípeyeari niwirimeámi íwiaparíná ¹⁷ apíxí ákiñjá íwíyimi awí roarijí Pitao re urijinigini, “Joxí eni ámá royá wiepisarijí woxi menirani?” uríagi o “Nionimani.” nurimi nípáwiri ¹⁸ xináiwániñí nimóniro omíñjí yarigíayí tíni anjí ridiyowá yarigíiwámi awí mearoarigíawa tíni e nírówapiro imíñjí rariñagí náni ríá nikeámáná ríá imónaríná Pitao eni ríá oimóniminiri anwi e nuri awa tíni nawíni nirori ríá imónarijagini.

Anaso Jisasomí yarijí niwia uñí nánirini.

¹⁹ Apaxípániñí imónigíawami seáyi e wimónijo Jisasoyá wiepisarijíyí náni yarijí wíri xwíyíá ámáyo uréwapiyarijípi náni yarijí wíri

éagi²⁰ Jisaso re urijinigini, “Nioni ámá niyoní sijániже dání uréwapiyarijárini. Nioni gíni gíná nuréwapiyiríná rotú ajýyo dániraní, ajý rídiyowá yarigíwámi dániraní, sa negí Judayí awí eánarigíe dání uréwapiyarijá ejagi náni²¹ joxi pí náni nioni yarijí niarijini. Nioni xwiyá uraríná aríá niarigíáyo yarijí wii. Pí pí urarijápi náni ayí anani nijárini.” uráná²² ajý rídiyowá yarigíwámi awí mearoarigíáyi wo aýwi e éí nirómáná Jisasomi wé tíni nupikákwiri re urijinigini, “Apaxípániјí imónigíawami seáyi e wimóniјomí e nuriríná ‘Apáni urarijini.’ risimónarini?” uríagi²³ Jisaso re urijinigini, “Nioni xejwíni niriri sipíni rarínáyí, xejwí ríapí náni áwaní neareí. Nioni naají rarínáyí, pí náni iwaní neaarijini?” uríagi²⁴ Anaso Jisaso sini gwí jiniјáná apaxípániјí imónigíawami seáyi e wimóniјí ámí wo, Kaiapasoyi riniјo tínjí e náni wiowáriјinigini.

Pitao “Oyá niepisarijí wonimani.” ámí urijí nánirini.

²⁵ Saimoni Pitao ríá ikeáariniже éí nirómáná ríá imónaríná e rówapigíáyí wí re urigíawixini, “Joxi eni xegí wiepisarijíyí woxí meniraní?” uríagía aí o “Oweoi.” nuriri “Nioni eni wonimani.” uríagi²⁶ Apaxípániјí imónigíawami seáyi e wimóniјoyá xináiwániјí nimóniro omijí wiliarigíáyi wo —O Pitao aríá miňí wirípiaeajomí xexirímeá woriní. O eni Pitaomí re urijinigini, “Nioni ojikwíyo Jisaso tíni nawíni rojagi sijwí raníaoxi meniraní?” uríagi²⁷ Pitao ámí “Oweoi.” uráná re ejinigini. Karíkarí ríaiwá riјinigini.

Jisasomi Pairato tínjí e náni wiowárigíá nánirini.

²⁸ Wíá móniјími Kaiapaso tínjí e dání émáyí gapímanowaya ajiwámi náni Jisasomí niméra nuro aiwi Judayí ámináowa none nipáwirijípimi dání xwirfá ikixenáná aiwá Ajínajo Neamúroagoi riniјfyi náni minipaxí imónaniginíri mipáwí yarijagia²⁹ gapímaní pirimiј imónijo —O émáyí wo xegí yoí Pairatoyi riniјorini. O awa tínjí e náni níwiapíri re urijinigini, “Omí pí xwiyá náni xwiyá mearaniro nimeámi barijoi?” uríagi³⁰ awa re urigíawixini, “Ámá ro íwí miyarijo ejánáyí, joxi tíe náni nimeámi baniri éwámani.” uríagía³¹ Pairato re urijinigini, “Sewaniјoyíne nimeámi nuro segí jwí ikaxí rarijípi tíni xixeni xwiyá umearípoyí.” uríagi Judayowa re urigíawixini, “Émáoyíne íwí yarigíáyo opíkípoyiníri sijwí neanarigíámani.” urigíawixini. ³² Xwiyá Jisaso xámí re urijípi, “Nioni ninipikiríná e niniro nípíkipírífírini.” urijípi xixeni imónini náni Judayowa Pairatomi xwiyá e urigíawixini. ³³ Pairato ámí gapímanowa wigí aýjí iwámi nípáwímáná “Jisaso obini.” niriri re urijinigini, “Joxi mixí ináyí Judayíyáoxtaní?” uríagi³⁴ Jisaso re urijinigini, “Dixí dijí tíni rinirarijini? Wa riríagía rinirarijini?” uríagi³⁵ Pairato re urijinigini, “Nioni dixí Judayí woniraní? Dixí gwí axírí

imónigíáyí tíni apaxípánijí imónigíá xwéowa tíni joxi nírimeámi nibiro nioni tíjí re riwáráoi. Joxi pí éagi nírimeámi ribáoi?" uríagi ³⁶Jisaso re urijiniginí, "Ámá mixí ináyí nimóniro xwíá týo menjweaarigíáyí yapi mimónijini. Nioni xwíá týo dájíyí mixí ináyí imóníwiniginíri minirípeagíá ejagi náni xwíá týo menjweaarigíáyíniyí mimónijini. Mixí ináyí xwíá týo dájí woni nimóniri sijwiriyí, gí Judayowa íá minixiripa oépoyníri gí simijí nínarigíáyí mixí niwiipaxfríni. E níririri aí mixí ináyí nioni imónijápi xwíá týo dájímani." uríagi ³⁷Pairato re urijiniginí, "Ayináni 'Joxi mixí ináyí woxirini.' nimónarini." uríagi Jisaso re urijiniginí, " 'Mixí ináyoxirini.' joxi xixení nírarijini. Nioni nepaxiní imónijípi ámáyo áwanjí urífimiginíri gí ókí nixiriri xwíá týo náni biri ejáriní. Ámá nepaxiní imónijípi xídarigíá giyí giyí níni nioni aríá níarigíáriní." uríagi ³⁸Pairato re urijiniginí, "Nepaxiní imónijípi píriní?" urijiniginí.

Pairato "Anani yekwiroárípoyi." rijí nánirini.

E nurimo Judayí níni tíjí e náni nípeyeari re urijiniginí, "O xwíyíá meárinipaxí bi rarijagi aríá miwíini. ³⁹E nerí aí xwiogwí ayí ayo síá Ajínajo Neamúroagoi rarigíáyi náni aiwá imixaríná ámá gwí ñweají wo seawáriarijáriní. 'Judayeneyá mixí ináyí imónijo oneawárini.' riseaimónarini?" uríagi ⁴⁰ayí xwamiání niwiéra nuro "Omí mineawáripa. Barabasomí —O ámáya amípí pikoráparijí worini. Omí neawárii." nura ugíawixini.

19 ¹Ayí Pairatomí e urarijagía náni porisowa Jisasomí nírimeámi nuro sikwíá nearo ragí pírí nuyíkiárimáná ²ópiyá ejíniyí imónijí wirí níkíkiyimáná mixí ináyí aminaýwíniyí imónijí miñjyo díkínarigíápa miñjyo udíkiáriro rapírapí ayíá rijí mixí ináyí yínarigíá wú nímearo omí uyíriro niyárimáná ³xío tíjí e ajuwi e uro "Ámináoxini, Judayíyá mixí ináyoxirini." uriro wé upikákwiyo niyayimáná ejáná ⁴Pairato ámí nípeyeari re urijiniginí, "Aríá nípoyi. 'Xwíyíá meárinipaxí bi mirarijagi aríá niwiri nírimeámi ríwiaparini?' oniaiwípoyiníri nírimeámi íwiaparijini." nuriri ⁵Jisaso, ópiyá ejíniyí imónijíri udíkiáriro rapírapí ayíá rijú uyíriro éeo íwiapáná Pairato ámá e awí neaárimáná rogiáyo re urijiniginí, "Ámá royo. Siywí winípoyi." uríagi ⁶Apaxípánijí imónigíá xwéowa tíni ajuji ridiyowá yarigíwámi awí mearoarigíáwa tíni omí siywí niwiniróná xwamiání niwiro "Íkíayo yekwiroárípoyi. Íkíayo yekwiroárípoyi." uríagía Pairato re urijiniginí, "Nioni o xwíyíá meárinipaxí bi mirarijagi aríá niwiri náni sewanijoyíne nírimeáma nuro yekwiroárípoyi." uríagi ⁷Judayowa re urigíawixini, "O náni negí ñwí ikaxí eániyíyo dáni bi rinini. Ayo dáni 'Xe sijí ouni.' ripaxí mimónini. O 'Niaíwí Gorixoyáonirini.' riniyí ejagi náni xe sijí ouniri siywí winipaxí menini. Xe píkoi." uríagía ⁸Pairato xwíyíá apí aríá niwiríná wáyí

ámi bi tíni niwiniri ⁹ámi gapimanowayá anjiwámi nipáwiri Jisasomi yarijí re wiñinigini, “Joxi gimi dánjoxirini?” uríagi aí Jisasó xwiyáá bì muriñinigini. ¹⁰Xwiyáá bì murarijagi niwiniri náni re urijinigini, “Joxi xwiyáá bì minirí riyarijini? ‘O íkíayo niyekwiroáríri níkweawáríri mepa epaxoríni.’ riniaiwarijini? Gí dijí tíni niriye kwiroáríríná niriye kwiroárípaxiríni. Niriwáriríná niriwárirípaxiríni.” uríagi ¹¹Jisasó re urijinigini, “Erami ñweaño api xe oimóniri sijwí miranipa neri sijwiriyí, joxiyá dijí tíni wí e ripaxí imónimírini éímaní. Ayináni sipí joxi nírpí xwé neri aiwi nioní joxi tíe náni niwiowárioyápi aga seáyi e imóniní.” uríagi ¹²Pairato aríá e niwiri náni omi wáriminíri éiyí Judayí xwamiání niwiayiro re urigíawixini, “Joxi ámá romí nkwearí niwárirínayí, émáyínéyá mixí ináyí Sisao tíni nikumixiníri emearijí woxí mimónijini. Ámá go go xewanijo náni ‘Mixí ináyonirini.’ nírinirínayí, Sisaomi mamówáriminíri yarijí ejagi náni rarijini.” urarijagía ¹³Pairato xwiyáá api aríá e niwiri náni Jisasomi nimeámi wáí e nipeyeari síjá tíni wáí imixinije —Ayí Xibiruyí píne tíni Gabatai rinijerini. E íkwiajwí xwirixí numeríná éí ñweaarigíánami éí njwearí ¹⁴—Síá ayí Judayí Añinajo Múrojíyi náni aiwá imixárarigíáyirini. Ayimi sogví rixa áwiními ñweáminíri ejáná Pairato re urijinigini, “Sijwí winípoyi. Segí mixí ináyo riworini.” uríagi ¹⁵Judayí xwamiání re wigíawixini “Xe nimeáa xe nimeáa oúpoyi. Nimeáa nuro íkíayo yekwiroárípoyi.” urarijagía Pairato re urijinigini, “Segí mixí ináyo ‘Íkíayo oyekwiroáríni.’ riseaimónariní?” uríagi apaxípániñí imónigíá xwéowa re urigíawixini, “Negí mixí ináyí ámi wo menini. Emáyínéyá mixí ináyí Sisao eni negorini.” uríagía ¹⁶Pairato Jisasomi oyekwiroárípoyiníri porisowami tíni wiowárijinigini.

Jisasomi yekwiroárígíá nánirini.

¹⁷Jisasomi aji apimi dání niméra nuróná xewanijo íkíá yoxáípá xwaļwí níkwónimí nuri wí e xwíá yoí bi Miñí Gixweái rinije —Xibiruyí píne Gorigotai rinijerini. E níremoro ¹⁸e Jisasomi yekwiroárígíawixini. Niye kwiroáríróná Jisasó áwini e ejáná ámá waú eni midimidáni yekwiroárígíawixini.

¹⁹Pairato ríwamijí bi re niriri neari yoxáípámi seáyi e pírauninigini, “Nasareti dájí Jisasó, Judayí mixí ináyorini.” ríwamijí e neari píraúagi ²⁰Jisasomi yekwiroáríe aji apimi ná jíamí mimónijagi náni Judayí obaxí nípuróná ríwamijípi —Api nearíná Xibiruyí píne tíni eari Romiyí píne tíni eari Gírikiyí píne tíni eari ejípirini. Api íá roarijagía náni ²¹Apaxípániñí imónigíá seáyi e imónigíáwa Pairatomí re urigíawixini, “Joxi ríwamijí re niriri meapani, ‘Judayí mixí ináyorini.’ niriri meapani. Sa re niriri eai, ‘Xewanijo ‘Judayí mixí ináyonirini.’ rinijerini.’ niriri eai.” uríagía aí ²²Pairato re urijinigini, “Nioni eaápi xe oeánini.” urijinigini.

²³ Porisowa Jisasomi rixa niyekwiroárimáná rapirapí amipí o yiniñípi yanjí nímero biaú biaú nitiro nowani xixeni nímearo aí xegí soríá gwí bi mikiwénijú —Ú nimixiríná axúní imixárigíúrini. ²⁴ Ú náni re rinigíawixini, “None maxepa oyaneyí. Áwini e nitimáná go go meanirénenjoiniri sárú oyaneyí.” rinigíawixini. Bikwíyo xwiyíá níriniri eániñí ripí, “Rapirapí nioni seáyi e yínarijáyí yanjí niniro gí soríá meaprí náni go go meanirénenjoiniri sárú egíawixini.” ²⁵ níriniri eániñípi xixeni imónini náni porisowa e egíawixini.

Jisasomi xináí tñi xinismái tñi Kiriopasomi xiepí Mariaí tñi Magídara dánjí Mariaí tñi íwa íkíá yoxáí Jisasomi yekwiroárinijípámí ajwi e rojnáñ ²⁶ Jisaso xegí xináí e rojagi niwiniñi wiepisariñí xio diñí sixí uyijo eni ajwi e rojagi niwiniñi xináimi re urijinigini, “Ineyí, dixí íwo iworini.” nírimáná ²⁷ wiepisariñomí re urijinigini, “Dixí rináí iyírini.” uríagí wiepisariño síá ayimi dánjí xegí ajíyo náni pírániñí numéra ujínigini.

Jisaso peñí nánirini.

²⁸ E nurárimo nijíá re nimóniríná “Xano e éwiniginiri nírinípi rixa nipini yárfíni.” nijíá e nimóniríná Bikwíyo xio náni níriniri eániñí nipini xixeni oimóniri re riñinigini, “Iniigí náni ninarini.” ráná ²⁹ sixí wainí mixí yariñípi magwí ínijí wá wejagi náni wa írikwí bi nímearo iniigí wainí apimi igiá neámáná xisopíyi riñijí wegwiñanijí imónijíwámi nikiroárimáná xegí manjí tñípi e wimixíagí ³⁰ Jisaso wainí mixí yariñípi ninimáná “Rixa pixwíngói.” níriniri miñí warí niniri diñí niyámiga ujníngini.

Porisowa Jisasomi miwíyo ayiñwí ikirogíá nánirini.

³¹ Síá Jisasomi yekwiroárigíáyi —Ayi ajiñajo Judayo múronjí náni aiwá amipí pírániñí nimixiro tarigíáyirini. Ayi rixa síá óráná Sabaríá aga seáyi e imónijíyi nimónini ejagi náni porisowa Jisasomi tñi awaúmi tñi awí mejweajáná sabaríá imóniniginiñi Judyá amínáowa nuro Pairatomí re urigíawixini, “Apaxí mé diñí simigwíá niyiniri opépoyiniri sikwíyo ejí píri jeápoyi. Nipéaná wigí warápi oyoaneyiniri ejí píri jeápoyi.” uríagía ³² porisowa nuro midimidáni yekwiroárigííwaúmi sikwíyo píri níjearo aí ³³ Jisaso yekwiroárinije wenijí éíayí winigíawixini. O rixa nípeagi niwiniro náni xegí sikwí píri mijepa nero aí ³⁴ porisí wo wákwirixá tñi ayiñwí ikiróáná axíná iniigí tñi ragí tñi íwiapiñinigini. ³⁵ Ámá Porisowa e yaríná sijwí winarorjáoni áwañí níriríná xixeni aga nepa riñárini. Nioni rariñápi nijíá xixeni e nimóniri náni seyíné “Neparini.” yaiwiyo diñí ikwíroro éírixiniri áwañí searariñini. ³⁶ Bikwíyo re níriniri eániñípi xixeni imónini náni porisowa omí e wigíawixini, “Xegí ejí bi píri jeapírámani.” ³⁷ Bikwíyo ámi bi re níriniri eániñípi, “Ayiñwí ikiroárigíomí sijwí winipíráriñi.” riñijípi eni xixeni e imónijinigini.

Jisasomi xwíáyo weyárigiá nánirini.

³⁸E niyárimáná ejáná ámá wo —O Arimatia dání Josepoyi riniñorini. O Jisasoyá wiepisarijíyí wo aí Judayí ámináowami wáyí niwiri náni ínimi xídariñorini. O Pairato tíjí e náni nuri “Jisaso piyo omeámini.” uráná Pairato xe omeaniri sijwí winíagi o nuri piyomi xwíá weyáriminíri náni nimeámi úáná ³⁹ámá ámi wo —Xegí yoí Nikodimasoyi riniñorini. O xámi áríwiyimi Jisaso tíni xwíyíá rinigíorini. O eni nibiri íkíá díá biaú —Bi muríyi riniñípi tíni bi earosiyi riniñípi tíni apiaúrini. Apiaú xámi nawíni niíá megíáplaú xegí sají 30 kiro imóniñípirini. Apí tíni piyomi xópé oeminiñíri nimeámi nibiri ⁴⁰awaú piyomi nimeari Judayí wigí ámá piyí nitíriná yarigíápa rapirapíyo rígwirígwí niroríná íkíá díá dijí nanjí eariñípi tíni xópé niyárimáná ⁴¹nimeámi omijí ajwi e iniñípimi náni —Omiñí api Jisasomi yekwiyoáríe dání ajwi e ejípirini. Síjá óí sini ámá mitarigíáyi tíñípirini. Omiñí apimi náni nimeáa nuri ⁴²síá ayi Sabariá náni Judayí amipí pírániñí nimixiro tarigíáyi imóniñagi náni síjá óí ajwi e iniñíyimi náni nimeámi nuri e tigíisixini.

Jisaso wiápíniñimeají nánirini.

20 ¹Sadéyo wíá móniñími sini síá yiniñjáná Magidara dání Mariaí síjá óyimi Jisaso weje náni nuri wenijí éfyí winiñinigini. Síjá xwé óyimi éí rárarinijo sini mipíroní rixa wí e weñagi niwiními ²ajní nuri Saimoni Pitaomí tíni wiepisinjí wío, xío dijí sítí uyijomi tíni niwímeari re uriñinigini, “Ámináomí rixa nexwearo gími ríá tíaawixini? Newané majíáriñí.” uríagi ³Pitao tíni wiepisinjí wío tíni ají e píni niwiárimí xwáripáyo náni nuri ⁴añañí nuri wío Pitaomí nímúrorí xwáripáyo xámi nirémori ⁵niríkwíniri ínimi wenijí yánífyí winiñinigini. Rapirapí Jisasomi xopixopí rónijúni weñagi niwiníri aiwi ínimi mipáwí wenijí yaríná ⁶Saimoni Pitao eni ríwíyo nibiri bíariwáminí éí nirómáná wenijí mé xwáripáyo ínimi nipáwiri wenijí éfyí winiñinigini. Rapirapí xopixopí rónijúni weñagi niwiníri ⁷rapirapí miñíyo xopixopí rogííú wíú tíni nawíni miwé xegí wí e nikíróniri weñagi winaríná ⁸wiepisinjí wío, xámi xwáripáyo rémóo eni nipáwiri rapirapí e imóniñagi niwiníri “Neparini.” niyaiwiri dijí wíkwíronjigini. ⁹Íná awaú Bikwíyo Jisaso ámi xwáripáyo dání niwiápíniñimeañíapi náni niriníri eániñípi náni sini pírániñí dijí mímopa neri majíá neri náni ¹⁰ámi egí ají e náni ugíisixini.

Magidara dání Mariaí Jisasomi sijwí winiñí nánirini.

¹¹Mariaí xwáripá tíjí e ajwi e nirómáná ɻwí neari e neríná xwáripáyo ínimi niríkwíniri wenijí yánífyí winiñinigini. ¹²Jisaso tigíe ajínají waú rapirapí apíá weñí niyínimáná wío miñí tigíáminí ɻweari wío síkwí tigíáminí ɻweari ejagíi wináná ¹³awaú Mariaími re urígíisixini,

“Ineyi, jíxi pí náni ḷwí eaarijini?” urágíi í re uriñinigini, “Gí Ámináo nexwearí tíe náni niíni majíá ejagi náni ḷwí eaarijini.” nurimáná ¹⁴nikinimóniri wenijí éfyí winijinigini. Jisaso daiwo roñagí niwinirí aiwi mí miwómixiniginí. ¹⁵Mí miwómixágí Jisaso re uriñinigini, “Ineyi, pí náni jíxi ḷwí eaarijini? Go náni píá yarijini?” uríagi Mariaí omijí xiáwo nírariní re uriñinigini, “Ápoxíni, joxí piyomi nímeámi nuri wí e tífírá oejwiriyí áwanjí nirei. Niíni nuri nímearei nímeámi umíñini.” uríagi ¹⁶Jisaso “Mariaíxini!” urágí i níkinimóniri Xibiruyí píné tíni Rabonaiyi —Api “Nearéwapiyarijoxini.” níriríná rarigíápirini. E uríagi ¹⁷Jisaso re uriñinigini, “Nioni síní gí ápo tíe náni miþeyíá ejagi náni jíxi íá minixepaní. Jíxi nuri ámá nioni gí nírixímeá imónigíáyo re urei, ‘O re rijoi, “Nioni gí ápo Gorixo tíe náni peyarijini. O seyíné eni segí ápo Gorixorini.” rijoi.’ urémeai.” uríagi ¹⁸Magidara dánjí Mariaí nuri xegí wiepisijíyo áwanjí re urémeajinigini, “Niíni Ámináomi rixa sijwí winíñini. Xío níriípi, ayí apírini. Ayí apírini.” nura uñinigini.

Xegí wiepisijowa xíomi sijwí winigíá nánirini.

¹⁹Sadéyo síá axíyimi síápi tíni wiepisijowa Judayí ámináowa náni wáyí nero náni aŋí wigí ḷweagíiwámí ówanjí xaíwí niyárimáná ḷweajáná re ejinigini. Jisaso awami áwini e níronapíri re uriñinigini, “‘Gorixoyá dijí tíni niwayíróniro ojweápoyí.’ nimónarini.” nurimáná re ejinigini. ²⁰Wé níri ogíúkaú siwá wirí miwí wákvirixá tíni ikirogíáyi siwá wirí éagi wiepisijowa Jisaso ámi sijí ejagi sijwí niwiniro náni dijí niíá winaríná ²¹ámi re uriñinigini, “‘Soyíné Gorixoyá dijí tíni niwayíróniro ojweápoyí.’ nimónarini. Ápo nioni xwíá tíyo nirowárénapijípa nioni eni soyíné searowárarijini.” nurimáná ²²awami píramí imímí niwiowáríri re uriñinigini, “Kwíyí Gorixoyápi numíminiyo api tíni nawíni eméírixini. ²³Soyíné ámá íwí yarigíápi yokwarimí nerínáyí, ayí Gorixo eni yokwarimí wíiarini. Soyíné yokwarimí miwiipa nerínáyí, ayí Gorixo eni yokwarimí miwiariníni.” uriñinigini.

Tomaso Jisasomí sijwí winijí nánirini.

²⁴Wiepisijowa wo, Tomaso —O wiepisijí wé wíukaú sikwí waú imónigíáwa worini. Xegí yoí ámi bi Didimasorini. O miýweajáná wía Jisaso wiwaníjowamini wímeáí ejagi náni ²⁵Tomasomí re urigíawixini, “None Ámináomi rixa sijwí winíñini.” uríagía aí o re uriñinigini, “Nioni wéyo níri ogíáyaú miwinipa eri níri ogíáyaúmi wé miwíxímpa eri miwí wákvirixá tíni ikirogíáyimi gí wé miwíxímpa eri nerínáyí, dijí wí ‘Nepa orini.’ niyaiwiri wíkwírómíméini.” uriñinigini. ²⁶Síá wé wíúmi dánjí waú wo nórímaná ejáná ámi xegí wiepisijowa aŋíyo íními ḷweajáná Tomaso eni wía tíni nerimeániro ḷweajáná Jisaso aŋí ówanjí niyárinijagi aiwi awami áwini e níronapímáná re uriñinigini,

“ ‘Gorixoyá dijí tíni niwayiróniro ojweápoyi.’ nimónarini.” nurimáná
 27Tomasomi re urijinigini, “Dixí wé símí re ninimixénapiri gí wéyo
 sijwí nanei. Dixí wé re ninimixénapiri gí miwíyo niwíxímoi. Sini dijí
 minikwíró mepani. Aga dijí nikwíroi.” uríagi 28Tomaso re urijinigini,
 “Joxi gí Ámináoxirini. Gí Iwjáoxirini.” uríagi 29Jisaso re urijinigini,
 “Joxi sijwí ninaníri náni rixa ‘Neparini.’ niyaiwiri dijí rinikwíróini?
 Ámá nioni sijwí minanipa nero aí ‘Neparini.’ niyaiwiro dijí nikwíróíayí
 yayí winijíyírini.” urijinigini.

“Bikwí ripi ámáyí wíkwíróírixiniri eánini.” urijí nánirini.

30 Jisaso emímí ámi ayá wí wiepisarijowa sijwí anigé dání ejí aí api
 náni bikwí ripimi ríwamijí bi meánini. 31 E neri aí seyíné Jisasomi dijí
 wíkwíro “O Kiraiso, ámá yeáyí neayimixemeánia náni Gorixoyá dijí
 tíni aríowayá xwíá piaxfyo dání iwiaroníoyi rarijwáoríani?” wiaiwiro
 “Gorixoyá xewaxoríani?” wiaiwiro éírixiniri ríwamijí ripi níriníri
 eánini. Omi dijí níwíkwírorijípimi dání dijí niyimiñí imóniñípi tígíayí
 imóníírixiniri níriníri eánini.

Wiepisinjí wé wíumí dájí waú ámi Jisasomi sijwí winigíá nánirini.

21 1Jisaso e néisáná xegí wiepisinjowamí ipí Taibiriasiyí ríniñíwá
 —Xegí yoí bi Gaririyí ríniñíwárini. Awá riwoje ámi sijáni
 siwá niwiniríná ripi ejinigini. 2Saimoni Pitao tíni Tomaso, Didimasoyí
 ríniyo tíni Gariri piropenisíyo aji yoí Kena dájí Nataniero tíni
 Sebediomí xewaxowaú tíni wiepisinjí ámi waú tíni awa nerimeániro
 nawíni niywearóná 3Saimoni Pitao re urijinigini, “Nioní ubení ipíyo
 mamówárimi umíini.” uríagi awa re urigíawixini, “None eni joxi tíni
 waníwini.” nuríro nípeyearo ewéyo nípíxemoániro síá ayimí áríwiyimi
 peyí náni néra nuro aiwi simí egíawixini.

4Rixa sogwí xemónapiminíri yarijí tíni Jisaso níbirí ipí imajípá
 tíni ronjagí aiwi xegí wiepisinjowa omí mí miwómixí éagía 5Jisaso re
 urijinigini, “Niaíwíyíné, segí ubení mamówárarigíayo peyí íá miminipa
 rejoi?” uráná awa “Oweoi.” uríagía 6o re urijinigini, “Ubení ewé
 námíni mamówárána peyí bi mininijoí.” uríagi o ríipi tíni xixeni
 yaríná re ejinigini. Peyí xwé obaxí ayá wí miníagi náni mimixeapaxí
 wimóniñinigini. 7Mimixeapaxí wimóníagi wiepisinjí Jisaso dijí sixí uyiyo
 Pitaomí re urijinigini, “E nearío negí Ámináoríni.” uríagi Saimoni Pitao
 aríá e niwiri Jisasomi xámi owímeáminíri xegí rapírapí seáyi e yínarijú
 —Ú niwirárimáná yarijúrini. Ú nímeari niyínimáná ipíyo nímwiri
 xeamojinigini. 8Ipíyo nímwiri xeamogí aí wiepisinjí wíá ipí imajípá
 tíjí e ajiwí e sa 100 mita imóniñagi náni ewépámi peyí ubení magwí
 miníñú ú tíni nimixeáa níbiro 9imajípámi niwiékñimearo wenijí éíayí
 winigíawixini. Ríá níkeánimáná peyí bi ríkwamijíyo werí bisíkeríá

bí eni weri ejagi winaríná ¹⁰ Jisaso re urijinigini, “Peyí soyínéyá ubeníyo miníípi bí nímeámí yapípoyi.” uríagi ¹¹ Saimoni Pitao ewéyo nípixemoániri ubení peyí magwí minínjú imajípá tíe náni nimixéaa biñjinigini. Peyí xwéríxani 153 minínjagi aiwí ubení ú wí maríkíniñagi winiñinigini.

¹² Jisaso re urijinigini, “Soyíné ajwi e níbiro aiwá nípoyi.” uríagi xegí wiepisiñowa omí rixa mí niwómixiro “Negí Ámináorini.” niwiaiwiro náni wo yariñí “Goxirini?” wipaxí mimónipa yaríná ¹³ Jisaso ríá wearije ajwi e nuri bisíkeríá nímeari yaní niwia nuri peyí eni axípi e niwia uñinigini. ¹⁴ Jisaso xwáripáyo dání niwiápíñimeámáná wiepisiñowamí xámí biaú siwá niwinimáná ámi siwá winiñí bí apírini.

Pitaomi “Nioniyáyo pírániñí uméírixini.” urijí nánirini.

¹⁵ Rixa aiwá ninimí Jisaso niwiápíñimeari Saimoni Pitaomi re urijinigini, “Jonomi xewaxo Saimonoxini, joxi diñí sixí níniyiríná diñí sixí ámá rowa niyigápími wiárí nimúrori riniyijini?” uríagi o re urijinigini, “Oyi, Ámináoxini, nioni diñí sixí risijápi náni joxi nijírárini.” uríagi o re urijinigini, “Sipisipí miá nímeríná aiwá wiariégápa joxi ámá nioni tíamini bíáyo axípi neri pírániñí uréwapiyíírixini.” urijinigini.

¹⁶ Jisaso ámi bí nuriri re urijinigini, “Jonomi xewaxo Saimonoxini, joxi diñí sixí riniyijini? Miniyijí rejini?” uríagi o “Oyi, Ámináoxini, nioni diñí sixí risijápi náni joxi nijírárini.” uríagi Jisaso “Ámá sipisipí awí mearoorigápa joxi axípi neri ámá nioni gí imónijíyo pírániñí uméírixini.” urijinigini. ¹⁷ Jisaso ámi bí nuriri re urijinigini, “Jonomi xewaxo Saimonoxini, joxi diñí sixí riniyijini? Miniyijí rejini?” uríagi Pitao Jisaso rixa biaú bí “Joxi diñí sixí riniyijini?” uríipi náni diñí sipí niwiniri re urijinigini, “Ámináoxini, amípí níni náni joxi nijífoxirini. Nioni diñí sixí riyanjápi náni eni nijífoxirini.” uríagi Jisaso re urijinigini, “Sipisipí aiwá wiariégápa joxi eni ámá nioni nixídarigíáyo axípi neri pírániñí uréwapiyíírixini. ¹⁸ Aga nepa ríraríjini. Joxi sini íví síkiñí neríná jíwanijoxi arerixí niyíniri dixí simóníímini wagírini. E neri aí joxi rixa xweyanjí neríná dixí wé wúkaú wimixáná ámá wí gwí nirijiro joxi ‘Mupa oemini.’ yaiwiarijímíni nímeáa rupírárini.” urijinigini.

¹⁹ Wiepisiñowa re oyaiwípoyiniri, “Pitao peníápi náni ríá neararini? O e neri niperijípimi dání seáyi e Gorixo imónijípi náni siwá neainíárfani? Oyi.” oyaiwípoyiniri e urijinigini. E nurimáná re urijinigini, “Joxi nixídei.” urijinigini.

Jisaso wiepisiñí xío diñí sixí uyijo náni riñípi nánirini.

²⁰ Pitao nikinimóniri wiepisiñí Jisaso diñí sixí uyijo —O xámí nerimeánimáná aiwápi níñiróná Jisaso tíamini nikinimónauri yariñí re wiñorini, “Ámináoxini, miyí rurino gorini?” urijorini. O awaúmí númi

bariŋagi niwiniri²¹ Jisasomi re uriŋinigini, “Ámináoxini, ámá romi eni pí wipíriáríani?” uríagi²² Jisaso re uriŋinigini, “O nioni ámi aŋínami dání weapimíáiná náni xe ɻweáwiniginiri ninimónirínayí, ayí diŋí joxiyá meŋagi náni pí náni nirariŋini? Jiwaniŋoxini sa nixídei.” uriŋinigini.

²³ Ayináni ámá Gorixoyá imónigíáyí ripi rinimegíáriní, “Wiepisinj o wí nipeníámani.” rinimegíá aiwi Jisaso “Joxi niperíámani.” wí murí ripini uriŋinigini, “O nioni ámi weapimíáiná náni xe ɻweáwiniginiri ninimónirínayí, ayí diŋí joxiyá meŋagi náni pí náni nirariŋini?” uriŋinigini. ²⁴ O Jisaso wiepisariŋí Pitaomí e uriŋorini. O amípi api náni áwaŋí níriri ríwamijí eaŋorini. Nene o náni nijíá re imóniŋwini, “O áwaŋí riŋípi nepáni riŋini.” nijíá e imóniŋwini.

²⁵ Amípi Jisaso ejí ámi obaxí ayá wí eni ejagí aiwi nioni re nimónarini, “O ejípi nipiní náni bikwíyo ríwamijí pírániŋí nearínayí, xwíá tíyo bikwí api déropaxírini.” nimónarini.